

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Bc. Michal Slavík

Dohoda o vině a trestu

Agreement on Guilt and Punishment

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 16. 5. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 240 597 znaků včetně mezer.

Bc. Michal Slavík

V Praze dne

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Bc. Jiřímu Říhovi, Ph.D., za odborné vedení mé diplomové práce, jeho cenné rady, vstřícný přístup, a především pak za veškerý čas, který mi věnoval.

Obsah

Úvod	1
1. Obecně o dohodě o vině a trestu	3
1.1. Historie dohadovacího řízení v trestním řádu	5
2. Výhody a nevýhody institutu	7
2.1. Argumenty ve prospěch dohody	7
2.1.1. Zjednodušení trestního řízení vedoucí ke zrychlení a zhospodárnění trestního řízení	7
2.1.2. Posílení procesní role stran v trestním řízení	9
2.1.3. Zmírnění konfliktního rázu trestního řízení	10
2.1.4. Moderní společnost dialogu	11
2.1.5. Přejít od retribuční k restorativní justici	11
2.2. Argumenty proti dohodě	12
2.2.1. Nedostatek opory v trestním právu hmotném	12
2.2.2. Státní zástupce a obviněný nepředstavují smluvní strany	13
2.2.3. Doznání postrádá sociálně etický rozměr	14
2.2.4. Nerovnost občanů před zákonem	14
2.2.5. Problém věrohodnosti doznání	16
2.2.6. Kolize se základními zásadami trestního řízení	17
3. Dohoda o vině a trestu v kontextu zásad trestního řízení	18
3.1. Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností	18
3.2. Zásada legality a zásada oficiality	20
3.3. Zásada vyhledávací	21
3.4. Zásada veřejnosti, bezprostřednosti a ústnosti	22
3.5. Zásada volného hodnocení důkazů	23
3.6. Zásada presumpce nevinu	24
4. Dohoda o vině a trestu v kontextu judikatury Evropského soudu pro lidská práva	26
5. Platná právní úprava v České republice	29
5.1. Dohoda o vině a trestu v přípravném řízení	29
5.1.1. Zahájení jednání o dohodě	29
5.1.2. Stanovení doby a místa jednání o dohodě o vině a trestu	32
5.1.3. Zajištění přítomnosti osob na jednání o dohodě o vině a trestu	32
5.1.4. Ochrana práv poškozených	33
5.1.5. Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán	36
5.1.6. Ukládání ochranného opatření	40
5.1.7. Náležitosti dohody o vině a trestu	41
5.1.8. Protokol o jednání o dohodě o vině a trestu	43
5.1.9. Doručování dohody o vině a trestu stranám	44
5.1.10. Důsledky nesjednání dohody o vině a trestu	44
5.1.11. Nepřípustnost sjednání dohody o vině a trestu	45
5.1.12. Návrh na schválení dohody o vině a trestu	47
5.2. Dohoda o vině a trestu v řízení před soudem	49
5.2.1. Přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu	49
5.2.2. Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a navazující rozhodnutí	54

5.2.3.	Průběh veřejného zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle § 314q	56
5.2.4.	Rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu	60
5.2.5.	Vrácení věci do přípravného řízení a jeho důsledky	65
5.3.	Sjednání dohody z podnětu soudu po předložení obžaloby	66
5.4.	Sjednání dohody u právnických osob	67
6.	Právní úprava v USA	70
6.1.	Vývoj	71
6.2.	Současná podoba dohadovacího řízení	71
6.3.	Náležitosti přiznání viny	72
6.3.1.	Způsobilost k přiznání viny	72
6.3.2.	Dobrovolné, vědomé a rozumné přiznání viny	73
6.3.3.	Faktický základ přiznání viny	73
6.3.4.	Vzdání se práva na odvolání	74
6.4.	Argumenty ve prospěch dohadovacího řízení v USA	74
6.5.	Kritika dohadovacího řízení v USA	75
6.5.1.	Dohody slouží hlavně mocným	75
6.5.2.	Neopodstatněné rozdíly v trestech	75
6.5.3.	Navrhování nepřiměřené výše trestů státními zástupci	76
6.5.4.	Nekvalitní obhajoba	76
6.5.5.	Odsouzení nevinných	77
6.6.	Srovnání úpravy v USA a v ČR	80
7.	Zhodnocení a návrhy de lege ferenda	82
	Tabulka 1: Trestní příkazy, podmíněné zastavení, narovnání, dohody o vině a trestu u okresních soudů	82
	Závěr	87
	Seznam použitých zkratk	89
	Seznam použitých zdrojů	91
	Abstrakt	95
	Klíčová slova	95
	Abstract	96
	Key words	97

Úvod

Dohoda o vině a trestu je v českém trestním řádu relativně mladý institut, který byl zaveden jeho novelou zákonem č. 193/2012 Sb. Tento procesní postup spočívá v dohodě mezi státním zástupcem a obviněným, za současného zohlednění zájmů poškozeného, v rámci kterého obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a státní zástupce navrhne pro obviněného adekvátní trest za tento skutek, přičemž konečnou verzi dohody schvaluje soud.

Institut dohody o vině a trestu je alternativní formou řešení trestních věcí, neboť ve věci, kde došlo k uzavření dohody o vině a trestu, se již nekoná hlavní líčení. Dohoda se tak zařadila v trestním řádu vedle dalších tzv. odklonů, od jejichž zavedení si zákonodárce slibuje hlavně zjednodušení a zefektivnění trestního řízení, čímž by mělo dojít k celkovému odbřemenění trestní justice.

Jedná se o institut pro českou právní úpravu do jisté míry cizí, protože má své kořeny v angloamerickém právním systému common law, který je ovšem vybudován na poměrně odlišných zásadách než evropský kontinentální systém trestního procesu. Z tohoto důvodu se jedná o institut značně kontroverzní, který je hojně kritizován především za svůj nesoulad se zásadami českého trestního řízení. Protože si zákonodárce zřejmě kontroverzi spojenou s tímto institutem uvědomoval, možnost využití dohody o vině a trestu značně omezil. Nejvýraznějším omezením je nemožnost sjednat dohodu o vině a trestu u zvláště závažných zločinů.

Téma práce dohoda o vině a trestu jsem si vybral v návaznosti na můj semestrální pobyt na Nova Southeastern University v USA. Během tohoto studijního pobytu pro mě bylo americké trestní právo oblíbeným předmětem a se zájmem jsem sledoval podobnosti a rozdíly mezi americkou a českou právní úpravou. Největší odlišnost jsem spatřoval v převažujícím způsobu řešení trestních věcí, kdy v USA drtivá většina trestních řízení (uvádí se, že okolo 90%) končí tzv. guilty plea nebo též plea bargaining, tedy přiznáním viny v dohadovacím řízení. Z tohoto důvodu se mnoho trestních obhájců v USA ve své kariéře před soud za účelem proběhnutí standardního řízení nikdy nedostane. Toto zjištění pro mě bylo velice překvapivé a chtěl jsem se více dozvědět o důvodech, proč tak důležitá součást trestního řízení v USA je v českých podmínkách naprosto okrajová a nepříliš využívaná.

Účelem mé práce je zhodnotit, jestli dohoda o vině a trestu může být hojně využívaným institutem i v České republice, nebo se jedná o institut natolik cizorodý, že se v českých podmínkách nemůže uplatnit. Případně bych chtěl zjistit, jestli může fungovat ve stávající podobě, nebo je třeba za účelem většího rozšíření institutu provést změny stávající zákonné úpravy.

Práce je rozdělena do šesti kapitol, kde v první kapitole hovořím o dohodě o vině a trestu obecně, dále se ve druhé kapitole věnuji výhodám a nevýhodám tohoto institutu, přičemž zřejmě nejvíce kritizovanou nevýhodou dohody je nesoulad s některými zásadami trestního procesu, čemuž se věnuje kapitola třetí. Ve čtvrté kapitole je rozebrána dohoda o vině a trestu v kontextu judikatury Evropského soudu pro lidská práva. V páté kapitole se zabývám platnou právní úpravou v České republice a v šesté kapitole právní úpravou v USA. Nakonec v kapitole sedmé se pokouším o zhodnocení stávající právní úpravy a vyslovení návrhů de lege ferenda.

1. Obecně o dohodě o vině a trestu

Dohoda o vině a trestu, zavedená do českého trestního řádu jeho novelou zákonem č. 193/2012 Sb. s účinností od 1. 9. 2012, představuje možnost alternativního způsobu řešení některých trestních věcí.

Tento procesní postup spočívá v dohodě uzavřené v přípravném řízení mezi obviněným a státním zástupcem, za současného zohlednění zájmu poškozeného. Dohoda obsahuje popis skutku, o kterém obviněný prohlásí, že jej spáchal, výměru trestu, resp. jiné sankce, popř. ujednání o náhradě škody (nemajetkové újmy v penězích, vydání bezdůvodného obohacení). Dohodu předkládá státní zástupce ke schválení soudem.¹

Návrh na schválení dohody o vině a trestu podléhá schválení soudem ve veřejném zasedání rozsudkem, který kromě výroku o schválení dohody o vině a trestu obsahuje také výrok o vině a výrok o trestu.² Soud není takovou dohodou beze zbytku vázán, má poměrně široká oprávnění dohodu nepřijmout.³ Obviněný uzavřením dohody „umožní urychlené projednání věci, vzdává se práva na plnohodnotné projednání věci soudem a dokazování viny v hlavním líčení, za což může čekat ochotu státního zástupce přistoupit na mírnější trest.“⁴

Zákonodárce v důvodové zprávě popisuje jako primární důvod zavedení institutu dohody o vině a trestu do trestního řádu zrychlení trestního řízení před soudem za jeho současného zjednodušení a zefektivnění. Svou argumentací se zákonodárce opírá o článek 6 Úmluvy, který zaručuje obviněným právo na spravedlivý proces, jehož součástí je, aby trestní věc byla projednána v přiměřené lhůtě.⁵ Dále pak zákonodárce jako benefit nově zavedeného institutu uvádí ochranu obětí před sekundární viktimizací, protože již nebudou muset opakovaně svědčit před soudem a nebudou tak znovu vystaveny stresu při projednávání činu, kterého se staly obětí.⁶

Možnost uzavření dohody o vině a trestu je významným prvkem trestního řízení v angloamerickém právním systému, kterým se zákonodárce dle vlastních slov do jisté míry inspiroval.⁷

Právní úpravu dohadovacího řízení známou z angloamerického systému nebylo možné bez dalšího přijmout, jelikož angloamerický obžalovací sporný proces (adversarial process) je v některých směrech ovládan jinými zásadami než inkviziční trestní proces evropského

---

¹ Jelínek, J. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. Bulletin advokacie, 2012, č. 10, s. 19.

² TR – WK, s. 1307.

³ TR – Beck, s. 2260.

⁴ Tamtéž, s. 2260.

⁵ DZ.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

kontinentálního systému, vycházející z románsko-germánské tradice, který je používán v České republice.⁸

V systému common law většina trestných věcí nemá za následek standardní soudní přelíčení. Způsob vyřízení konkrétní trestní věci závisí na více faktorech, jako například na rozhodnutí účastníků řízení, tedy např. poškozeného, obviněného, policie, mediátorů, státních zástupců, soudců a dalších.⁹ Uvádí se, že v USA je přes 90% odsouzení dosahováno v dohodovacím řízení.¹⁰

Kromě úpravy institutu v angloamerickém systému byly inspirací pro zákonodárce úpravy evropských zemí s kontinentálním typem trestního řízení, v kterých byl zmíněný institut představen dříve než v České republice. Zákonodárce zmiňuje například polský trestní řád, slovenský trestní řád. Dohodovací řízení je obsahem trestního řádu také ve Španělsku (tzv. conformidad) nebo v Itálii (patteggiamento¹¹).

Ze strany českého zákonodárce jde o „pokračování a prohlubování již nastoleného trendu z 90. let 20. století v zavádění odklonů (diversion), tedy takových způsobů řízení, které se vyhnou tradičnímu hlavnímu líčení před soudem, čímž má dojít ke zrychlení řízení a tím i k odbřemenění justice, současně se sleduje účelnější prosazení zájmů poškozeného, tedy posilují se prvky tzv. restorativní justice.“¹²

V případě dohody o vině a trestu „dochází k významnému odchýlení od standardní podoby trestního řízení, a to zejména ve vztahu k obvyklému projednání věci v hlavním líčení. Nejedná se však o jiné vyřízení věci, když návrh na schválení dohody o vině a trestu soud schvaluje odsuzujícím rozsudkem (pokud nerozhodne jinak), který kromě výroku o schválení dohody o vině a trestu obsahuje také výrok o vině a výrok o trestu. Byť tedy dojde k vyslovení viny a uložení trestu soudem, děje se tak ve zvláštním řízení, výrazně odlišným procesním postupem. Dohodu o vině a trestu tak lze označit za jistý druh odklonu, jedná se ale o odklon v jeho širším pojetí.“¹³

Jednání o dohodě o vině a trestu probíhá ve dvou fázích, v přípravném řízení a v řízení před soudem. V přípravném řízení probíhá jednání za účasti státního zástupce, obviněného a jeho obhájce (obligatorně), poškozeného, popř. jeho zmocněnce, tedy bez účasti soudu. Druhá fáze probíhá v řízení před soudem, v němž soud dohodu ve veřejném zasedání schválí, není-li důvod

---

⁸ Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha : Codex Bohemia, 1999, s. 26.

⁹ Tamtéž, s. 34.

¹⁰ Dressler, J., Thomas III, G. C. *Criminal procedure: principles, policies and perspectives*. St. Paul : Thomson-West, 2003, s. 991.

¹¹ Výrazem „patteggiamento“ (vyjednávání) nazývá italská literatura postupy upravené v člancích 444 a násl. italského trestního řádu (Codice di procedura Penale) pod zákonným označením applicazione della penna su richiesta delle parti (výměra trestu na návrh stran).

¹² TR – Beck, s. 2260.

¹³ TR – WK, s. 1307.

pro jiný postup ve věci.¹⁴ Dohodu o vině a trestu lze uzavřít také ve zkráceném přípravném řízení, kde ale z důvodu kratších lhůt není příliš využívána, a to i přes to, že státní zástupce může lhůtu pro provedení zkráceného přípravného řízení prodloužit za účelem sjednání dohody o vině a trestu až o třicet dnů. K uzavření dohody o vině a trestu může dojít i po podání obžaloby nebo návrhu na potrestání v případě, že má předseda senátu za to, že by bylo uzavření takové dohody vhodné a nařídí předběžné projednání obžaloby.¹⁵

V rámci hlavního líčení možnost sjednat dohodu o vině a trestu není, což odpovídá proklamovanému záměru vyhnout se díky tomuto institutu často časově náročnému hlavnímu líčení. Tento aspekt je ale částečně předmětem kritiky, neboť ke konsenzu mezi stranami trestního řízení dochází mnohdy právě až během hlavního líčení. Teoreticky by se tak použitím tohoto institutu i v hlavním líčení dalo předejít prodlužování trestního řízení například opravnými prostředky.¹⁶ Například ve slovenské právní úpravě možnost využít dohodou o vině a trestu po zahájení hlavního líčení existuje.¹⁷

1.1. Historie dohadovacího řízení v trestním řádu

Zavedení současné podoby dohody o vině a trestu předcházely dva návrhy, které se do českého právního řádu nakonec nedostaly. K prvnímu pokusu o zavedení formy dohadovacího řízení došlo na přelomu let 2005 a 2006, kdy byl vládní návrh na novelizaci některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku doplněn návrhem na zavedení institutu prohlášení viny obžalovaným z dílny ministerstva spravedlnosti. V jeho rámci mělo dojít k vytvoření nového oddílu čtvrtého trestního řádu nazvaného řízení o prohlášení viny obžalovaným. Návrh byl schválen v Poslanecké sněmovně, ale následně zamítnut v Senátu a vrácen do Poslanecké sněmovny, která pak návrh znovu nepřijala.

Návrh byl rozdělený do tří částí. První část obsahovala prohlášení viny obžalovaného, druhou část návrhu představoval rozsudek na návrh obžalovaného po prohlášení viny a třetí část se věnovala dopadu prohlášení viny obžalovaným na možnost jeho odvolání a dovolání.¹⁸

Nejdůležitější rozdíly mezi tehdejší návrhem a dnešní úpravou vidím v tom, že obžalovaný měl prohlašovat vinu až při konání hlavního líčení, zatímco v současné úpravě se tak děje během přípravného řízení. V tom vidím nevýhodu zmíněného návrhu, neboť z důvodu náročnosti přípravy všech stran na hlavní líčení by nedošlo k výrazné úspoře času a nákladů, což

---

¹⁴ TŘ – Beck, s. 2261.

¹⁵ TŘ – WK, s. 1308.

¹⁶ TŘ – Beck, s. 2261.

¹⁷ Srov. § 255 odst. 3 zákona č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok.

¹⁸ Vantuch, P. *K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině*. Trestní právo, 2006, č. 12, s. 5.

je hlavním cílem dohadvacího řízení. Na druhou stranu by tak došlo k větší využitelnosti dohody. Prohlášení viny navíc mělo být možné i v případě zvláště závažných zločinů, což by jistě vedlo k jeho širšímu využití. Návrhu také citelně chyběla podmínka nutné obhajoby, neboť mám za to, že obžalovaný nezastoupený obhájcem by prohlašoval vinu a podával návrh na odsuzující rozsudek poměrně složitě. Další problematický aspekt návrhu vidím v tom, že obviněný neměl výměnou za své prohlášení viny obdržet mírnější trest, resp. neměl žádnou záruku, že jím navržený trest v návrhu odsuzujícího rozsudku soud schválí. To mělo být vyřešeno možností obviněného se odvolat a dovolat v případě nesouladu rozsudku s jím navrženým rozsudkem. Souhlasím však s Vantuchem, že toto řešení bylo nešťastné z pohledu práva obviněného na obhajobu a navíc mohlo způsobit nárůst agendy odvolacích soudů.¹⁹

Vantuch také upozorňuje na nešťastný způsob schvalování tohoto návrhu, neboť ten se jaksi mimochodem a veskrze nenápadně objevil v Poslanecké sněmovně, aniž by k němu vůbec byla k dispozici důvodová zpráva a mohla proběhnout odborná diskuze.²⁰ Na základě výše zmíněných problémů bych konstatoval, že je spíše dobře, že tehdy návrh nebyl schválen.

Druhý návrh z roku 2008 byl více podobný současné právní úpravě. Sjednávání dohody o vině a trestu mělo probíhat v přípravném řízení, čímž by odpadla jedna z hlavních nevýhod minulého návrhu. Na druhou stranu dohodu mělo být možné sjednat jen v případě trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let.²¹ V řízení o těchto trestných činech lze totiž podat návrh na potrestání a věc vyřešit vydáním trestního příkazu, nebo použít odklony, které jsou méně časově náročné, jako podmíněné zastavení trestního stíhání nebo narovnání. Dohoda tedy měla být limitována ještě výrazněji než v současnosti, takže předpokládám, že by se reálně používala ještě méně než ta současná.

---

¹⁹ Tamtéž, s. 9.

²⁰ Tamtéž, s. 13.

²¹ Král, V. *Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu*. Právní rozhledy, 2008, č. 20, s. 2.

2. Výhody a nevýhody institutu

Institut dohody o vině a trestu je velice kontroverzní. Má své jednoznačné stoupence, a to zejména mezi praktiky, tzn. hlavně mezi soudci, státními zástupci, advokáty. Je však také podroben kritice, hlavně ze strany právních teoretiků. Obě strany mají silné argumenty pro dohodu i proti ní. Jelikož argumenty obou stran dávají smysl, pokusím se je rozebrat v následujících podkapitolách.

2.1. Argumenty ve prospěch dohody

Důvodů prospěšnosti institutu je mnoho a většinu jich vyjmenovává i zákonodárce v důvodové zprávě. Zákonodárce zároveň upozorňuje, že v angloamerické právní kultuře má institut takový význam, že by po jeho odstranění celý systém trestní justice přestal fungovat.²²

2.1.1. Zjednodušení trestního řízení vedoucí ke zrychlení a zhospodárnění trestního řízení

Hlavním smyslem dohody o vině a trestu je zrychlení konkrétního řízení, ve kterém bude použita.²³ Evropský kontinentální model trestního procesu, který se vyvinul od druhé poloviny 19. století, je sice velice šetrný k ochraně lidských práv a svobod, nevýhodou je však jeho složitost, formálnost, rigidnost, nákladnost a zdlouhavost.²⁴ Demokratizace a liberalizace společnosti, která byla často nesprávně chápána jako uvolnění hranic morálky, stejně tak jako bohatnutí společnosti a technologický vývoj, vedly k postupnému nárůstu kriminality. I v českém trestním řádu, přes proklamace zákonodárce o užívání trestní justice v souladu s principem ultima ratio²⁵, nadále přibývají nové skutkové podstaty trestných činů.²⁶

Zločinci z oboru hospodářské, organizované či počítačové kriminality jsou často vzdělání, mají vysoký sociální status. Jejich hospodářská síla jim umožňuje najímat speciální poradenské a expertní síly a elitní advokáty. Výsledkem je zvyšující se počet obstrukčních strategií jako předkládání nových a nových redundantních důkazních návrhů, více či méně skrytý nátlak na svědky, nekonečné námitky podjatosti vznášené vůči orgánům činným v trestním řízení,

---

²² DZ: „Odborníci uvádějí, že kromě toho, že byl zdvojnásoben počet soudců, současný anglický systém funguje jen díky tomu, že dvě třetiny obžalovaných před Crown Court a 80 až 90 % obžalovaných před magistrates' courts uznává vinu (guilty plea). Soudy přitom motivují obžalované k uznání viny tím, že obžalovaným, kteří vinu uznali, zmírňují trest zhruba o jednu třetinu.“

²³ TŘ – Beck, s. 2261.

²⁴ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1, s. 13.

²⁵ Princip ultima ratio vyplývá ze zásady subsidiarity trestní represe a znamená, že trestní právo je nejkrajnější prostředek a trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiných právních předpisů.

²⁶ Pipek, J. *Oficiální nebo dalekosáhle privatizované trestní řízení*. Právník, 2000, č. 12, s. 1144.

předstírání neznalosti jednacímho jazyka a desítky jiných důmyslných fines, proti nimž jsou orgány činné v trestním řízení nezřídka bezmocné.²⁷

Zdlouhavost trestního řízení s sebou může nést oslabení hodnoty důkazů, nejistotu ohledně výsledku řízení nebo oslabený vztah mezi trestným činem a následným trestem. Zdlouhavé trestní řízení může zasahovat do práva obviněného na spravedlivý proces zaručeného článkem 6 Úmluvy, podle kterého má být trestní řízení rychlé a spravedlivé.²⁸

V případě uzavření dohody se v trestním řízení upustí od dalšího dokazování, nebo se dokazování provede velice jednoduchým a neformálním způsobem. Hlavní líčení se vůbec nebude konat, odvolací řízení se může konat pouze z důvodů vymezených v ustanovení § 245 TŘ.²⁹ Důsledkem je tak zjednodušení a zefektivnění trestního řízení.³⁰

Zrychlení jednotlivých trestních řízení by mělo vést k celkovému odbřemenění justice. Urychlením vyřízení trestních věcí by soudy měly mít větší prostor pro projednání trestných činů skutkově nebo právně náročných, ve kterých z různých důvodů dohoda použita nebyla.³¹

Obviněný od uzavření dohody může očekávat hlavně zmírnění trestu, čehož se má docílit vybráním druhu trestu a výměry, která ho postihne co nejméně. Může být například sankcionován pouze za část stíhaných skutků, případně lze zmírnit právní kvalifikace skutku. Uzavřením také odpadá stres a společenská stigmatizace často spojená se zdlouhavým projednáváním trestní věci. Obviněný tím dále ušetří čas a náklady na obhajobu v dlouhém trestním řízení a získá jistotu o jeho výsledku.³²

Pro státního zástupce spočívá výhoda dohody o vině a trestu v usnadnění (zjednodušení) důkazní situace. Toho se dosáhne (alespoň částečným) doznáním obviněného. Obviněný zpravidla nebude komplikovat trestní řízení navrhováním dalších důkazů nebo podáváním opravných prostředků.³³

Pro poškozeného spočívá účel uzavření dohody ve snaze dosáhnout reálného odškodnění formou náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení. Velkým benefitem je také úspora času a nákladů, a hlavně stresu spojeného s dalším projednáváním věci.³⁴ Tím, že oběť trestného činu nebude dále stresována opakovanými výsledky,

---

²⁷ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1, s. 13.

²⁸ DZ.

²⁹ Odvolání lze podat v případě, že rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Poškozený může podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení (§ 245).

³⁰ TŘ – Beck, s. 2261.

³¹ DZ.

³² Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1, s. 9.

³³ Tamtéž.

³⁴ Tamtéž.

a to zvláště pak ve veřejném hlavním líčení, se má do určité míry zabránit tzv. sekundární viktimizaci. Zohlednění zájmu poškozených a obětí trestné činnosti je jedním z průvodních znaků posunu od ryze retributivní justice k justici restorativní.³⁵

2.1.2. Posílení procesní role stran v trestním řízení

Kontinentálnímu typu trestního řízení bývá vytýkán značný inkviziční charakter procesu. Ten souvisí se zásadou vyhledávací, jelikož soud je povinen zjistit skutkový stav bez důvodných pochybností (tzv. materiální pravdu) i v případě, že strany zůstanou pasivní.³⁶ „To na jedné straně podlamuje aktivitu procesních stran, které se příliš spoléhají na aktivitu soudu, event. na důsledky vyplývající ze zásady presumpce nevinny; na druhé straně přílišná aktivita soudu při vyhledávání důkazů zpochybňuje důvěru v jeho objektivitu při hodnocení důkazů.“³⁷

Vyšetřovatel, státní zástupce i soudce by v daném stádiu řízení měli opatřovat, provádět i hodnotit důkazy jak ve prospěch, tak v neprospěch obviněného. Tento požadavek se ale staletími praxe ukázal jako nemožný. „Vyslýchající vyšetřovatel, jehož úkolem je objasnit trestný čin a zjistit jeho pachatele, nemůže zůstat neangažovaným hledačem pravdy, ale nutně se stane protivníkem bojujícím s podezřelým, který popírá obvinění.“³⁸

U soudce je tento požadavek ještě složitější, a to ve dvou rovinách. Soudce řídí soudní přelíčení, vyslýchá na podkladě spisu obviněného, svědky a znalce, a provádí důkazy v jím určeném pořadí. Jeho nezaujatost ať už ve prospěch či neprospěch obviněného může být ovlivněna předchozím studiem spisového materiálu. Zadruhé jím samotným provedené důkazy, zejména výslechy, mohou způsobit jeho příklánění se k jedné či druhé straně, což může mít negativní vliv na další provádění důkazů, způsob vedení výslechů atd.³⁹

Bolestné na tom je, že vyšetřování, ač má být nestranné, směřuje k prokázání viny obviněného, a strany mají oproti angloamerickému systému trestního řízení omezené možnosti, jak legálně opatřovat a provádět důkazy. Konečné rozhodnutí v důkazních otázkách má v přípravném řízení zpravidla vyšetřovatel, respektive státní zástupce, a v hlavním líčení soud. Je tedy nasnadě, na jakou stranu se soud většinou přikloní.

„Toto ztotožnění se soudce s obžalobou je o to závažnější, že v kontinentálním řízení sám soudce nebo soudce společně s přísedícími, kteří však velmi zřídka mají svůj vlastní názor na věc, rozhoduje přímo o vině či nevině obviněného i o trestu, který je třeba mu za trestný čin uložit,

---

³⁵ TŘ – Beck, s. 2262.

³⁶ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminallistika, 2008, č. 1, s. 11.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha : Codex Bohemia, 1999, s. 37.

³⁹ Tamtéž, s. 38.

neboť instituce klasické poroty angloamerického typu nyní na kontinentu téměř neexistuje. Tomu pak odpovídá i poměr zprošťujících rozsudků v kontinentálním inkvizičním řízení oproti řízení anglosaského typu, a proto je stále v kontinentální inkviziční praxi pohlíženo na obviněného spíše jako na objekt vyšetřování, obžaloby i soudního přelíčení, a nikoliv na stranu ve sporném řízení, jako je tomu v rámci systému common law.⁴⁰

Anglosaský trestní proces je založen na souboji stran během soudního přelíčení, ve kterém rozhoduje nestranný a nezávislý soudní orgán. V závažnějších případech navíc o vině rozhoduje porota, zatímco na soudci je pouze rozhodování o trestu v případě shledání viny porotou a vedení přelíčení po procesní stránce. Kontinentální trestní proces soustřeďuje všechny rozhodující úkoly v soudním přelíčení do rukou soudce, který také rozhoduje o vině i o trestu. Podle Šámala anglosaský model trestního procesu působí mnohem vyváženěji a logičtěji.⁴¹

Dohoda o vině a trestu je jedním z institutů, které roli a aktivitu procesních stran posilují. Procesní strany například mohou mít větší motivaci k vyhledávání důkazů, ať už usvědčujících na straně obžaloby, nebo vyvíňujících na straně obhajoby. Aktivita procesních stran může při dohodovacím řízení posílit jejich vyjednávací pozici, což si procesní strany většinou dobře uvědomují. Výsledkem této aktivity může být kromě větší vyváženosti soudního řízení i důkladnější objasnění skutkového stavu, což by zásadu zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností naopak posilovalo.⁴²

2.1.3. Zmírnění konfliktního rázu trestního řízení

Trestní proces je ve své podstatě konfliktní, což vyplývá z rozdílných zájmů jeho subjektů. Důsledkem jsou negativní dopady na tyto subjekty, jako například stres, psychická zátěž nebo újma. Tento dopad může být o to více traumatizující, pokud se jedná o oběti trestného činu. Konsenzuální přístupy k trestnímu řízení jako je dohoda o vině a trestu můžou tento ničivý dopad výrazně zmírnit. Oběť trestného činu tak může být ochráněna před sekundární viktimizací a případnou eskalací konfliktu s pachatelem v průběhu klasického trestního řízení. Kromě větší šance oběti na náhradu škody způsobené trestným činem může dohodovací řízení též znamenat větší šanci na nápravu pachatele skrze jeho upřímné doznání.⁴³

Důležitým momentem je, že trest vzešlý z dohodovacího řízení je zpravidla pachatelem lépe přijímán, jelikož se sám podílí na procesu jeho stanovení. V tradičním inkvizičním

---

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž, s. 41.

⁴² Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminallistika, 2008, č. 1, s. 11.

⁴³ Tamtéž, s. 10.

kontinentálním řízení je často trest vnímán pachatelem jako křivda. Tento fakt může být jedním z příčin celkového pozitivnějšího vnímání soudnictví ze strany veřejnosti v zemích užívajících anglosaský kontradiktorní typ trestního procesu, kde je obviněný spíše než jako objekt vnímán jako procesní strana ovlivňující směřování trestního řízení.⁴⁴

2.1.4. Moderní společnost dialogu

Jak zmiňuje Musil, někteří autoři vidí v zavádění konsenzuálních forem trestního řízení přeměnu vztahu stát – občan v moderní a postmoderní společnosti. Význam tohoto klasického vrchnostenského modelu se postupně snižuje a na důležitosti nabývá tzv. otevřená společnost nebo společnost dialogu. Tento trend proniká do všech způsobů, jak stát komunikuje se svými občany. Na úkor vrchnostenského vertikálně hierarchického prvku s jednoznačnou dominancí státu se posilují prvky horizontální kooperace. Tento všeobecný postupný proces se projevuje i v trestním řízení.⁴⁵

2.1.5. Přejít od retribuční k restorativní justici

Jedním z argumentů podporujících institut dohody o vině a trestu je, že tento koncept vyhovuje požadavkům restorativní justice, která je prosazována jako moderní pojetí trestní justice experty a zákonodárci po celém světě. Restorativní justice spatřuje v trestném činu konflikt mezi dvěma či více jednotlivci či stranami, jenž lze řešit pouze aktivním zapojením všech dotčených – poškozeného, pachatele i dotčeného společenství.⁴⁶

Retributivní justice je tradiční koncept trestního soudnictví, který se zaměřuje spíše na potrestání (retribuci) pachatele než na obnovení předchozích poměrů. V kontinentálním systému trestního procesu si stát již od středověku osvojil trestní monopol a každý trestný čin byl považován za újmu státu, čímž došlo k odosobnění trestní justice.⁴⁷ „Trest byl pojímán jako projev abstraktní spravedlnosti, jenž je nezbytný k uspokojení dotčeného státu, a náprava následků či zohlednění zájmů poškozeného se staly nutně druhotnými. Jakkoliv trestní monopol státu znamenal ve své době nepochybný pokrok (např. omezení krevní msty), potlačil i vysoce prospěšné tradiční prvky uplatňované při řešení zločinů jako upřímnou lítost a odpuštění.“⁴⁸

---

⁴⁴ Šámal, P. *Úvahy nad zjednodušenými formami trestního řízení (diversion) de lege ferenda*. Časopis pro právní vědu a praxi, 1994, č. 4, s. 127.

⁴⁵ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminallistika, 2008, č. 1, s. 10.

⁴⁶ Lata, J., *Účel a smysl trestu*. Praha : LexisNexis CZ, 2007, s. 32.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

Naproti tomu restorativní justice je zaměřená na obnovu poměrů odčiněním škodlivých následků trestné činnosti. Restorativní justice vidí jako významný prvek trestání odčinění újmy, která vznikla poškozenému, a to nejenom kompenzací způsobené škody, ale také zohledněním jiných zájmů poškozeného.⁴⁹

Cílem je vyřešení problémů, čehož se dosahuje zapojením stran trestního řízení (s důrazem na pachatele a oběti), jejich rodin a dotčených společenství, a jejich motivací k aktivnímu přístupu k trestnímu řízení a k orgánům činným v trestním řízení. Restorativní justice se dívá na trestnou činnost v celém jejím sociálním kontextu, pokouší se o flexibilní řešení jejích negativních následků a prevenci budoucích problémů.⁵⁰

Institut dohody o vině a trestu jako alternativní způsob trestního řízení klade důraz na zapojení procesních stran do postupu utváření dohody. Do utváření dohody se může zapojit i poškozený, jehož odškodnění, formou náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydáním bezdůvodného obohacení, institucionální úprava dohody o vině a trestu předpokládá. Výše zmíněné vlastnosti dohodovacího řízení naplňují hlavní myšlenky a cíle restorativní justice.

2.2. Argumenty proti dohodě

Mezi odpůrci dohodovacího řízení jsou z velké části zastoupeni právní teoretici, především vysokoškolské učitelé trestního a ústavního práva, sociologové a publicisté. Jejich argumenty poukazující na většinou závažné nedostatky tohoto institutu jsou shrnuty níže.

2.2.1. Nedostatek opory v trestním právu hmotném

Cílem trestního řízení je zajistit realizaci trestního práva hmotného. Trestný čin (včetně zavinění) a trestní sankce, tedy trest či ochranné opatření, jsou hmotněprávní pojmy. Ze zásad *nullum crimen sine lege* a *nulla poena sine lege*⁵¹ plyne výhradní autorita zákonodárce stanovovat v rámci legislativní činnosti skutkové podstaty trestných činů, druhy trestních sankcí a kritéria pro jejich ukládání. Z podstaty dohody o vině a trestu vyplývá, že výsledná sankce pro pachatele by měla být mírnější, než s jakou by pravděpodobně odešel od soudu v případě standardního řízení. Pravidla pro zmírnění sankce v případě dohody o vině a trestu ale v současnosti nejsou stanovena.⁵²

---

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Marshall, T. *Restorative Justice: An Overview*. London: Crown copyright, 1999, s. 5. Dostupné online na: <http://fbga.redguitars.co.uk/restorativeJusticeAnOverview.pdf> (11. 5. 2018).

⁵¹ zásady *nullum crimen sine lege* a *nulla poena sine lege* jsou vyjádřeny v ustanovení § 12 odst. 1 TZ a stanoví, že pouze trestní zákon vymezuje trestné činy a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit.

⁵² Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 753.

V případě uložení trestu sjednaného v dohodě o vině a trestu bývá obsahem této dohody i výměra trestu. Kritéria pro výměru trestu jsou pevně stanovena hmotným trestním právem v § 39 a násl. TZ. Výměra trestu se určuje podle jistých kritérií, z nichž jsou nejdůležitější povaha a závažnost spáchaného trestného činu, možnosti nápravy a poměry pachatele. Dále se přihlíží k polehčujícím nebo přitěžujícím okolnostem, které jsou vyjmenovány v ustanovení § 41 a § 42 TZ. V žádném z těchto ustanovení není zmíněna skutečnost, že by se při výměře trestu mělo přihlížet k prohlášení viny obviněného, respektive k jeho prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán.⁵³

„Trestněprocesní úprava si takto neoprávněně 'přivlastňuje' legitimaci ke stanovení zvláštního kritéria pro výměru trestu, aniž by však dostatečně určitě stanovila, jak přesně má být „honorováno“ prohlášení viny; přitom určitost (přesnost) trestní normy (lex certa) se pokládá za její nezbytný atribut, zaručující rovné nakládání s pachatelem a zabraňující svévoli při aplikaci práva.“⁵⁴

2.2.2. Státní zástupce a obviněný nepředstavují smluvní strany

Kritici dohod o vině a trestu zdůrazňují, že vina a trest by neměly být předmětem dohody mezi obviněným a státním zástupcem. Nejsou totiž smluvními stranami, které by měly mít možnost autonomně disponovat s trestním řízením.⁵⁵ Trestní odpovědnost je tradičně veřejnoprávní vztah mezi státem a pachatelem, jenž má vrchnostenský charakter. Stát v trestněprávním vztahu vystupuje jako nositel trestní moci nebo trestního monopolu ve veřejném zájmu.⁵⁶ „Orgány činné v trestním řízení, reprezentující stát, mají vůči obviněnému hierarchicky nadřazené postavení a jejich rozhodnutí o vině a trestu má podobu autoritativního aktu.“⁵⁷

Dohody o vině a trestu představují pronikání soukromoprávních prvků do trestního procesu, čímž dochází k jeho přibližování k občanskému soudnímu řízení.⁵⁸ Podle Pipka je tento trend do jisté míry „privatizací“ trestního řízení. Tyto privatizační tendence „lze spatřovat především v tom, že se více, vedle veřejného zájmu, zvýrazňují soukromé zájmy a privátní sféra některých subjektů trestního řízení.“⁵⁹ Je posilováno autonomní postavení obviněného, když

---

⁵³ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1, s. 13.

⁵⁴ Tamtéž, s. 14.

⁵⁵ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 752.

⁵⁶ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1, s. 14.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Pipek, J. *Oficiální nebo dalekosáhle privatizované trestní řízení*. Právník, 2000, č. 12, s. 1161.

rozhodnutí v trestním řízení je závislé na něm samém a vychází tedy z jeho soukromé sféry. Projevem jsou jeho dohody s trestními orgány.⁶⁰

2.2.3. Doznání postrádá sociálně etický rozměr

Dle novodobé humanistické teorie účelu trestu a trestního práva vůbec by trestní řízení mělo sledovat preventivní a resocializační cíl. Předpokladem polepšení pachatele je do jisté míry jeho sebekritický postoj a pokání, přičemž tento upřímný postoj může být odměněn mírnějším trestem.⁶¹

V případě uzavření dohody o vině a trestu se vytrácí sociálně etický rozměr. Prohlášení o spáchání skutku je koncipováno jako formální akt, který v sobě neobsahuje etický aspekt pokání jako příslib nápravy, vytrácí se individuální i generální prevence. Jedná se o v podstatě „kupecký přístup“, kdy se trestání mění v kalkulaci „zisku a ztráty“.⁶²

Podle některých názorů může v důsledku tento tržní přístup oslabovat důvěru veřejnosti v trestní soudnictví i justici jako takovou, destabilizaci státní moci, atomizaci občanské společnosti a poklesu míry bezpečnosti občanů. Společnost tuto spravedlnost může vnímat jako prodanou nebo koupenou, ačkoliv si obviněný nižší trest přímo za peníze nekupuje.⁶³ „Demoralizační účinky u veřejnosti mohou být silné zejména tam, kde nejsou řádně vysvětleny pohnutky a výsledky dohody o vině a trestu, což vzhledem k neveřejnosti jednání jen stěží přichází v úvahu.“⁶⁴

2.2.4. Nerovnost občanů před zákonem

Z charakteru institutu dohody o vině a trestu plyne, že v případech, kdy je dohoda uzavřena, trest je mírnější než v případech, kdy proběhne standardní trestní řízení. Vystává tak problém nerovného nakládání s pachateli, kdy za stejných podmínek (stejná závažnost činu, stejné možnosti nápravy a stejné poměry pachatele) dochází k tomu, že jsou uloženy rozdílné tresty (mírnější, přísnější).⁶⁵

Dalším aspektem je rovný přístup občanů k dohadovacímu řízení. Dle dikce ustanovení § 175 a) TŘ může podat návrh na uzavření dohody každý obviněný. Problémem ale může být diskreční pravomoc státního zástupce, kdy státní zástupce může zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu (§ 175a odst. 1 TŘ), ale neshledá-li státní

⁶⁰ Pipek, J. *Oficiální nebo dalekosáhle privatizované trestní řízení*. Právník, 2000, č. 12, s. 1161.

⁶¹ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1, s. 18.

⁶² Tamtéž, s. 19.

⁶³ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 753.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1, s. 18.

zástupce návrh obviněného důvodným, vyrozumí o svém stanovisku obviněného, a má-li obviněný obhájce, tak i jeho obhájce (§ 175a odst. 1 TR).

Problémem je, že taková formulace je poměrně vágní a záleží vždy na vůli státních orgánů (státního zástupce, soudu), zda tento návrh přijmou, či nikoliv. „Lze si obtížně představit, že by zákonodárce mohl stanovit dostatečně fixní a jednoznačná kritéria, při jejichž splnění by vznikla povinnost uzavřít dohodu.“⁶⁶

Jisté riziko v nerovném přístupu pachatelů k dohodám o vině a trestu se jeví i z hlediska ekonomické nerovnosti obviněných. Hrozí zneužívání dohod o vině a trestu vlivnými a solventními pachateli majetkové nebo hospodářské trestné činnosti. Ti by se prostřednictvím svých elitních advokátů mohli snažit dosáhnout na pro tuto skupinu pachatelů teoreticky mírnější formu trestu, jako např. peněžitý trest, než aby šli k soudu s rizikem, že budou odsouzeni např. k trestu odnětí svobody nebo zákazu činnosti. Díky nedostatku podrobné úpravy pravidel sjednávání dohod o vině a trestu se v těchto případech také otevírá prostor pro korupci.⁶⁷

Jak zdůrazňuje Musil, výše zmíněný peněžitý trest je v zahraniční praxi dohadovacího řízení ukládán poměrně pravidelně, což je výhodné pro bohaté pachatele, ale nevýhodné pro ty chudé. Musil poukazuje na studii německých autorů, podle které je podíl pachatelů hospodářských trestných činů (tzv. white-collar crimes) v uzavírání dohod vyšší než v ostatních případech kriminality.⁶⁸

„Zatímco s bohatými se jedná při dohadování 'v rukavičkách', jako s rovnocennými partnery justičních orgánů, na nemajetné pachatele dopadá plnou vahou 'normální' proces se všemi jeho stresujícími formalitami a ceremoniemi. 'V Německu se fakticky etablovalo trestní právo pro dvě třídy (Zweiklassenstrafrecht).“⁶⁹

Musil píše například o skandálu bývalého spolkového kancléře Helmuta Kohla, stíhaného v roce 2000 za machinace se sponzorskými dary ve výši asi 22 milionů DM, věnovaných neznámými dárci do stranické kasy CDU.⁷⁰ Mediálně sledovaná kauza vyústila v dohodu mezi obviněným Kohlem a státním zastupitelstvím o zaplacení částky 300.000 DM ve prospěch státní pokladny a charitativní organizace.⁷¹

---

⁶⁶ Tamtéž, s. 16.

⁶⁷ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 753.

⁶⁸ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1. s. 20.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž, s. 21.

⁷¹ Germany's Party Finance Scandal "Ends" With Kohl's Plea Bargain and Too Many Unanswered Questions, 2 German Law Journal (2001), dostupné on-line na: http://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56bc2e4c0442624cb958a07a/1455173196905/G LJ_Vol_02_No_05_04.pdf (28. 4. 2018).

Zmíněný případ vyvolal diskuze o skandálnosti takových soudních rozhodnutí vedoucích k tzv. „třídní justici“. Musil tento bod uzavírá názorem, že „nastoupený trend nahrazování trestů odnětí svobody majetkovými sankcemi, především peněžitým trestem, je v třeba zásadně přivítat, avšak má své meze tam, kde hrozí nerovné zacházení s pachateli.“⁷² Vzniká riziko, že u nemajetných pachatelů budou trestní orgány demotivovány k uzavírání dohod možnostmi insolvence pachatelů, což by vedlo k nerovnému přístupu k uzavírání dohod závislém na výši majetku pachatele.⁷³

2.2.5. Problém věrohodnosti doznání

Všeobecně uznávané pravidlo v moderním trestním procesu je, že přiznání nelze považovat za tzv. korunu důkazů (*confessio corona probationum* ve smyslu feudálního procesu, kde bylo často přiznání jako korunní důkaz vynucováno torturou neboli mučením⁷⁴), jelikož nemusí být a priori pravdivé. Důvodů k nepravdivému doznání může být celá řada. Zvláště v dohadovacím řízení může být motivací k takovému doznání tzv. volba menšího zla, kdy např. proti obviněnému existují silné a věrohodné důkazy na jedné straně, a nedostává se mu vyvíňujících důkazů na straně druhé. Obviněný se v takovou chvíli může cítit zahrán do kouta a volí raději nepravdivé přiznání s vidinou nižšího trestu.⁷⁵

V historii trestní justice se stalo nesčetněkrát, že byl nevinný obviněný odsouzen na základě nepravdivého doznání. Z tohoto důvodu obsahuje mnoho moderních trestních řádů včetně toho českého⁷⁶ pravidlo, že doznání obviněného musí být kriticky hodnoceno ve srovnání s dalšími důkazy.

K výše zmíněné problematice se vyjadřuje také Šámal, který uvádí, že „přesto, že se v inkvizičním typu procesu zdůrazňuje, že doznání nezbavuje povinnosti přezkoumat všechny okolnosti případu, je doznání stále ještě poměrně často hlavním cílem zejména předsoudního stadia tohoto procesu, a proto je k jeho získání stále využíváno všech, zejména psychologických forem nátlaku.“⁷⁷ Jako příklad podoby nátlaku na obviněného Šámal uvádí soudní rozhodnutí⁷⁸, podle něhož provádění výslechu obviněného za záměrně vytvořených okolností výrazně nepříznivě ovlivňujících jeho psychický stav, jako je například výslech bezprostředně následující

---

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ TR – Beck, s. 2263.

⁷⁵ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminallistika, 2008, č. 1. s. 17.

⁷⁶ Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu (§ 2 odst. 5 věta druhá TR).

⁷⁷ Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha : Codex Bohemia, 1999, s. 36.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze 6. 3. 1989 sp. zn. 7 To 1/89.

po dlouhodobé eskortě obviněného uskutečňovaný po dlouhou dobu i v nočních hodinách za aktivní účasti většího počtu vyslychajících, je nedovoleným nátlakem na obviněného a může být tak podstatnou vadou takového výslechu, že půjde o důkaz absolutně neúčinný.⁷⁹

Protiargumentem může být, jak je zmíněno výše, že mnoho současných trestních řádů, včetně toho českého⁸⁰, obsahují pravidlo, že doznání obviněného musí být kriticky hodnoceno ve srovnání s dalšími důkazy. Podobná pojistka je pak obsažena přímo v ustanovení upravujícím dohodu o vině a trestu v českém trestním řádu.⁸¹ Z důvodu omezeného dokazování v dohadovacím řízení ale může být obtížné pro orgány činné v trestním řízení s určitostí zjistit, že přiznání obviněného je nepravdivé.⁸²

Nutno podotknout, že v případě české úpravy dohody o vině a trestu, se nejedná o doznání ani o přiznání viny, ale pouze o prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán (§ 175a odst. 3 TR). Tento rozdíl ale hraje roli hlavně v případě vrácení věci do přípravného řízení soudem v rámci řízení o schválení dohody o vině a trestu. V takovém případě se v dalším řízení k prohlášení viny obviněným nepřihlíží (§ 314s TR). V případě schválení dohody o vině a trestu soudem ve formě rozsudku se ale, dle mého názoru, praktický rozdíl mezi prohlášením obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a doznáním nebo přiznáním viny obviněného, poněkud stírá.

2.2.6. Kolize se základními zásadami trestního řízení

Jeden z problémů, který je institutu dohody o vině a trestu vytýkán nejvíce, je jeho kolize s některými základními zásadami trestního řízení v České republice. Je to hlavně zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností (materiální pravdy), dále zásady legality a oficiality, zásada vyhledávací, zásady veřejnosti, bezprostřednosti a ústnosti, zásada volného hodnocení důkazů a zásada presumpce nevinny. Problematice kolize se základními zásadami trestního se věnuje následující samostatná kapitola.

---

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu (§ 2 odst. 5 věta druhá TR).

⁸¹ Jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu (§ 175a odst. 1 TR).

⁸² Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminallistika, 2008, č. 1, s. 17.

3. Dohoda o vině a trestu v kontextu zásad trestního řízení

Jedním z nejsilnějších argumentů kritiků institutu dohody o vině a trestu v českém právním řádu je jeho kolize se zásadami trestního řízení. „Základní zásady trestního řízení jsou určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení. V důsledku své povahy jsou základem, na kterém je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů.“⁸³

3.1. Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností

Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, někdy též nazývána zásada materiální pravdy, která je vyjádřena v §2 odst. 5 TŘ, stanoví: „Orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.“

„Termín ‘materiální pravda’ používáme jako konvenční označení pro odchylný stav vyjádřený (zejména v civilním řízení) pojmem ‘formální pravda’. V trestním řízení se nelze spokojit s tím, co strany jako pravdu uznávají a které skutečnosti předloží soudu k rozhodnutí, ale soud musí vycházet při rozhodování ze zjištění skutečného děje, z obsahově správných faktů, soud není vázán nepravdivým doznáním obviněného stejně, jako není vázán pouze důkazními návrhy obviněného.“⁸⁴

Všechny systémy trestní justice by měly usilovat o dosažení „zvláštní vyváženosti svého procesního práva“, která má především zajistit pravdivé zjištění skutečného stavu věci, což zahrnuje i vypátrání a usvědčení skutečného pachatele trestného činu a současně ochránit nevinné osoby proti riziku odsouzení, při respektování lidské důstojnosti. V socialistickém Československu byla tato hledaná objektivní pravda chápána jako pravda absolutní. Orgány činné v trestním řízení se snažily zjišťovat nepochybnou, úplnou a naprostou pravdu, což vedlo k potlačování zákonnosti a práva na spravedlivý proces. Za prostředek k zjištění absolutní pravdy bylo často považováno doznání obviněného, které bylo v mnoha případech vynucované. Takové absolutní vytyčení požadavku na zjištění pravdy, charakteristické pro inkviziční kontinentální trestní proces, se tragicky projevilo nejen ve středověkých procesech svaté inkvizice proti kacířům, ale také v procesech v padesátých letech v Československu, během nichž byly v rozporu s pravdou odsouzeny statisíce lidí, z nichž byly stovky popraveny.⁸⁵

⁸³ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha : Leges, 2016, s. 116.

⁸⁴ Tamtéž, s. 143.

⁸⁵ Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha : Codex Bohemia, 1999, s. 34 – 35.

„I když nelze říci, že chápání zásady objektivní pravdy ve smyslu absolutní pravdy zásadně ovlivnilo tyto inkviziční procesy, je třeba se zamyslet nad negativním vlivem požadavku na absolutní pravdu.“⁸⁶

Dle Šámala je pravda zjištěná v trestním řízení pravdou relativní, a nikoliv absolutní. Tím není myšleno, že by se orgány činné v trestním řízení neměly snažit zjistit, co se skutečně při trestném činu stalo. Neměl by na ně být však kladen nesplnitelný požadavek zjištění absolutní pravdy, kterou prakticky nikdy zjistit nemohou.⁸⁷

V moderním trestním procesu nelze trvat na aplikaci zásady objektivní pravdy ve smyslu pravdy absolutní, zejména pokud by to mělo být na úkor řádného zákonného procesu. Současný standard zjišťování skutkového stavu věci orgány činnými v trestním řízení, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu který je nezbytný pro jejich rozhodnutí (tedy zjištění tzv. materiální pravdy), není nepodobný systému common law. „V systému common law (odkud také pochází institut dohodovacího řízení) je podle klauzule řádného zákonného procesu (due process of law) základním požadavkem spravedlivého řízení vyplývajícím z presumpce neviny (presumption of innocence), aby žaloba předložila důkazy viny obviněného a prokázala jeho vinu, pokud jde o každý znak zažalovaného trestného činu bez rozumných pochybností či mimo rozumnou pochybnost (beyond a reasonable doubt). Za rozumnou pochybnost je považována taková pochybnost, která by způsobila, že porotce po pečlivém, objektivním a nestranném zhodnocení všech důkazů by byl tak nerozhodný, že by nemohl říct, že získal ustálené přesvědčení o vině obviněného. Je to tedy taková pochybnost, která by u rozumné osoby zapříčinila, aby zaváhala nebo ustala při vyřizování důležitější životní záležitosti. Není to však imaginární pochybnost, ani pochybnost založená na rozmaru nebo určité náladě či na domněnce nebo dohadu.“⁸⁸

„Dohoda o vině a trestu je masivní výjimkou ze zásady materiální pravdy. Podkladem pro rozhodnutí soudu není totiž to, co se skutečně odehrálo, ale skutek, o kterém obviněný prohlásí, že jej spáchal, a státní zástupce s tímto tvrzením souhlasí.“⁸⁹ Soud má tedy svým rozsudkem, kterým schvaluje dohodu, potvrdit spíše to, co strany jako pravdu uznávají, než objektivně zjištěnou pravdu.

Aby se předešlo schválení dohody o vině a trestu, která by neodpovídala objektivně pravdivým skutkovým okonostem, zákonná úprava obsahuje další povinnosti orgánů činných

---

⁸⁶ Tamtéž, s. 35.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž, s. 40.

⁸⁹ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha : Leges, 2016, s. 144.

v trestním řízení. Policejní orgán, popř. státní zástupce, má povinnost provést přípravné řízení, jehož výsledkem však nebude podání obžaloby, resp. návrhu na potrestání, ale sjednání dohody o vině a trestu s následným návrhem na její schválení soudem. V rámci takového přípravného řízení s ohledem na jeho formu také vyhledává a procesně zajišťuje potřebné důkazy pro další využití v trestním řízení. Nelze dosáhnout dohody o vině a trestu na základě pouhého doznání obviněného, aniž by orgány činné v trestním řízení došly k závěru, že se skutek stal, že je trestným činem a že jej spáchal obviněný.

Jestliže tedy výsledek vyšetřování dostatečně neprokazuje závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, nemůže státní zástupce ani zahájit jednání o dohodě o vině a trestu. Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností tedy není ani v případě dohody o vině a trestu zcela popřena.⁹⁰

3.2. Zásada legality a zásada oficiality

Zásadu legality najdeme v § 2 odst. 3 TŘ: „Státní zástupce má povinnost stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo závazná mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví něco jiného.“ „Smyslem této zásady je prosadit, aby byly stíhány všechny zjištěné trestné činy, jsou-li pro to splněny zákonné předpoklady, a to bez ohledu na subjektivní přání orgánů činných v trestním řízení nebo jiných subjektů.“⁹¹ Opakem je zásada oportunitity, která umožňuje státnímu zástupci trestní řízení nezahájit (nebo trestní řízení zastavit, pokud bylo zahájeno) v případě, že se nejedná o účelné [§ 172 odst. 2 písm. c) TŘ].

Na základě zásady oficiality orgány činné v trestním řízení provádějí úkony trestního řízení z úřední povinnosti (*ex officio*, *ex officio*). Orgány činné v trestním řízení jsou povinny provést určitý procesní úkon, jsou-li dány zákonné podmínky pro jeho provedení i v případě, že si to některý ze subjektů trestního řízení nepřeje. „Orgány činné v trestním řízení musí tedy z vlastní iniciativy učinit vše pro splnění účelu řízení v každé trestní věci.“⁹² Zásada oficiality je vyjádřena v § 2 odst. 4 TŘ, kde je spojena s požadavkem rychlosti projednání, plného šetření občanských práv zaručených Ústavou a zákazem přihlížet k obsahu petic zasahujících do plnění povinností orgánů činných v trestním řízení.⁹³

V důsledku kolize dohody o vině a trestu se zásadou oficiality již neplatí, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny provést určitý procesní úkon, jsou-li dány zákonné podmínky pro

---

⁹⁰ TŘ – Beck, s. 2257.

⁹¹ Novotný, F. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2017, s. 39.

⁹² Fenyk, J., Císařová, D., Grívna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha : Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 96.

⁹³ Tamtéž.

jeho provedení i v případě, že si to některý ze subjektů trestního řízení nepřeje. Dohoda o vině a trestu zavádí koncepci smluvních stran, které mezi sebou jednají. „Padá koncepce, podle které stát má vrchnostenské oprávnění a vystupuje vůči ostatním subjektům trestního řízení z pozice nadřízeného subjektu.“ Tím je pochopitelně omezena i zásada legality, protože obecné podmínky k trestnímu stíhání jsou splněny, ale státní zástupce raději sjedná dohodu s obviněným.⁹⁴

3.3. Zásada vyhledávací

Zásada vyhledávací, zakotvena v §2 odst. 5 TŘ, je označována za projev zásady oficiality v důkazním řízení. Jejím obsahem je úřední povinnost orgánů činných v trestním řízení z vlastní iniciativy a za součinnosti stran vyhledávat a provádět důkazy tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.⁹⁵

Ustanovení § 89 odst. 2 in fine TŘ uvádí: „Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.“⁹⁶ Dle ustanovení § 215 TŘ mohou strany důkaz se souhlasem soudu i provést.⁹⁷

Zásada vyhledávací se uplatňuje v různých fázích řízení v různé míře. V přípravném řízení se zásada plně uplatňuje, když orgány činné postupují tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.⁹⁸

V řízení před soudem je zvýrazněna role a odpovědnost stran při zjišťování skutkového stavu. I když státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného, nezavazuje to soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí. V řízení před soudem nese procesní odpovědnost za zjištění skutkového stavu soud.⁹⁹

U odvolacího řízení anebo v řízení na základě mimořádných opravných prostředků se uplatňuje omezeně nebo vůbec, dle rozsahu dokazování.¹⁰⁰

V případě dohody o vině a trestu je zásada vyhledávací velmi oslabena. Součástí této dohody, sjednané mezi státním zástupcem a obviněným (za povinné přítomnosti obhájce), je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán.¹⁰¹ Přestože se zásada vyhledávací

---

⁹⁴ Jelínek, J. *Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související*. Bulletin advokacie, 2012, č. 10, s. 24.

⁹⁵ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 112.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha : Leges, 2016, s. 147.

⁹⁸ Tamtéž, s. 149.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 114.

plně neuplatní, „trestní řád neumožňuje orgánům činným v přípravném řízení zcela rezignovat na povinnost zjišťovat právně relevantní skutečnosti a vyhledat o nich důkazy i bez návrhu stran, protože podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu je mimo jiné závěr, že se skutek stal, že je trestným činem a že je spáchal obviněný.“¹⁰²

3.4. Zásada veřejnosti, bezprostřednosti a ústnosti

Zásady veřejnosti, bezprostřednosti a ústnosti spolu úzce souvisejí. Jde však o samostatné zásady. Jsou vyjádřeny v ustanoveních § 2 odst. 10, resp. odst. 11 a odst. 12 TŘ.

Aby byla naplněna zásada veřejnosti, trestní věci musí být projednány veřejně před soudem tak, aby se občané mohli projednávání zúčastnit a jednání sledovat. Při hlavním líčení a veřejném zasedání smí být veřejnost vyloučena jen v případech výslovně stanovených v zákoně (§ 2 odst. 10 TŘ). Jedná se o koncept tzv. otevřené justice. Mezi účely naplňované zásadou veřejnosti se počítá kontrola činnosti soudu ze strany veřejnosti, dodržení procesních práv obviněného, výchovné působení na veřejnost a prevence trestné činnosti.¹⁰³

V souladu se zásadou bezprostřednosti smí soud při svém rozhodování přihlídnout jen k těm důkazům, které byly v rámci řízení před soudem, tedy v hlavním líčení, jakož i ve veřejném, vazebním a neveřejném zasedání provedeny (§ 2 odst. 12 TŘ).

Zásada ústnosti stanoví, že jednání před soudy je ústní. Důkaz výpověďmi svědků, znalců a obviněného se provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslychají (§ 2 odst. 11 TŘ).

Kombinace zásad ústnosti a bezprostřednosti „umožňuje soudu vytvořit si při dokazování jasný obraz o dokazované skutečnosti a vynést rozhodnutí pod bezprostředním dojmem z provedených důkazů“¹⁰⁴

V případě dohody o vině a trestu se neprovádí hlavní líčení. Obviněný se dobrovolně vzdává práva na plnohodnotné projednání věci, včetně provedení důkazů před nezávislým a nestranným soudem. Ačkoliv ke schvalování dohody dochází ve veřejném zasedání, dle § 314q odst. 5 TŘ dokazování soud neprovádí. Pouze považuje-li to soud za potřebné, může vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení. Míra potlačení zásad bezprostřednosti a ústnosti tedy záleží na tom, jestli v konkrétním případě soud takové možnosti využije. Obecně lze říci, že k částečnému potlačení těchto zásad dochází. Zásada veřejnosti je do jisté míry zachována, neboť

---

¹⁰² TŘ – Beck, s. 2264.

¹⁰³ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 126.

¹⁰⁴ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha : Leges, 2016, s. 165.

ke schvalování dohody o vině a trestu soudem dochází ve veřejném zasedání a soud ji schvaluje veřejně vyhlášeným rozsudkem.¹⁰⁵

3.5. Zásada volného hodnocení důkazů

Podle ustanovení § 2 odst. 6 TŘ orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

„Podstata zásady volného hodnocení důkazů znamená, že orgány činné v trestním řízení nemají zákonem stanoveno, jaké množství důkazů je nezbytně nutné provést k prokázání potřebných skutečností a v zásadě ani jakého druhu důkazního prostředku lze použít a ani nejsou předem upravena kritéria pravdivosti jednotlivých důkazů a stanoveno, jak má být hodnocena důkazní síla určitého důkazu.“¹⁰⁶

Aby byla zásada volného hodnocení důkazů naplněna, orgány činné v trestním řízení by měly přihlížet k okolnostem, zvláštnostem a charakteristickým rysům každého případu. Zásada brání mechanickému postupu při hodnocení důkazů a je vybudována na „vnitřním přesvědčení orgánů činných v trestním řízení, které není a nesmí být projevem libovůle nebo svobody takového orgánu.“¹⁰⁷

Institut dohody o vině a trestu soud se zásadou volného hodnocení důkazů koliduje, neboť soud sice schvaluje návrh dohody ve veřejném zasedání, avšak zásadně bez provádění dokazování (§ 314q odst. 5 TŘ). Soud nemůže ze své vlastní iniciativy provádět další důkazy, posuzuje věc pouze na základě znalosti spisového materiálu, čímž je zásada volného hodnocení důkazů potlačena.¹⁰⁸

Výsledkem je, že orgány činné v trestním řízení hodnotí jen některé důkazy. Ty důkazy, na kterých se strany dohodly. „Státní zástupce a obviněný přinášejí soudu určitý skutkový stav a o něm nabízejí důkazy, což v pravém slova smyslu není ovšem volné hodnocení důkazů všech, ale selektivní hodnocení některých důkazů.“¹⁰⁹

---

¹⁰⁵ TŘ – Beck, s. 2264.

¹⁰⁶ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha : Leges, 2016, s. 150.

¹⁰⁷ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 120.

¹⁰⁸ TŘ – Beck, s. 2264.

¹⁰⁹ Jelínek, J. *Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související*. Bulletin advokacie, 2012, č. 10, s. 24.

3.6. Zásada presumpce nevinoty

Vyjádření zásady presumpce nevinoty najdeme v ustanovení § 2 odst. 2 TŘ, podle kterého „dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.“

LZPS ji vymezuje tak, že každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena (čl. 40 odst. 2 LZPS).

Zákonodárce v důvodové zprávě k vládnímu návrhu novely trestního řádu uvádí, že inspiračním zdrojem nové právní úpravy byl princip tzv. vyjednávané spravedlnosti (tzv. plea bargaining) známý z anglo-amerického systému common law. V důvodové zprávě se také objevuje pojem guilty plea neboli přiznání viny pachatelem výměnou za určité ústupky.¹¹⁰

Česká právní úprava vyžaduje, aby obviněný prohlásil, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu [§ 175a odst. 6 písm. e) TŘ]. Dle Jelínka však prohlášení obviněného nelze ztotožňovat s jeho doznáním, tedy s přiznáním viny. „Obviněný se podle české právní úpravy nemusí obávat, že by se jeho prohlášení mohlo obrátit proti němu, protože nedojde-li z jakéhokoliv důvodu ke sjednání dohody o vině a trestu, k prohlášení viny učiněné obviněným se v dalším řízení nepřihlíží.“¹¹¹

S touto problematikou souvisí jedna ze zásad organizace soudnictví, a to zásada nestrannosti (nepodjatosti) soudu. Je otázka, zda soudce, který se účastnil řízení o schválení dohody o vině a trestu, která nebyla schválena, bude schopný nestranně a nezájatě věc posoudit v dalším řízení. Takový soudce není z dalšího projednávání věci vyloučen. Jako pojistka v takovém případě opět slouží ustanovení, že k prohlášení viny učiněné obviněným se v dalším řízení nepřihlíží (§ 314s TŘ).¹¹²

Zásada presumpce nevinoty je také těsně spjata se zásadou zajištění práva obviněného a obžalovaného na obhajobu.¹¹³ V rámci úpravy dohody o vině a trestu v českém právním řádu je zakotvena nutná obhajoba a nemožnost vzdát se práva na obhájce. Pokud by obviněný neměl při sjednání dohody o vině a trestu obhájce, šlo by o závažné procesní pochybení a důvod pro odmítnutí návrhu dohody.¹¹⁴

---

¹¹⁰ DZ.

¹¹¹ Jelínek, J. *Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související*. Bulletin advokacie, 2012, č. 10, s. 24.

¹¹² TŘ – Beck, s. 2265.

¹¹³ Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha : Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 107.

¹¹⁴ TŘ – Beck, s. 2264.

Zásada presumpce nevinoty tedy není přítomností institutu dohody o vině a trestu v českém právním řádu zásadně potlačena.

4. Dohoda o vině a trestu v kontextu judikatury Evropského soudu pro lidská práva

Článek 6 Úmluvy zajišťuje právo na spravedlivý proces (řízení). Podle rozhodnutí ESLP ve věci *Deweere v. Belgie*¹¹⁵ Úmluva v zásadě nevylučuje, aby se dotčená osoba vzdala práva na soud. Avšak v demokratické společnosti má právo na soud příliš velkou důležitost, aby pouhá skutečnost, že osoba přistoupila na mimosoudní dohodu znamenalo, že se tohoto práva vzdala. Musí k tomu být splněno několik podmínek.¹¹⁶

Jednak je to absence donucení. Ve zmíněném rozhodnutí soud konstatoval, že na stěžovatele, řezníka Deweera, který se provinil porušením cenových předpisů, byl činěn nedovolený nátlak, a to ze dvou důvodů. Bylo mu nabídnuto, že se vyhne řízení před soudem, pokud zaplatí 10.000 BF, přičemž, pokud by rozhodoval soud, Deweerův obchod by byl až do vydání rozhodnutí soudu zavřený (klidně i několik měsíců), což by mu přineslo výraznou finanční ztrátu. Druhým důvodem bylo, že pokuta, která by Deweerovi hrozila u soudu, byla až 30.000.000 BF, což soud označil za nepřiměřeně vysoké v porovnání s částkou, která mu byla nabídnuta v dohadovacím řízení.

Jistá míra donucení pramení z podstaty tohoto institutu, jelikož je obviněnému výměnou za přiznání viny nabízen mírnější trest. Mezi nabízeným trestem a trestem, který by mohl obviněný dostat u soudu, nesmí ovšem být velký nepoměr.¹¹⁷ Tento aspekt může mít význam při posuzování praxe státních zástupců, kteří mají tendenci nadsazovat právní kvalifikaci a navrhovaný trest, aby tak měli v dohadovacím řízení lepší výchozí pozici.¹¹⁸ Skutečnost, že obžaloba nebo soud oznámí, jaký trest by obviněný dostal, pokud by v rané fázi řízení uznal vinu, a jaký by mu byl uložen v případě, pokud by byl shledán vinným, nemůže sama o sobě představovat nátlak.¹¹⁹

Z dalších rozhodnutí ESLP plyne, že vzdání se práva musí být učiněno svobodně, avšak může se tak stát jak výslovně, tak i mlčky, přičemž toto prohlášení musí být jednoznačné (srov. *Le Compte, Van Leuven a De Meyere v. Belgie*, 23.6.1981, č. 6878/75 a 7238/75).¹²⁰ Obviněný musí být dostatečně informován a srozuměn s následky svého prohlášení, které musí být úředně zaprotokolováno (srov. rozhodnutí Komise ve věci *X. v. Spojené království*, 23. 3. 1972, č.

¹¹⁵ *Deweere v. Belgie*, 27. 2. 1980, č. 6903/75.

¹¹⁶ Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 618.

¹¹⁷ TR – Beck, s. 2266.

¹¹⁸ Repík, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha : ORAC, 2002, s. 97.

¹¹⁹ Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 780.

¹²⁰ Tamtéž, s. 619.

5076/71).¹²¹ „Upozornění soudu na možnost aplikace zákonného ustanovení o zmírnění trestu po prohlášení viny není nepřipustným nátlakem a porušením presumpce nevinoty, ale naopak umožňuje obviněnému informovanou volbu“¹²² (srov. *Philip Hall v. Spojené království*, 19. 2. 2002, 65327/01). „Presumpce nevinoty je zárukou v individuálním zájmu obviněného, s níž může obviněný libovolně disponovat, tedy může se jí vzdát, pokud uzná vinu“¹²³ (*Lutz v. Německo*, 25. 8. 1987, 9912/82).

Dohadovacím řízením se ESLP zabýval také v jednom ze svých novějších rozhodnutí, *Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia*¹²⁴. Natsvlshvili, který byl ředitelem veřejného podniku, ve kterém měl s manželkou také podíl, porušil při výkonu své funkce platné zákony o obchodních společnostech. Výměnou za prohlášení *nolo contendere*¹²⁵ v dohadovací řízení byla Natsvlshvilimu uložena pokuta. Soud dohodu potvrdil svým rozsudkem, proti kterému nebylo možné se odvolat. Natsvlshvili podal stížnost k ESLP, kde si stěžoval na nespravedlnost dohadovacího řízení, v rámci kterého mělo dojít k porušení jeho práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a na nemožnost se odvolat proti rozsudku, jímž soud schválil dohodu, čímž mělo být porušeno jeho právo na odvolání v trestních věcech dle článku 2 protokolu č. 7 k Úmluvě.

ESLP konstatoval, že právo dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy nebylo porušeno. V evropských trestněprocesních systémech je běžné, že obviněný může dosáhnout zmírnění trestu výměnou za přiznání viny nebo prohlášení *nolo contendere* před proběhnutím standardního řízení před soudem nebo výměnou za významnou spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. V dohadovacím řízení jako takovém ESLP tedy neshledává nic nepatřičného. Svým prohlášením *nolo contendere* v dohadovacím řízení se Natsvlshvili vzdal práva na projednání věci před soudem a soud musí v takovém případě pouze zkoumat, jestli jeho prohlášení bylo dobrovolné a byl řádně informován o všech aspektech jeho prohlášení. Dosažená dohoda musí být podrobena soudnímu přezkumu co do obsahu a procesu, jakým jí bylo dosaženo. ESLP také konstatoval, že dohoda byla schválena ve veřejném zasedání soudu a obvinění byla shledána jako důvodná (*well-founded*) a podpořena na první pohled zřejmými důkazy (*prima facie evidence*). Co se týče porušení článku 2 protokolu č. 7 k Úmluvě, ESLP konstatoval, že omezenou možnost odvolání považuje za normální v případě odsouzení pachatele v rámci dohadovacího řízení, a tento důsledek uzavření dohody byl nebo měl

---

¹²¹ TR – Beck, s. 2266.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ *Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia*, 29. 4. 2014, č. 9043/05.

¹²⁵ Vyjádření obviněného, že nezpochybňuje obvinění proti němu, avšak nepřiznává vinu. K *nolo contendere* více v kapitole šesté „Právní úprava v USA“.

být Natsvlshvilimu vysvětlen jeho obhájci. Právo na odvolání v trestních věcech dle článku 2 protokolu č. 7 k Úmluvě tedy nebylo porušeno.

ESLP zastává názor, že problém ve vztahu k čl. 6 Úmluvy by mohl nastat ve třech případech. Jednak (i) pokud by rozdíl mezi oběma tresty byl tak velký, že by to bylo na místě považovat za nepatřičný tlak na obviněného, aby uznal vinu, jestliže by byl ve skutečnosti nevinný. Dále (ii) pokud by dohoda představovala takový tlak, že by zcela narušila právo obviněného neobviňovat sebe sama. A nakonec (iii) pokud by se zdálo, že dohoda o vině a trestu je jedinou možnou cestou, jak se vyhnout trestu tak závažnému, že by byl v rozporu s čl. 3 Úmluvy.¹²⁶

„Zárukou práva na spravedlivý proces je při prohlášení viny tzv. informovaný souhlas obviněného, který spočívá v prohlášení viny obviněným po jeho řádném informování o všech aspektech jeho prohlášení, toto prohlášení musí být učiněno před soudem, musí být řádně zaprotokolováno, musí být také ověřena absence donucení (a to i při zohlednění proporcionality mezi tím, co obviněnému hrozí, a výsledkem dohody).“¹²⁷

---

¹²⁶ *Babar Ahmad a další v. Spojené království*, 6. 7. 2010, č. 24027/07.

¹²⁷ TR – Beck, s. 2266.

5. Platná právní úprava v České republice

Podle platné úpravy v českém trestním řádu se dohadvací řízení uskutečňuje ve dvou fázích. V první fázi v přípravném řízení státní zástupce za případné účasti poškozeného sjednává s obviněným a jeho obhájcem konkrétní dohodu o vině a trestu. V rámci druhé fáze soud navrženou dohodu schvaluje, pokud ji předběžně neprojedná, případně může soud řešit opravné prostředky, kterými je schválení dohody napadeno.¹²⁸

5.1. Dohoda o vině a trestu v přípravném řízení

Dohadvací řízení probíhá primárně v přípravném řízení, případně i ve zkráceném přípravném řízení (§ 179b odst. 5 TŘ). Dle v podstatě stejných pravidel může ovšem proběhnout i po podání obžaloby nebo návrhu na potrestání státním zástupcem za předpokladu, že soud při předběžném projednání obžaloby (§ 187 odst. 4 TŘ), popř. samosoudce po přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání [§ 314c odst. 1 písm. d)], vyhodnotí, že s ohledem na postoj stran a okolnosti případu lze takovou dohodu sjednat.¹²⁹

5.1.1. Zahájení jednání o dohodě

Před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu musí státní zástupce zhodnotit, jsou-li pro tento postup splněny všechny podmínky uvedené v ustanovení § 175a odst. 1, 3 a 8 TŘ, tedy jednak, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný; dále prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení; a že se nejedná o řízení o zvláště závažném zločinu ani řízení proti uprchlému.

Pokud jsou výše uvedené podmínky splněny, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu (§ 175a odst. 1 TŘ). Obviněný musí být v řízení pro trestný čin, u kterého je možné dohodu o vině a trestu sjednat, o takové možnosti informován před prvním výslechem, včetně poučení o podstatě tohoto institutu a souvisejících skutečnostech a důsledcích dohadvacího řízení (§ 91 TŘ). Obviněný je též informován, že pro případ dohadvacího řízení musí mít obhájce [srov. § 36 odst. 1 písm. d) TŘ]. Pokud si již obviněný zvolil obhájce, popř. mu byl přidělen (zejm. z jiného důvodu nutné

---

¹²⁸ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 756.

¹²⁹ TŘ – Beck, s. 2257.

obhajoby), je vhodné, aby podal návrh prostřednictvím obhájce. Avšak obviněný může návrh podat sám, a to i bez konzultace s obhájcem. Stejně tak návrh obviněný podává sám v situaci, kdy obhájce zatím nemá.¹³⁰

Návrh na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu je standardně písemným podáním, které bude doručeno státnímu zástupci, či ústním vyjádřením obviněného do protokolu o jeho výslechu policejním orgánem (§ 59 odst. 1 TŘ).¹³¹ Zmíněný návrh musí obsahovat obecné náležitosti podání dle ustanovení § 59 TŘ, zvláště z něj musí být zřejmá vůle obviněného dohodu uzavřít, resp. účastnit se jednání, jehož výsledkem by taková dohoda měla být.¹³²

Vedle obecných náležitostí na podání zákon další specifické nároky neklade. Může obsahovat vlastní návrh řešení, které má být předmětem následné dohody. V tomto směru je ovšem na místě zvážit, jestli je to taktické z pohledu obhajoby, neboť by se mohlo stát, že navržené řešení bude obsahovat přísnější trest, než by navrhoval sám státní zástupce. Obsahem může být i návrh na výrok o náhradě škody, odčinění nemajetkové újmy, vydání bezdůvodného obohacení či návrhy na ochranná opatření. Přílohy mohou být i listiny, které by mohly zvýšit ochotu státního zástupce uzavřít dohodu v podobě co nejmírnější k obviněnému, jako např. uzavření dohody s poškozeným, potvrzení o nahrazení škody poškozenému, doklad prokazující zaplacení peněžité částky na obecně prospěšné účely apod.¹³³

Návrh na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu může učinit i podezřelý v rámci zkráceného přípravného řízení (§ 179b odst. 5 TŘ). V tom případě se trestní stíhání zahajuje doručením návrhu na schválení dohody o vině a trestu soudu.¹³⁴

Státní zástupce se při zvažování vhodnosti zahájení dohodovacího řízení na návrh obviněného řídí stejnými kritérii jako v případě, kdy by řízení zahajoval z vlastní iniciativy. Podle doporučení Šámala by státní zástupce měl vzít do úvahy zejména ochotu obviněného spolupracovat při vyšetřování; minulost obviněného, jeho trestní recidivu; povahu a závažnost trestného činu spatřovaného ve skutku, pro který se řízení vede; projevenou lítost a pocit viny obviněného, jeho ochotu převzít odpovědnost za své jednání; zájem na rychlém a přiměřeném skončení trestní věci; pravděpodobnost usvědčení obviněného v trestním řízení; pravděpodobný vliv trestního řízení a dohody na svědky a na veřejnost; pravděpodobný trest nebo jiné sankce a důsledky v případě, že obviněný by byl usvědčen v hlavním líčení; veřejný zájem, na jehož

---

¹³⁰ TŘ – Beck, s. 2275.

¹³¹ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 756.

¹³² TŘ – Beck, s. 2275.

¹³³ Tamtéž, s. 2276.

¹³⁴ TŘ – WK, s. 1309.

základě by se měl případ projednat v případném hlavním líčení na základě podané obžaloby; náklady trestního řízení včetně nákladů případného odvolacího řízení; potřebu zabránit pozdnímu skončení jiných rozpracovaných trestních věcí; vliv na práva poškozeného a ochotu obviněného nahradit škodu způsobenou trestným činem. Tato kritéria, vycházející ze slovenských právních předpisů, však mají pouze doporučující charakter, nejsou tedy pro státního zástupce závazná.¹³⁵

Po obdržení návrhu na sjednání dohody o vině a trestu s ní může státní zástupce naložit v zásadě dvěma způsoby. V případě, že neshledá návrh obviněného důvodným, vyrozumí o svém stanovisku obviněného, případně obhájce obviněného, pokud jej obviněný má. Na vyrozumění se nekladou žádné speciální požadavky, mělo by z něj být patrné negativní stanovisko, které by mělo být alespoň stručně odůvodněno. S ohledem na povinnost státního zástupce vyplývající z čl. 48a odst. 4 pokynu obecné povahy NSZ č. 8/2009, o trestním řízení, uložit stejnopis do spisu, bude mít písemnou formu.¹³⁶ Obviněný nemá k dispozici žádný opravný prostředek, kterým by se mohl proti případnému negativnímu stanovisku státního zástupce bránit, nejedná se o rozhodnutí. Může pouze případně opakovat podání návrhu na zahájení jednání o dohodě.¹³⁷

Návrh obviněného by měl být zpravidla důvodný, pokud jsou splněny podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu. Může být důvodný i v případě, že není splněna podmínka nutné obhajoby, neboť v takovém případě bude obviněnému poskytnuta lhůta, aby si obhájce opatřil, případně mu obhájce bude přidělen, pokud tak neučiní.¹³⁸

Nedůvodný bude návrh především tehdy, pokud bude podán v případě řízení o trestném činu, kde dohoda o vině a trestu není možná,¹³⁹ nebo pokud dosavadní výsledky vyšetřování dostatečně neprokazují, že se stal skutek, že jej spáchal obviněný a je trestným činem. Státní zástupce shledá návrh obviněného nedůvodným také v případě, že zamýšlí rozhodnout ve věci jinak, především s ohledem na výsledky vyšetřování trestní stíhání zastavit (srov. § 172 odst. 1 a 2 TŘ), věc postoupit jinému orgánu (§ 171 TŘ), trestní stíhání podmíněně zastavit (§ 307 TŘ) nebo schválit narovnání a trestní stíhání zastavit (§ 309 TŘ). Uvedené postupy (včetně odklonů) mají přednost před sjednáním dohody o vině a trestu, která má vést k odsuzujícímu rozsudku.¹⁴⁰

Pokud obviněný v návrhu uvádí svou představu o řešení trestního řízení, zvláště pokud navrhuje nějaký druh trestu, případně jeho výměru, ale tato představa se neprotíná s představou

---

¹³⁵ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 756.

¹³⁶ TŘ – Beck, s. 2277.

¹³⁷ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 756.

¹³⁸ TŘ – Beck, s. 2276.

¹³⁹ Řízení o zvlášť závažném zločinu, řízení proti uprchlému, řízení proti mladistvému mladšímu 18 let.

¹⁴⁰ TŘ – Beck, s. 2276.

státního zástupce (např. je neadekvátně mírná), nejedná se o důvod k odmítnutí návrhu na zahájení dohodovacího řízení. Najít kompromis v těchto věcech je cílem samotného dohodovacího řízení, kterého se na rozdíl od podávání návrhu již povinně účastní obhájce obviněného, který může jako profesionál přiblížit představy obviněného realitě. Státní zástupce by měl odmítnout návrh obviněného v případě, že by návrh byl diametrálně odlišný od jeho představ a z vyjádření obviněného nebo jeho obhájce by bylo patrné, že k dohodě nemůže dojít a dohodovací řízení by tak byla neefektivní ztráta času.¹⁴¹ Přestože je vyřízení věci formou dohody o vině a trestu nenárokové, neměl by státní zástupce jednání o dohodě o vině a trestu bez dalšího odmítat, například z důvodu vlastního rezervovaného postoje k tomuto institutu.¹⁴²

5.1.2. Stanovení doby a místa jednání o dohodě o vině a trestu

Dobu a místo jednání stanovuje státní zástupce, měl by při tom přihlídnout k okolnostem případu, potřebám vlastním i ostatních subjektů trestního řízení, zejména obviněného a jeho obhájce, případně poškozeného. Zákon nestanoví žádnou lhůtu, ve které musí jednání proběhnout, ani lhůtu potřebnou k přípravě stran na jednání. Státní zástupce by měl postupovat v souladu se zásadou rychlosti řízení (§ 2 odst. 4 TŘ) a nařídit jednání co nejrychleji a na co nejbližší termín. Ve zkráceném přípravném řízení musí mít po případném neúspěchu jednání státní zástupce dostatek času na podání návrhu na potrestání, standardních 14 dní tedy lze za účelem sjednání dohody o vině a trestu prodloužit až o 30 dní [srov. § 179b odst. 4, § 179f odst. 2 písm. a) TŘ]. Doba jednání musí být stanovena uvedením přesného dne a hodiny. Na místo jednání neklade zákon zvláštní požadavky, závisí na možnostech konkrétního státního zástupce. V úvahu připadá zapůjčení soudní síně, zasedací síň státního zastupitelství, kancelář státního zástupce, prostory policejního orgánu, popř. věznice, kde je obviněný umístěn.¹⁴³

5.1.3. Zajištění přítomnosti osob na jednání o dohodě o vině a trestu

Přítomnost obviněného na jednání o dohodě o vině a trestu se zajišťuje předvoláním, tedy procesním úkonem státního zástupce jako orgánu činného v trestním řízení, kterým se obviněnému ukládá povinnost dostavit se ve stanovené době na určené místo k jednání o vině a trestu. Obviněný je povinen se na základě předvolání dostavit, pokud by tak bez dostatečné omluvy neučinil, může být předveden, případně mohou být užity pořádkové pokuty. Institut dohody o vině a trestu je

---

¹⁴¹ TŘ – Beck, s. 2277.

¹⁴² TŘ – WK, s. 1310.

¹⁴³ TŘ – Beck, s. 2277.

ovšem založen na dobrovolném přístupu, předvedení či pořádkové pokuty tak pravděpodobně nebudou využívány.¹⁴⁴

S vynucováním přítomnosti obviněného na jednání o dohodě o vině a trestu nepočítá ani obecný pokyn NSZ č. 8/2009, o trestním řízení, když ukládá státním zástupcům nejprve vyzvat obviněného a další oprávněné osoby, aby se vyjádřili k možnosti sjednat dohodu o vině a trestu, a učinit záznam do spisu se stručným odůvodněním o tom, že obviněný odmítá výzvu státního zástupce k jednání o dohodě o vině a trestu.¹⁴⁵

Jelikož je řízení o dohodě o vině a trestu jedním z důvodů nutné obhajoby, musí být o jednání vyrozuměn obhájce obviněného. Případné nedostavení se obhájce k jednání o dohodě o vině a trestu bez řádné omluvy může být důvodem jeho kárného postihu ze strany České advokátní komory. Využita mohou být ustanovení o vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce z obhajování, případně zproštění ustanoveného obhájce povinnosti obhajování.¹⁴⁶

Dále je třeba o jednání vyrozumět též poškozeného, pakliže výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, která mu zákon jako poškozenému přiznává. V případě, že se k jednání o dohodě o vině a trestu nedostaví, může jednání proběhnout mezi státním zástupcem a obviněným za přítomnosti obhájce obviněného i bez poškozeného.¹⁴⁷

5.1.4. Ochrana práv poškozených

Řešením trestní věci formou dohody o vině a trestu nemají být oslabena práva poškozených.¹⁴⁸ Naopak, úprava tohoto institutu, vycházejícího z konceptu restorativní justice, by měla co nejvíce dbát na jejich práva. Poškozený se může výslovným prohlášením sděleným orgánu činnému v trestním řízení vzdát procesních práv, které mu zákon jako poškozenému přiznává (§ 43 odst. 5 TŘ). V důsledku takového vzdání se procesních práv se na poškozeného nadále hledí, jako by ve věci vůbec nevystupoval a není o jednání o dohodě o vině a trestu ani vyrozumíván.¹⁴⁹

Poškozené rozlišujeme na ty, kteří mají právo na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, a ty poškozené, kteří takové právo nemají (srov. § 43 odst. 3 TŘ). Návrh na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích, resp. vydání bezdůvodného obohacení, musí v případě, že je sjednávána dohoda o vině a trestu, poškozený vyslovit nejpozději při prvním jednání o této dohodě (srov. § 43 odst. 2 a § 175a odst. 3 TŘ).

---

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 2278.

¹⁴⁵ TŘ – Beck, s. 2278.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 757.

¹⁴⁹ TŘ – Beck, s. 2279.

Pokud se vede trestní řízení o trestném činu, pro který je možné dohodu sjednat, stanoví zákon orgánům činným v trestním řízení primárně „poučovací povinnost“ (§ 46 TŘ) upozornit poškozeného na možnost sjednání dohody o vině a trestu při poučování poškozeného o jeho právech a o nutnosti v takovém případě uplatnit nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení nejpozději při prvním jednání o takové dohodě, a to i v takovém případě, kdy státní zástupce o tomto postupu zatím neuvažuje, nebo pro takový postup dosud nejsou splněny všechny podmínky.¹⁵⁰

Zákon dále stanoví státnímu zástupci „zvláštní poučovací povinnost“ (§ 175a odst. 2 TŘ), která rozvíjí shora uvedenou obecnou poučovací povinnost a má umožnit poškozenému uplatnění tohoto návrhu, neboť státní zástupce je výlučně oprávněn sjednat s obviněným dohodu o vině a trestu a podat soudu návrh na její schválení [§ 175 odst. 1 písm. c) TŘ]. Státní zástupce tak poškozeného vyrozumí o době a místě jednání a dále ho upozorní na možnost uplatnit nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, jež mu byla trestným činem způsobena, nebo na vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno (§ 175a odst. 2 TŘ).

„Pokud by došlo skutečně ke sjednání dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným a poškozený se před prvním jednáním o takové dohodě se svým nárokem nepřipojil k trestnímu řízení, resp. připojil by se později, již by nebylo možné takové pochybení zhojit. To platí pouze za předpokladu, že dohoda o vině a trestu by později byla schválena soudem. Pokud by však k jejímu schválení z různých příčin nedošlo, nic nebrání tomu, aby se poškozený se svým nárokem úspěšně připojil před zahájením dokazování v hlavním líčení.“¹⁵¹

Poškozený má právo, nikoli však povinnost, se jednání o dohodě o vině a trestu účastnit. Často se poškozený nebude chtít s obviněným znovu setkat, v takových případech postačí, pokud svůj nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení uplatní písemně předtím, než začne jednání o vině a trestu.¹⁵²

Je-li poškozený sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, má právo se vyjádřit zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení. Dle důvodové zprávy se k otázce viny a trestu sice vyjádřit může, nicméně takové vyjádření není pro sjednání dohody o vině a trestu rozhodné a státní zástupce jím není vázán.¹⁵³ Dohodu o vině a trestu lze však sjednat i bez přítomnosti poškozeného, nedostaví-li se k jednání, ačkoli byl o něm

---

¹⁵⁰ TŘ – Beck, s. 2279.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² Tamtéž, s. 2284.

¹⁵³ DZ.

řádně vyrozuměn, nebo nedostaví-li se k jednání a nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení již uplatnil, nebo oznámil, že jej uplatňovat nebude. Uplatnil-li své nároky poškozený, který není jednání přítomen, může se státní zástupce za poškozeného dohodnout s obviněným o rozsahu způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení až do výše uplatněného nároku (§ 175a odst. 5 TR).

Státní zástupce má v takovém případě jednat „za poškozeného“, jedná se tedy o jakési zákonné zastoupení, které je však úzce omezeno na dohodu s obviněným o rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, ve kterém je však jeho maximální výše omezena výší nároku, jak ho uplatnil poškozený. Neuplatní se tak zásada oficiality, protože i kdyby byl státní zástupce názoru, že poškozenému náleží nárok větší, než s jakým se sám poškozený připojil, bude jeho výší vázán.¹⁵⁴

Kuchta spatřuje negativum v tom, že se státní zástupce dostává do pozice quasi zmocněnce poškozeného a jeho povinnost hájit zájmy poškozeného může ovlivnit jeho nezávislé postavení orgánu činného v trestním řízení. Případná právní odpovědnost za škodu, která by poškozenému mohla vzniknout nedostatečným hájením jeho zájmů ze strany státního zástupce (např. pokud státní zástupce dohodne nižší náhradu škody, než která by poškozenému náležela), není řešena.¹⁵⁵

Přestože se jedná pro státního zástupce o postup fakultativní (srov. slovo „může“), měl by státní zástupce dbát zájmů poškozeného a vyvinout přiměřené úsilí k dosažení dohody o výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, zejména pokud se obviněný takové dohodě nebrání a její dosažení je reálné. Ochrana zájmů poškozeného a náprava trestným činem pokřivených vztahů může významně přispět k resocializaci obviněného.¹⁵⁶

Způsob a rozsah vypořádání náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, bylo-li činem způsobeno a uplatnil-li poškozený tento svůj nárok, je jednou ze součástí dohody o vině a trestu. Poškozený může být také odkázán se svým nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních, popř. se lze dohodnout i jen o části nároku poškozeného s tím, že lze do dohody uvést, že ve zbylém rozsahu uplatní poškozený svůj nárok v civilním řízení. Odkázání na civilní řízení by ale nemělo být pravidlem, naopak je dle důvodové zprávy třeba vždy usilovat o dosažení konkrétní dohody o rozsahu a způsobu náhrady škody.¹⁵⁷

Pokud nedojde ke shodě mezi poškozeným a obviněným o nárocích poškozeného nebo pokud státní zástupce s obviněným nedohodne náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání

---

¹⁵⁴ TR – Beck, s. 2286.

¹⁵⁵ Šamal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 757.

¹⁵⁶ TR – Beck, s. 2286.

¹⁵⁷ DZ.

bezdůvodného obohacení v rozsahu řádně uplatněných nároků poškozeného, lze dohodu uzavřít i bez stanovení této reparační. O nároku poškozeného pak může následně rozhodnout soud, a to bez provedení dokazování. Avšak v případě, že hodlá rozhodnout o nároku poškozeného, bude vhodné zejména za tímto účelem vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení (§ 314q odst. 5 TŘ). Jinak soud rozhodne na základě spisového materiálu, pokud je jím skutkový stav spolehlivě prokázán (§ 314r odst. 4 TŘ).

5.1.5. Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán

Ve třetím odstavci ustanovení § 175a TŘ jsou stanoveny dvě základní podmínky sjednání dohody o vině a trestu. Jednak je to prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a dále že na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení.

Co se první podmínky týče, požadavek na určité prohlášení obviněného ohledně činu, který je mu kladen za vinu, se objevuje v různých obměnách prakticky ve všech právních úpravách, kde se institut dohody o vině a trestu používá. V angloamerickém systému je nazýváno guilty plea (prohlášení viny, přiznání). Avšak český zákonodárce ne zvolil variantu, že obviněný má prohlásit vinu v celém rozsahu,¹⁵⁸ pouze má prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán.¹⁵⁹ Prohlášení tedy nemá podobu plného doznání, které se objevuje v případě podmíněného zastavení trestního stíhání [§ 307 odst. 1 písm. a) TŘ], ale odpovídá formulaci pro případ narovnání [§ 309 odst. 1 písm. a) TŘ]. Důležitá je skutečnost, že pokud k sjednání dohody o vině a trestu nedojde, v dalším řízení se k prohlášení obviněného nepřihlíží.¹⁶⁰

Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, nelze ztotožňovat s doznáním. Součástí doznání je i přijetí právní kvalifikace stíhaného skutku, což neplatí pro prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Avšak pro úspěšné sjednání dohody o vině a trestu musí nakonec obviněný právní kvalifikaci svého činu stejně akceptovat, neboť její určení je obligatorní náležitostí dohody o vině a trestu.¹⁶¹

Prohlášení obviněného se vztahuje na skutek, pro který je stíhán. V podstatných okolnostech musí korespondovat s formulací skutku, která je obsažena v usnesení o zahájení trestního stíhání, popř. ve sdělení podezření při zkráceném přípravném řízení.

---

¹⁵⁸ Naproti tomu srov. např. § 232 odst. 1, 4 slovenského tr. poriadku.

¹⁵⁹ TŘ – Beck, s. 2280.

¹⁶⁰ TŘ – WK, s. 1313.

¹⁶¹ Ščerba, F. a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha : Leges, 2012, s. 23.

Pojem skutek není definován v trestním řádu. Rozumí se jím určité jednání vedoucí k následku relevantnímu z hlediska trestního práva hmotného. Mezi jednáním a následkem musí být dána příčinná souvislost a tyto znaky musí být kryty zaviněním¹⁶². Skutek je tvořen souhrnem skutkových okolností, přičemž rozhodující není právní posouzení skutku.¹⁶³ Je třeba rozlišit skutek samotný a popis skutku ve skutkové větě rozhodnutí soudu. Skutek může být ve výroku soudu popsán jinými slovy, přiléhavěji, s větším počtem detailů či upřesněním děje nebo místa a času spáchání, popř. může dojít k vypuštění některých detailů.¹⁶⁴

Popis skutku může být tedy upřesňován v průběhu trestního stíhání důsledkem provádění dokazování. Důležité je, aby byla zachována totožnost skutku (§ 220 odst. 1. TŘ). Judikatura dovozuje, že totožnost skutku zůstává zachována v případě zachování úplné shody v jednání, úplné shody v následku¹⁶⁵, nebo alespoň v podstatných okolnostech částečné shody v jednání nebo alespoň v podstatných okolnostech částečné shody v následku.¹⁶⁶

V případě, že je trestní řízení vedeno pro více skutků, je možné, aby obviněný prohlášení učinil ohledně všech skutků, nebo pouze ve vztahu k některým skutkům.¹⁶⁷ Pokud dojde k prohlášení jenom o některých skutcích, bude podmínka pro sjednání dohody o vině a trestu splněna pouze pro tyto skutky. V tu chvíli bude záležet na ochotě státního zástupce sjednat dohodu o vině a trestu pouze pro ty skutky, o kterých obviněný prohlášení učinil. Pokud by zde ochota státního zástupce byla (například pokud upřednostní rychlejší vyřízení alespoň některých ze stíhaných skutků), musí dojít k vyloučení části věci k samostatnému projednání. V takovém případě by se vedlo jednání o dohodě o vině a trestu pouze pro ty skutky, u kterých obviněný prohlášení učinil. O ostatních skutcích by probíhalo standardní řízení, policejní orgán tedy skončí vyšetřování (§ 166 TŘ) a následně předloží státnímu zástupci spis s návrhem na podání obžaloby, popř. učinění jiného rozhodnutí (§ 166 odst. 3 TŘ).

V angloamerickém systému je situace, kdy je státním zástupcem obviněnému původně kladeno za vinu více skutků, z nichž jen u některých obviněný uznává svou vinu, poměrně běžná. Činnost státního zástupce je totiž na rozdíl od českých podmínek ovládána principem oportunitity, jenž vhodně doplňuje právě možnosti plea bargaining. Státní zástupce má tak při vyjednávání o vině a trestu více možností, které může obviněnému za rychlé sjednání dohody o vině a trestu nabídnout. Například může obviněného stíhat za skutek, jehož trestní kvalifikace je mírnější než u

---

¹⁶² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze 7. 5. 1984 sp. zn. 3 Tz 6/84.

¹⁶³ TŘ – Beck, s. 2280.

¹⁶⁴ TŘ – WK, s. 220.

¹⁶⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 5. 1973, sp. zn. 2 Tzf 2/73.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 2. 1995 sp. zn. Tzn 12/94.

¹⁶⁷ TŘ – WK, s. 1313.

jiného skutku, který naopak přislíbí nestíhat.¹⁶⁸ Štěpán uvádí hypotetický příklad z amerického prostředí. Státní zástupce nabídne obviněnému v případě postřelení a těžkého zranění oponenta při hádce právní kvalifikaci skutku jako pokus o vraždu. Poněvadž potenciální výsledek řízení před soudem je nejasný kvůli možnému zproštění viny z důvodu sebeobranu obviněného a také z důvodu rozdílných výpovědí svědků, právní kvalifikace se v rámci dohody o vině a trestu může posunout přes úmyslné ublížení na zdraví až po uznání viny týkající se jiného skutku, nedovoleného ozbrojování. Trest za nedovolené ozbrojování je samozřejmě výrazně nižší než za pokus o vraždu.¹⁶⁹

V českých podmínkách jsou vyjednávací možnosti státního zástupce oproti angloamerickému systému výrazně omezené. Musí totiž vlivem zásady legality (§ 2 odst. 3 TŘ) dbát povinnosti stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví. Tato zásada je však stále více prolamována postupnými změnami trestního řádu ve prospěch zásady oportunity. Výsledkem je, že i v současném trestním řádu se vyskytují instituty, které by mohl státní zástupce v dohadovacím řízení využít. Zejména se jedná o možnost zastavení již probíhajícího trestního stíhání pro neúčelnost [§ 172 odst. 2 písm. a) TŘ], resp. ze stejného důvodu odložení věci před zahájením trestního stíhání (§ 159a odst. 3 TŘ). V případě, že dojde k odsouzení obviněného za část skutků (soud schválí navrženou dohodu odsuzujícím rozsudkem) a státní zástupce neshledá potřebu vést trestní stíhání (resp. pokračovat v něm) proti obviněnému i ohledně dalších skutků, neboť již dříve dosažený trest za sbíhající se trestnou činnost, resp. za část pokračujícího deliktu, je dostatečný, může využít možnosti zastavení trestního stíhání, resp. odložení věci před jeho zahájením, pro neúčelnost. Uvedený postup může ale státní zástupce obviněnému těžko bezvýhradně slíbit, jelikož je určité riziko, že nezávisle na vůli státního zástupce zasáhne nejvyšší státní zástupce, jemuž trestní řád umožňuje rozhodnutí o zastavení trestního stíhání pro neúčelnost do tří měsíců od jeho právní moci zrušit (§ 174a odst. 1 TŘ).¹⁷⁰

Vedle zmíněné problematiky spojené se zásahem nejvyššího státního zástupce vyvstává též otázka vymahatelnosti příslibu státního zástupce, že trestní stíhání ohledně zbývajících skutků po úspěšném schválení dohody o vině a trestu zastaví. Podle Říhy je možné očekávat, že státní zástupci a obvinění budou uvedené možnosti v praxi využívat i přes nevymahatelnost slibu státního zástupce. Protože trestní řád takovou dohodu (prozatím) nepřipouští, půjde pouze o neformální příslib státního zástupce, že trestní stíhání zastaví, který bude založen na vzájemné důvěře státního zástupce a obviněného. Říha poukazuje na podobný neformální způsob postupu v

---

¹⁶⁸ TŘ – Beck, s. 2281.

¹⁶⁹ Štěpán, J. *Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech*. Právo a zákonnost, 1991, č. 5, s. 298 – 299.

¹⁷⁰ TŘ – Beck, s. 2281.

jiných zemích, dokud nedošlo k zákonné úpravě procesu, a uvádí příklad dohavadacího řízení v SRN.¹⁷¹

Já dodávám, že podobná důvěra obviněného v sliby státního zástupce je pro mě představitelná pouze za určitých okolností. Dokážu si celou situaci představit, pokud by měl obviněný velkou důvěru ve svého obhájce, který by mu silně doporučoval státnímu zástupci v tomto důvěřovat. Nejlépe by se mělo jednat o „ostříleného“ obhájce, který může na své praxi demonstrovat, že se na sliby daného státního zástupce opravdu lze spolehnout. Dále by asi bylo ku prospěchu věci, kdyby mezi obviněným, jeho obhájcem a státním zástupcem při vyjednávání alespoň částečně fungovala určitá „chemie“.

Nutné je dle mého názoru také vzít alespoň částečně v potaz, jakou by k takové míře spolupráce obviněného, jeho obhájce a státního zástupce zaujal pozici poškozený, který se případně jednání též účastní. Poškozeného primárním zájmem v dohavadacím řízení je sice náhrada škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno. Jak již ale bylo řečeno výše, dostatečné potrestání obviněného je poškozeným také do určité míry vnímáno jako forma kompenzace. Pokud by očima poškozeného nadstandardní spolupráce vedla například k nestíhání pro určité skutky a k neadekvátní výši trestu, mohl by na vzniklou dohodu pohlížet s pocitem křivdy, který například může prezentovat i při schvalování dohody soudem ve veřejném zasedání, kde se k dohodě může vyjádřit, je-li přítomen (§ 314q odst. 4. TŘ).

Pro soud není vůle poškozeného zásadní, řídí se při schvalování dohody o vině a trestu zákonnými požadavky, kterým se budu věnovat níže v samostatné kapitole. Poškozený se navíc po schválení dohody soudem může odvolat pouze pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení (§ 245 TŘ). Vzhledem k charakteru institutu dohody o vině a trestu jako projevu restorativní justice je však dle mého názoru celkový pocit poškozených z dohavadacího řízení důležitý pro celkové vnímání institutu veřejnosti.

Nakonec druhou podmínkou je, že na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nesmí vznikat o prohlášení obviněného důvodné pochybnosti. Prohlášení obviněného by mělo stvrzovat již dříve učiněný závěr, že se skutek stal, že je trestným činem a že jej spáchal obviněný (§ 175a odst. 1 TŘ). Pokud by po prohlášení obviněného s ohledem na další důkazy a výsledky přípravného řízení existovaly důvodné pochybnosti o jeho pravdivosti, státní zástupce by navzdory snaze obviněného dohodu o vině a trestu sjednat nemohl.¹⁷² Pokud by státní

---

¹⁷¹ TŘ – Beck, s. 2281.

¹⁷² TŘ – WK, s. 1313.

zástupce dohodu i přesto sjednal, soud by ji nemohl schválit (§ 314r odst. 2). Případné důvodné pochybnosti by bylo potřeba odstranit vyhledáním a zajištěním dalších důkazů. Za předpokladu, že se všechny pochybnosti podaří odstranit, je možné přistoupit k jednání o dohodě, popř. rozhodnout ve věci jinak.¹⁷³

V případě, že obviněný učiní prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, již v rané fázi trestního stíhání (typicky při prvním výslechu), je zásadní úlohou státního zástupce dohlédnout, aby vyšetřování řádně pokračovalo a aby výsledkem byl dostatečný objem podkladů potvrzujících či vyvracejících prohlášení obviněného.¹⁷⁴ Pochybnosti o důsledném přezkumu pravdivosti doznání jsou častým argumentem kritiků institutu dohody o vině a trestu, kteří tento proklamovaný cíl považují pouze za „zbožné přání zákonodárce.“¹⁷⁵ Některé zkušenosti z USA jejich obavy částečně potvrzují. Proto je třeba na důkladný přezkum pravdivosti prohlášení obviněného klást důraz.

5.1.6. Ukládání ochranného opatření

V rámci řízení, v němž je sjednávána dohoda o vině a trestu, je též možné uložit ochranné opatření. K tomu může dojít v zásadě třemi způsoby. Jednak může státní zástupce s obviněným sjednat uložení ochranného opatření jako součást dohody o vině a trestu [§ 175a odst. 6 písm. h) TŘ]. V takovém případě bude uložení ochranného opatření jedním z výroků dohody, resp. odsuzujícího rozsudku, kterým soud dohodu schválí. Zákonodárce počítá s tím, že pokud budou dány důvody k uložení ochranného opatření, dohoda bude toto opatření obsahovat a že výrok o něm bude mít vliv na celkové vyznění rozsudku tak, aby byl vyvážený a spravedlivý.¹⁷⁶

V případě, že státní zástupce a obviněný nedospějí k dohodě ohledně ochranného opatření, ale státní zástupce přesto uložení takového opatření považuje za vhodné, musí obviněného upozornit na možnost postupu podle § 178 odst. 2 TŘ.¹⁷⁷ Toto upozornění obviněného státním zástupcem je nezbytné, neboť i v případě uzavření dohody o vině a trestu bude obviněnému uložení ochranného opatření hrozit, což může zásadně ovlivnit jeho motivaci k uzavření dohody. Pokud by na tuto možnost státní zástupce obviněného neupozornil, nemohl by státní zástupce návrh na uložení ochranného opatření podat, resp. by nemohlo být soudem uloženo.¹⁷⁸

---

¹⁷³ TŘ – Beck, s. 2282.

¹⁷⁴ Ščerba, F. a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha : Leges, 2012, s. 23.

¹⁷⁵ Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminálnístika, 2008, č. 1, s. 15.

¹⁷⁶ TŘ – Beck, s. 2283.

¹⁷⁷ Návrh, aby soud uložil některé z ochranných opatření, má-li za to, že jsou pro to zákonné podmínky, může státní zástupce učinit též samostatně.

¹⁷⁸ TŘ – WK, s. 1314.

Pokud nedojde ke sjednání uložení ochranného opatření v rámci dohody o vině a trestu, případně státní zástupce neupozorní obviněného na možnost postupu podle § 178 odst. 2 TŘ, zásadně již nelze ochranné opatření uložit. Jedinou výjimku znamená situace, kdy důvody pro uložení ochranného opatření vyšly najevo až po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu soudu. V takovém případě může opět státní zástupce postupovat podle § 178 odst. 2 TŘ, tedy návrh na uložení ochranného opatření navrhnout soudu samostatně (§ 175a odst. 4 in fine TŘ).

5.1.7. Náležitosti dohody o vině a trestu

Sjednaná dohoda o vině a trestu má písemnou formu a její obsah je přehledně a podrobně specifikován v § 175 odst. 6 TŘ. Obligatoční náležitosti každé dohody o vině a trestu najdeme pod písmeny a) až f) a i), pod písmeny g) a h) jsou uvedeny fakultativní náležitosti, které budou zahrnuty pouze v případě, že je strany sjednaly, ale dohodu lze uzavřít i bez nich.

Předně musí být v dohodě o vině a trestu označeny strany, které dohodu sjednaly. Označení musí být především státní zástupce a obviněný. Poškozený bude označen jen tehdy, pokud byl přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení [§ 175 odst. 6 písm. a) TŘ]. Pokud by se poškozený jednání o dohodě účastnil, ale s jejím zněním ve výrocích, jež se ho dotýkají, by nesouhlasil, nebude stranou této dohody, a proto se v záhlaví této dohody neobjeví. Je totiž respektována autonomie vůle a uplatní se obecně platná zásada smluvní volnosti. Stejně tomu bude i v případě, kdy poškozený nesouhlasí s dosaženou dohodou, která mu částečně přiznává uplatněný nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, neboť se domnívá, že mu mělo být přiznáno více. V případě, že státní zástupce jedná za poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, avšak sjednávání dohody se neúčastní, je vhodné tuto skutečnost v dohodě uvést (např. státní zástupce, jednající též za poškozeného XY).¹⁷⁹

Dále je nutné uvést datum a místo sepsání dohody o vině a trestu [§ 175a odst. 6 písm. b) TŘ]. Standardně se bude datum a místo sjednání dohody shodovat s datem a místem prvního jednání o dohodě, které za tím účelem státní zástupce nařídil. V případě, že nedojde ke sjednání dohody hned při prvním jednání, musí být v dohodě uvedeno datum a místo skutečného sjednání dohody.¹⁸⁰

---

¹⁷⁹ TŘ – Beck, s. 2286.

¹⁸⁰ TŘ – Beck, s. 2287.

Dohoda také musí nezbytně obsahovat popis skutku, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, případně i jiných okolností, za nichž k němu došlo tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem. Dohoda o vině a trestu přitom musí být sjednána o skutku, který se shoduje se skutkem, pro který je obviněný stíhán, a o němž prohlásil, že ho spáchal [§ 175a odst. 6 písm. c) TŘ].

Následně je nutné uvést označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu [§ 175a odst. 6 písm. d) TŘ]. Česká úprava dohody o vině a trestu (na rozdíl od úpravy v USA) nepřipouští, aby státní zástupce změnil právní kvalifikaci na základě výsledku vyjednávání s obviněným. Státní zástupce je povinen skutek, o němž obviněný prohlásil, že ho spáchal, vždy řádně právně kvalifikovat podle všech v úvahu přicházejících ustanovení, a to včetně okolností zvláště přitěžujících. Není možné, aby státní zástupce záměrně opomenul některou kvalifikační okolnost jen proto, aby dosáhl dohody o vině a trestu.¹⁸¹

Součástí dohody je také prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu [§ 175a odst. 6 písm. e) TŘ]. Je vyloučeno, aby byla dohoda uzavřena o skutku, pro nějž nebyl obviněný stíhán a u nějž obviněný neprohlásí, že jej spáchal.¹⁸²

Podstatnou částí dohody je pak také v souladu s trestním zákoníkem¹⁸³ dohodnutý druh trestu (§ 52 a násl. TZ, § 15 odst. 1 TOPO, § 24 ZSM), výměra a způsob výkonu trestu, včetně délky zkušební doby¹⁸⁴ a v případech stanovených trestním zákoníkem trestu náhradního¹⁸⁵, případně upuštění od potrestání¹⁸⁶, a rozsah přiměřených omezení a povinností¹⁸⁷ v případě, že to trestní zákoník umožňuje a že byly dohodnuty; při dohodě o druhu a výměře trestu se přihlédne i k tomu, zda obviněný trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch (§ 39 odst. 7 TZ). Při sjednávání dohody o vině a trestu se uplatní veškeré obecné zásady pro výběr druhu trestu a jeho výměry (§ 39 a násl. TZ), včetně zohlednění možných polehčujících či přitěžujících okolností, zákazu dvojího přičítání téže okolnosti, pravidel pro ukládání úhrnného, souhrnného, či

---

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž, s. 2288.

¹⁸³ Správně by mělo být spíše s trestním zákonem ve smyslu § 110 TZ.

¹⁸⁴ Pokud jde o podmíněný trest odnětí svobody, popř. peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu.

¹⁸⁵ U peněžitě trestu (§ 69 TZ), resp. peněžitě opatření (§27 odst. 4 ZSM). U trestu obecně prospěšných prací a u trestu domácího vězení je určen náhradní trest včetně výměry přímo zákonem.

¹⁸⁶ § 46 a násl. TZ, § 11 a násl. ZSM. Upuštění od potrestání se nepovažuje za rozhodnutí o trestu, jde tedy o dohodu o vině, ale ne o trestu. Zároveň je přípustné sjednání podmíněného upuštění od potrestání s dohledem (§ 48 TZ), nebo upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence (§ 47 TZ).

¹⁸⁷ Srov. zejména § 48 odst. 4 TZ.

společného trestu. Pokud státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu pochybí při zohlednění potřeby uložit souhrnný nebo společný trest, bude to pro soud důvod pro její neschválení. Soud by pak pravděpodobně učinil výhradu a stanovil lhůtu pro předložení nové dohody (§ 314r odst. 3 TŘ). Státní zástupce může při výběru trestu odnětí svobody též využít ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody (§ 58 TZ), jsou-li proto splněny podmínky. Dále může být též využito ustanovení umožňující zmírnit typ věznice (§ 56 odst. 3 TZ).

Pokud v rámci dohody o vině a trestu došlo k dohodě také na rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení poškozenému, je třeba tento výrok do návrhu dohody zakomponovat (§ 56 odst. 3 TZ). Jedná se o fakultativní součást dohody o vině a trestu, každá dohoda tedy takový výrok obsahovat nemusí. Případný výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení poškozenému se může týkat celého nároku poškozeného, nebo se může týkat jen části jeho nároku. Ačkoliv to není upřednostňovaná varianta, poškozený může být se svým nárokem nebo částí nároku odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.

Další fakultativní součástí dohody může být ochranné opatření (§ 96 a násl. TZ, § 21 a násl. ZSM, §26 TOPO), pokud jeho uložení přichází v úvahu a pokud se na ochranném opatření státní zástupce s obviněným dohodl [§ 175a odst. 6 písm. h) TŘ]. Pokud dohoda výrok o ochranném opatření obsahuje, soud ho převezme do odsuzujícího rozsudku, kterým dohodu schválí.

Poslední náležitostí dohody, avšak obligatorní, je podpis státního zástupce, obviněného a obhájce a podpis poškozeného, byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení [§ 175a odst. 6 písm. i) TŘ]. Dohoda o vině a trestu je písemná a podpisy se připojují na její závěr. Pokud by podpisy neobsahovala, nebyla by platně sjednaná. V případě, že poškozený nesouhlasí se sjednanou dohodou (obvykle z důvodu nespokojenosti s výší náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení), nemůže být k podpisu nijak nucen.¹⁸⁸

5.1.8. Protokol o jednání o dohodě o vině a trestu

Státní zástupce vyhotoví protokol o průběhu jednání o dohodě o vině a trestu, který následně založí do trestního spisu. Ačkoliv čl. 48a odst. 9 pokynu obecné povahy NSZ č. 8/2009 hovoří o tom, že státní zástupce o průběhu jednání vyhotoví záznam, odborníci se shodují ve výkladu, že jde o záznam do protokolu.¹⁸⁹ Bude se řídit obecnými ustanoveními o sepisování protokolu, který se zásadně sepisuje o každém úkonu trestního řízení (§ 55 TŘ). Zaznamenání

---

¹⁸⁸ TŘ – Beck, s. 2289.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 2290.

způsobu, jakým se k dohodě došlo, slouží ke zpětné kontrole a transparentnosti celého systému, např. zda nebylo porušeno právo obviněného na spravedlivý proces, zda nebyl podroben nepřipustnému nátlaku, zda bylo zachováno právo na obhajobu, zda byl jednání přítomen obhájce apod.¹⁹⁰

Státní zástupce protokol vyhotoví a založí do spisu i v případě, že dohoda sjednána nebyla. Soud jednak získá informaci, že jednání o dohodě o vině a trestu již neúspěšně proběhlo, dále záznam také slouží k vysvětlení, proč vlastně došlo k setkání státního zástupce s obviněným a jeho obhájcem, aby se vyloučilo podezření z korupčního jednání. Protokol o dohodě o vině a trestu nelze zaměňovat se samotnou dohodou o vině a trestu, která má odlišné náležitosti.¹⁹¹

5.1.9. Doručování dohody o vině a trestu stranám

Dojde-li ke sjednání dohody o vině a trestu, státní zástupce její opis doručí obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který uplatnil řádně a včas své nároky. Zpravidla tak činí při samotném jednání o dohodě o vině a trestu, kde se dohoda vyhotovuje, neboť z důvodu rychlosti a hospodárnosti se v trestním řízení doručuje primárně při úkonu (§ 62 odst. 1 TŘ). V případě, že se poškozený jednání neúčastní, doručí mu státní zástupce v souladu s obecnými ustanoveními o doručování (§ 62 TŘ) opis dohody do datové schránky, případně prostřednictvím doručovatelů, policejním orgánem, nebo prostřednictvím poštovních služeb, pokud datovou schránku nemá. Stejný postup se uplatní i u obviněného a jeho obhájce, pokud by nebylo možné jím doručit dohodou při jednání.¹⁹²

5.1.10. Důsledky nesjednání dohody o vině a trestu

Pokud dohoda o vině a trestu sjednána nebyla, k prohlášení viny učiněnému obviněným se v dalším řízení nepřihlíží. Formulace o prohlášení viny, užitá v § 175a odst. 7 a obdobně v § 314s je odlišná od formulace užitá pro jeden z požadavků ke sjednání dohody, tedy prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. „Byť v praxi bude prohlášení obviněného obvykle splňovat parametry obou variant, přece jde z hlediska teoretického o poněkud odlišné varianty. Prohlášení viny totiž znamená vlastně úplné doznání k trestnému činu, a to jak pokud jde o všechny skutkové okolnosti včetně zavinění a protiprávnosti, tak pokud jde o jeho právní kvalifikaci (má tak závažnější důsledky). Přesto taková odlišnost nebude mít valného praktického

---

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Tamtéž, s. 2291.

významu, neboť ve spojení 'prohlášení viny' je nepochybně zahrnuto i 'prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán', bez něhož by obviněný nemohl vinu prohlásit.¹⁹³

5.1.11. Nepřípustnost sjednání dohody o vině a trestu.

Trestní zákon vymezuje také negativní podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu. Dvě negativní podmínky jsou vymezené v trestním řádu, a to že dohodu o vině a trestu nelze sjednat v řízení o zvlášť závažném zločinu a v řízení proti uprchlému (§ 175a odst. 8). Zákon o soudnictví ve věcech mládeže pak vylučuje sjednání dohody o vině a trestu ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku (§ 63 ZSM) Tyto negativní podmínky výrazně odlišují úpravu v českém právním řádu například od úpravy na Slovensku, kde tato omezení nejsou, a dohodu je možné uzavřít ve všech řízeních.¹⁹⁴

Původní vládní návrh novely trestního řádu z roku 2011 nepočítal s vyloučením dohody o vině a trestu pro všechny zvlášť závažné zločiny. Sjednání dohody o vině a trestu mělo být vyloučeno pouze pro zločiny podle hlavy IX.¹⁹⁵ a XIII.¹⁹⁶ zvláštní části trestního zákoníku a v řízení o trestných činech, kterými byla nebo měla být způsobena úmyslně smrt, nejde-li o trestný čin zabití (§ 141 TZ) nebo o trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142 TZ). Ke změně došlo na základě projednání v ústavně právním výboru Poslanecké sněmovny, který usnesením navrhl vyloučit dohodu o vině a trestu obecně u všech zvlášť závažných zločinů, a novela pak následně byla schválena v tomto pozměněném znění.¹⁹⁷

Vyloučení dohody u všech zvlášť závažných zločinů působí jednak jako přiznání zákonodárce, že institut dohody o vině a trestu odporuje některým základním zásadám trestního řízení, hlavně zásadě zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností (materiální pravdy), kterou si přeje plně zachovat alespoň pro řízení o zvlášť závažných zločinech, což zjevně podle názoru zákonodárce zaručí pouze projednání věci v hlavním líčení. Další důvody pro toto omezení jsou zřejmě do jisté míry alibistické, protože se zákonodárce pravděpodobně obával možného zneužití institutu či jeho nedostatečné akceptace veřejností.¹⁹⁸

Přitom právě v řízení o zvlášť závažných zločinech, kde řízení bývá velmi časově a důkazně náročné, by mohl být institut dohody o vině a trestu hojně využíváný. U zvlášť závažných zločinů totiž není možné využít žádný jiný druh odklonů. Naopak u přečinů, kde

---

¹⁹³ TR – Beck, s. 2291.

¹⁹⁴ Srov. §232 zák. č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok.

¹⁹⁵ Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci.

¹⁹⁶ Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy.

¹⁹⁷ Ščerba, F. a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha : Leges, 2012, s. 26.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 26 – 27.

zákonodárce využití dohody o vině a trestu umožňuje, může být rychlejším a efektivnějším řešením podmíněné zastavení trestního stíhání nebo narovnání, resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání u trestných činů, u nichž horní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let.¹⁹⁹

U trestných činů, o kterých se koná zkrácené přípravné řízení, navíc bude většinou jednodušší využít možnost podání návrhu na potrestání. Sjednání dohody o vině a trestu se jednak neobejde bez obhájce obviněného, kterého bude nutné v takovém případě často ustanovit, což řízení prodlužuje. Podání návrhu na potrestání bude také zpravidla pro státního zástupce jednodušší postup než sjednání dohody o vině a trestu, která navíc na rozdíl od vydání trestního příkazu vyžaduje prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán.²⁰⁰

Dohoda pravděpodobně najde největší uplatnění v případě zločinů, které nejsou zvláště závažnými zločiny (tzn. úmyslných trestných činů, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí převyšující pět let a nedosahující deseti let), pro které se žádné jiné alternativní řešení nenabízí. Dále také u přečinů, u kterých sice lze využít nějaké alternativní řešení trestního řízení, avšak dohoda o vině a trestu se vzhledem ke konkrétním okolnostem jeví jako lepší řešení.²⁰¹

Vyloučení dohody o vině a trestu v řízení proti uprchlému dává smysl jednak proto, že takový obviněný se vyhýbá trestnímu stíhání a tím odmítá přijmout odpovědnost za svůj trestný čin, což je základním předpokladem dohody. Dále proto, že přítomnost obviněného při sjednávání dohody navíc zákon vyžaduje.²⁰²

Nemožnost sjednat dohodu v řízení proti obviněnému mladšímu osmnácti let je opodstatněná z důvodu nevyzrálости takového obviněného, což s sebou nese riziko nepravdivosti jeho prohlášení, ale hlavně pozitivních výchovných účinků provedení hlavního líčení. Rozhodující je datum sjednání dohody o vině a trestu, státní zástupce by však neměl k tomuto typu řízení vůbec přistupovat před dovršením osmnácti let obviněného. V určitých případech, kdy by dovršení osmnáctého roku bylo blízko, mohlo by být výhodné na toto datum počkat a dohodu sjednat. Avšak prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, by mělo být učiněné až po dovršení osmnácti let, a to i v případě, že měl obviněný prohlášení učinit opětovně.²⁰³

---

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 27.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ TR – WK, s. 1317.

²⁰² Ščerba, F. a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha : Leges, 2012, s. 28.

²⁰³ Ščerba, F. a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha : Leges, 2012, s. 29.

5.1.12. Návrh na schválení dohody o vině a trestu

V případě, že dojde v přípravném řízení ke sjednání dohody o vině a trestu, je třeba, aby takovou dohodu schválil soud. Jediným oprávněným subjektem k podání takového návrhu je státní zástupce. Vedle obžaloby a návrhu na potrestání je návrh na schválení dohody o vině a trestu třetí forma rozhodnutí, na jehož základě lze vést trestní stíhání před soudy.²⁰⁴ Návrh na schválení dohody o vině a trestu může státní zástupce podat v rámci přípravného řízení (§ 175a TŘ) nebo zkráceného přípravného řízení (§ 179b odst. 5 TŘ), kde se doručením návrhu na schválení dohody o vině a trestu zahajuje trestní stíhání.²⁰⁵ V případě, že by z důvodu sjednávání dohody o vině a trestu byla překročena lhůta pro provedení zkráceného přípravného řízení,²⁰⁶ může státní zástupce tuto lhůtu prodloužit, a to nejvýše o třicet dnů [§ 179f odst. 2 písm. a) TŘ]. Pokud by nedošlo ke sjednání dohody, pokračovalo by se v přípravném řízení, jehož výsledkem by bylo podání obžaloby, resp. návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení, příp. jiné rozhodnutí ve věci.²⁰⁷

Zákon výslovně stanoví pouze dvě náležitosti návrhu. Jednak je to rozsah návrhu, který musí být v rozsahu sjednané dohody o vině a trestu (tzn. nemůže se týkat více skutků, více útoků, větší škody apod.). Dále je to upozornění soudu pro případ, že nedošlo k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení.²⁰⁸

Jelikož další náležitosti nejsou v zákoně uvedeny a nehovoří o nich ani důvodová zpráva, je Říha a kolektiv autorů komentáře k trestnímu řádu²⁰⁹ toho názoru, že je třeba použít analogicky nejbližší ustanovení § 177 TŘ o náležitostech obžaloby s přihlédnutím ke zvláštnostem návrhu na schválení dohody o vině a trestu, který by měl odrážet náležitosti dohody o vině a trestu. To samé stanoví pokyn obecné povahy NSZ²¹⁰, dle kterého státní zástupce uvede v návrhu na schválení dohody o vině a trestu povinné náležitosti obsahu dohody o vině a trestu (§ 175a odst. 6 TŘ) tak, aby soud mohl v souladu s ní vydat odsuzující rozsudek. Je možné též připustit analogii s návrhem na potrestání podle § 179d odst. 1 TŘ v případě, že jde o věc, v níž bylo konáno zkrácené přípravné řízení. V takovém případě návrh na schválení dohody o vině a trestu nahrazuje návrh na potrestání, který už státní zástupce nepodává, a má mít obdobné náležitosti, jako návrh na potrestání, tedy nebude obsahovat odůvodnění (§ 179d odst. 1 TŘ). U věci, ve které probíhalo zkrácené přípravné

---

²⁰⁴ TŘ – Beck, s. 2292.

²⁰⁵ TŘ – WK, s. 1318.

²⁰⁶ Dle § 179b odst. 4 musí být zkrácené přípravné řízení skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován.

²⁰⁷ TŘ – Beck, s. 2292.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 2293.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ čl. 48a odst. 12 pokynu obecné povahy NSZ č. 8/2009.

řízení, se podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu zahajuje trestní stíhání (§ 179b odst. 5 In fine TŘ).²¹¹

Návrh na schválení dohody o vině a trestu by tedy měl obsahovat (srov. § 177 TŘ) označení státního zástupce údajem o státním zastupitelství a o konkrétním státním zástupci, den sepsání návrhu na schválení dohody o vině a trestu (dnem, měsícem a rokem). Den podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu se neuvádí, vyplývá z otisku podacího razítka soudu. Ač to není výslovně stanoveno, návrh by měl obsahovat též označení věcně a místně příslušného soudu, kterému je návrh státním zástupcem předkládán. Další náležitostí je jméno a příjmení obviněného, den a místo jeho narození, jeho zaměstnání a bydliště, popřípadě jiné údaje potřebné k tomu, aby nemohl být zaměněn s jinou osobou; jde-li o příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru, uvede se též hodnost obviněného a útvar, jehož je příslušníkem. Právní osobu je nutné označit jejím názvem, právní formou (s.r.o., a.s. apod.) identifikačním číslem a sídlem.²¹²

Dále musí být obsažen samotný návrh na schválení dohody o vině a trestu s uvedením, kdy byla dohoda uzavřena, mezi kým byla sjednána (státním zástupcem a obviněným, příp. jestli se připojil/nepřipojil poškozený). V návrhu musí být přesně označen skutek, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, popřípadě s uvedením jiných skutečností, pokud je jich třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným a aby bylo odůvodněno použití určité trestní sazby; musí být uvedeno jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákonů a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu [§ 177 písm. c) TŘ]. Popis skutku musí odpovídat popisu skutku v samotné dohodě o vině a trestu. V případě více skutků je správné vymezení skutku důležité také pro to, aby bylo zřejmé, pro který skutek se návrh podává, a příp. pro který skutek bude trestní stíhání v řízení před soudem pokračovat.²¹³

Dále by měl být uvedený též dohodnutý druh trestu a jeho výměra, příp. další dohodnuté výroky (o ochranném opatření, náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení). „V podstatě návrh na schválení dohody o vině a trestu by měl kompletně obsahovat navrhovaný rozsudek, jímž je jednak schválena dohoda o vině a trestu a jednak je obviněný uznán vinným, jsou mu ukládány sankce a je rozhodováno i o nárocích poškozeného.“²¹⁴

Další náležitostí je stručné odůvodnění [srov. § 177 písm. d) TŘ] návrhu na schválení dohody o vině a trestu, zejména odůvodnění procesního postupu v dané věci, tzn. že státní zástupce

---

²¹¹ TŘ – Beck, s. 2293.

²¹² Tamtéž.

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ Tamtéž, s. 2294.

má podmínky sjednání dohody o vině a trestu za splněné, shrnutí stanoviska obviněného, státního zástupce, poškozeného. Mělo by být stručně uvedeno, proč dosavadní výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se stal skutek, je trestným činem a spáchal jej obviněný, proč nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného, že skutek spáchal. Dále by mělo být obsaženo stručné odůvodnění užití právní kvalifikace, státní zástupce by měl nastínit, jakými úvahami se řídil při výběru druhu trestu a jeho výměry, popř. jak dospěl k dohodě o ochranných opatřeních, dále jak byly zohledněny a hájeny zájmy poškozeného.²¹⁵

Nedošlo-li k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce na tuto skutečnost v návrhu na schválení dohody o vině a trestu upozorní. Vznikne-li potřeba pořízení překladu návrhu na schválení dohody o vině a trestu, zabezpečí státní zástupce pořízení překladu návrhu a doručí ho soudu spolu s podaným návrhem na schválení dohody o vině a trestu, překlad však sám obviněnému nedoručuje.²¹⁶

5.2. Dohoda o vině a trestu v řízení před soudem

Institut dohody o vině a trestu je spojen s natolik specifickým postupem, že si vyžádal rozšíření okruhu dosavadních zvláštních způsobů řízení o oddíl osmý, upravující řízení o schválení dohody o vině a trestu (§ 314o – 314q TŘ) a související úpravu rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu (§ 314r – 314s TŘ). Úprava dohody o vině a trestu jako nového zvláštního řízení před soudem navazuje na ustanovení věnující se sjednávání dohody o vině a trestu ve fázi přípravného řízení (§ 175a a § 175b TŘ).

5.2.1. Přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Účelem ustanovení §314o TŘ je obdobně jako v §185 TŘ (přezkoumání obžaloby) přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu předsedou senátu, který má podle jeho obsahu a obsahu spisu několik možností, jak s ním naložit.²¹⁷ Na rozdíl od přezkoumání obžaloby předseda senátu nenařizuje hlavní líčení, ale nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Další možností je, že předseda senátu rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro závažné procesní vady. Pokud nenařídí veřejné zasedání nebo návrh neodmítne, nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

---

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ TŘ – WK II. díl, s. 818.

Předseda senátu podaný návrh přezkoumává z podobných hledisek, jako se přezkoumává obžaloba, ovšem se specifickým zaměřením na sjednanou dohodu o vině a trestu.²¹⁸ Tato hlediska vyplývají již z jednotlivých variant postupu ve věci. Tedy zejména jestli nejsou dány důvody pro nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a zda nedošlo k závažným procesním vadám nebo k závažným porušením práv obviněného, příp. jestli dohoda není nesprávná nebo nepřiměřená, pokud se jedná o zjištěný skutkový stav, druh a výši navrženého trestu nebo rozsah a způsob náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení.²¹⁹

Ustanovení § 314o TŘ nespécifikuje žádné lhůty pro přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu ani pro postup podle písm. a), b), c), tedy nařízení veřejného zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu, anebo nařízení předběžného projednání návrhu. V souladu s obecnou zásadou rychlosti řízení a jedním z účelů dohody o vině a trestu spočívajícím v urychlení řízení je příhodný analogický postup s ustanovením § 181 odst. 3 TŘ, předseda senátu by tedy měl v řízení před okresním soudem ve lhůtě tří týdnů a před krajským soudem ve lhůtě tří měsíců nařídit veřejné zasedání, předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu nebo učinit jiný úkon směřující k rozhodnutí ve věci.²²⁰

Pokud předseda senátu po přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle jeho obsahu a podle obsahu spisu neshledá důvody pro rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu nebo pro nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu [§ 314o odst. 1 písm. a) TŘ]. Standardně dochází k rozhodování o vině a trestu obviněného v hlavním líčení, v případě dohody o vině a trestu se ale jedná o odklon v trestním řízení s cílem celé řízení zjednodušit a zrychlit, proto tedy hlavní líčení neproběhne. Zákonodárce ale nechtěl rezignovat na možnost soudu slyšet obviněného, příp. i poškozeného, a proto zvolil pro schvalování návrhu dohody o vině a trestu alespoň formu veřejného zasedání.²²¹ Schvalování návrhu dohody o vině a trestu zajišťuje dodržení některých zásad trestního řízení i v této zjednodušené formě řízení, zejména zásady veřejnosti.

Předseda senátu může také rozhodnout o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro závažné procesní vady, zejména neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině

---

²¹⁸ TŘ – Beck, s. 3633.

²¹⁹ TŘ – WK II. díl, s. 818.

²²⁰ Tamtéž, s. 818.

²²¹ TŘ – Beck, s. 3634.

a trestu obhájce, nebo z důvodů uvedených v § 314r odst. 2 TŘ. O odmítnutí návrhu ze stejných důvodů závažných procesních vad či důvodů uvedených v § 314r odst. 2 TŘ může rozhodnout jak předseda senátu při přezkoumání návrhu, tak celý senát při předběžném projednání návrhu v neveřejném či veřejném zasedání. Dle Říhy je tato možnost senátu při předběžném projednání návrhu „zcela zjevně stanovena pro případ, že senát při předběžném projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, které je konáno z jiných důvodů (§ 314p odst. 1 TŘ), dospěje k závěru, k němuž předtím nedospěl předseda senátu,“ tedy „že došlo k závažným procesním vadám nebo že zde jsou důvody uvedené v § 314r odst. 2 TŘ.“²²²

Odkazované důvody v § 314r odst. 2 TŘ jsou důvody pro neschválení dohody soudem, tedy že je dohoda nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, anebo zjistí-li soud, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu (§ 314r odst. 2 TŘ).

Lze souhlasit s Říhou, že rozhodování senátu v rámci předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu o odmítnutí návrhu dle § 314p odst. 3 písm. f) TŘ bude výrazně méně časté, než rozhodování předsedy senátu o odmítnutí návrhu dle § 314o odst. 1 písm. b) TŘ v rámci přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, „neboť zjistit závažné procesní vady nebo důvody uvedené v § 314r odst. 2 TŘ by měl předseda senátu již při prvotním přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a poté by měl (obligatorně) rozhodnout o odmítnutí takového návrhu.“²²³

Říha také zmiňuje další možný postup směřující k rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle § 314p odst. 3 písm. f) TŘ, a to „možnost nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu z výslovně neuvedeného důvodu spočívajícího v pochybnostech o dodržení zákonného rámce při sjednání dohody o vině a trestu, které nelze na základě přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle jeho obsahu a obsahu spisu posoudit a k jejichž odstranění je třeba nařídit veřejné zasedání.“²²⁴

O odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu po jeho přezkoumání dle § 314o odst. 1 písm. b) TŘ rozhoduje předseda senátu formou usnesení. V usnesení je třeba označit konkrétní vady nebo skutková zjištění, která byla důvodem odmítnutí tohoto návrhu. Usnesení se bude řídit obecnou úpravou pro usnesení v § 134 a násl. TŘ. Konkrétní vady nebo skutková

---

²²² Tamtéž, s. 3635.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ Tamtéž, s. 3635 – 3636.

zjištění, která jsou důvodem odmítnutí návrhu, budou tedy uvedeny v odůvodnění usnesení. Řádné odůvodnění je základním předpokladem přezkoumatelnosti rozhodnutí. Dalšími obecnými náležitostmi usnesení dle § 134 odst. 1 TŘ jsou označení orgánu, o jehož rozhodnutí jde, den a místo rozhodnutí, výrok usnesení s uvedením zákonných ustanovení, jichž bylo použito, a nakonec poučení o opravném prostředku. Jelikož předseda senátu rozhoduje v tomto případě bez projednání, oznamovat se bude formou doručení opisu usnesení (§ 137 odst. 1 in fine TŘ).

Opravným prostředkem proti usnesení o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu popsaném v předešlém odstavci je stížnost, které zákon přiznává odkladný účinek (§ 314o odst. 2 In fine TŘ ve spojení s § 141 odst. 4 TŘ). Stížnost bude zpravidla podávat státní zástupce, neboť jde o rozhodnutí soudu, i obviněný, jehož se usnesení přímo dotýká (§ 142 odst. 1 TŘ). O stížnosti bude rozhodovat senát nadřízeného soudu, tzn. v případě stížnosti proti rozhodnutí předsedy senátu okresního soudu bude o stížnosti rozhodovat senát nadřízeného krajského soudu, v případě stížnosti proti rozhodnutí předsedy senátu krajského soudu bude rozhodovat senát nadřízeného vrchního soudu [§ 146 odst. 2 písm. c) TŘ].

Právní moci a vykonatelnosti takové usnesení nabývá tehdy, pokud stížnost ve lhůtě podána nebyla, oprávněné osoby se stížností výslovně vzdaly nebo ji výslovně vzaly zpět, nebo pokud podaná stížnost byla zamítnuta [§ 140 odst. 1 písm. b) TŘ ve spojení s § 140 odst. 2 TŘ]. K vrácení věci do přípravného řízení může dojít jak po odmítnutí návrhu v rámci jeho přezkoumání předsedou senátu (§ 314o odst. 3 TŘ), tak po odmítnutí návrhu v rámci jeho předběžného projednání soudem (§ 314p odst. 6 TŘ). Dále také v případě, že státní zástupce vzal svůj návrh zpět (§ 314o odst. 5 TŘ), nebo pokud došlo k neschválení dohody ve veřejném zasedání (§ 314r odst. 2 TŘ).

Byla-li věc vrácena do přípravného řízení podle § 314o odst. 3 nebo 5 TŘ, § 314p odst. 6 TŘ nebo § 314r odst. 2 TŘ, v dalším řízení se ke sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení viny obviněným, nepřihlíží. Vrácení věci do přípravného řízení nevylučuje sjednání nové dohody o vině a trestu. Je-li obviněný ve vazbě a soud zároveň nerozhodl o propuštění obviněného na svobodu, pokračuje vazba v přípravném řízení, která však nesmí spolu s vazbou již vykonanou přesáhnout lhůty uvedené v § 72a odst. 1 až 3 TŘ.

Státní zástupce by měl po odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu dále ve věci postupovat tak, aby vytýkané vady napravil. Pokud je dle pokynů předsedy senátu zapotřebí doplnit dokazování, např. tak aby byl dostatečně prokázán závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, resp. aby neexistovaly důvodné pochybnosti o

prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, případně odstranit závažná procesní pochybení, je těmito pokyny státní zástupce vázán.²²⁵

Státní zástupce má možnost podat návrh na schválení dohody o vině a trestu znovu. V takovém případě není možné přihlížet k dříve sjednané dohodě o vině a trestu ani k dříve učiněnému prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán (§ 314s TŘ). Pokud má být tedy podán nový návrh na schválení dohody o vině a trestu, musí celé dohadovací řízení proběhnout znovu, a to se všemi jeho náležitostmi.²²⁶

V ustanovení § 314o odst. 4 TŘ je uvedeno, že je-li obviněný ve vazbě, rozhodne soud vždy též o dalším trvání vazby. Ačkoliv § 314o TŘ se obecně vztahuje k postupu předsedy senátu, o dalším trvání vazby obecně rozhoduje soud (srov. § 73b odst. 2, 3 TŘ). Tato povinnost koresponduje s tím, že vazba může trvat jen po dobu nezbytně nutnou (§ 72a odst. 1 TŘ) a orgány činné v trestním řízení mají obecnou povinnost průběžně zkoumat, zda důvody vazby u obviněného ještě trvají nebo se nezměnily a zda nelze vazbu nahradit některým z opatření uvedených v § 73 a § 73a TŘ.²²⁷ V případě, že předseda senátu po přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o tomto návrhu, rozhodne se v rámci veřejného zasedání zároveň o dalším trvání vazby. Není-li to výjimečně možné, může předseda senátu k rozhodnutí o dalším trvání vazby též nařídít vazební zasedání, příp. neveřejné zasedání. Pokud předseda senátu nařídí předběžné projednání návrhu, bude v rámci předběžného projednání celý senát rozhodovat též o dalším trvání vazby. „Zatímco předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu se zpravidla koná v neveřejném zasedání, není-li důvod pro konání veřejného zasedání (§314p odst. 2 TŘ), o vazbě bude zpravidla konáno vazební zasedání, není-li možné rozhodnout ve výjimečně nařízeném veřejném zasedání, popř. není-li důvod vazební zasedání nekonat a rozhodnout přímo v neveřejném zasedání.“²²⁸ V případě, že předseda senátu po přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu návrh odmítne, musí přesto nařídít některou z forem jednání soudu, tedy celého senátu, za účelem rozhodnutí o dalším trvání vazby. Zpravidla půjde o vazební zasedání, příp., není-li třeba vazební zasedání konat, o neveřejné zasedání.²²⁹ Vždy je třeba dodržovat zákonnou lhůtu pro rozhodnutí o dalším trvání vazby, která činí 30 dnů od podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu (§ 72 odst. 3 TŘ).

Zpětvzetí návrhu na schválení dohody o vině a trestu upravuje odst. 5 ustanovení § 314o TŘ. Může tak učinit státní zástupce i bez souhlasu obviněného, a to až do doby, než se soud

---

²²⁵ Tamtéž, s. 3640.

²²⁶ TŘ – WK II. díl, s. 821.

²²⁷ Tamtéž, s. 821.

²²⁸ TŘ – Beck, s. 3641.

²²⁹ TŘ – Beck, s. 3641 – 3642.

odebere k závěrečné poradě při veřejném zasedání podle ustanovení § 314q TŘ.²³⁰ Co se týče problematiky částečného zpětvzetí návrhu, jak upozorňuje Říha, není možné, aby státní zástupce vzal zpět návrh na schválení dohody o vině a trestu v části týkající se jen některých skutků proti jednomu obviněnému. Takové částečné zpětvzetí by bylo možné za situace, že státní zástupce soudu předloží nové situaci adekvátní dohodu o vině a trestu, jakož i odpovídající prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a tomu odpovídající návrh na schválení dohody. Toto se neuplatní v případě, kdy by se zpětvzetí týkalo pouze jednoho z více obviněných s výjimkou situace, kdy by těchto více obviněných mělo být na základě návrhu dohody o vině a trestu společně a nerozdílně zavázáno k náhradě škody nebo nemajetkové újmy (bezdůvodné obohacení by v zásadě měl vydat ten, kdo se na úkor jiného obohatil, ovšem i v případě náhrady v penězích si lze představit analogické použití pravidla o spoluodpovědnosti více škůdců při způsobení škody). Zpětvzetím návrhu na schválení dohody o vině a trestu se věc vrací do přípravného řízení.²³¹

Pokud předseda senátu při přezkoumávání návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle jeho obsahu a podle obsahu spisu shledá důvody podle ustanovení § 314p odst. 1 TŘ, nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

5.2.2. Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a navazující rozhodnutí

Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu upravené v ustanovení § 314p TŘ je obdobou předběžného projednání obžaloby v § 185 a násl. TŘ. Předseda senátu nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, má-li za to, že věc patří do příslušnosti jiného soudu, věc má být postoupena podle § 171 odst. 1 TŘ, jsou dány okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 TŘ nebo jeho přerušeni podle § 173 odst. 1 TŘ, anebo okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 TŘ nebo schválení narovnání podle § 309 TŘ.

Soud musí tedy primárně zkoumat, jestli je k projednání návrhu věcně a místně příslušný. Pokud by nebyl věcně a místně příslušný, nemohl by v rámci předběžného projednání učinit žádná jiná rozhodnutí. Typicky bude k projednání návrhu příslušný okresní soud, v jehož obvodu byl trestný čin spáchán (§ 16 ve spojení s § 18 TŘ), není však ani vyloučena věcná příslušnost krajského soudu [srov. § 17 odst. 1 písm. a) až d) TŘ]. Při zkoumání otázky příslušnosti soud není vázán právní kvalifikací, kterou v návrhu na schválení dohody o vině a trestu zvolil státní zástupce.

---

²³⁰ TŘ – WK II. díl, s. 822.

²³¹ TŘ – Beck, s. 3644 – 3645.

Na tento důvod předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu navazuje rozhodnutí uvedené v § 314p odst. 3 písm. a) TŘ, podle kterého soud předloží věc k rozhodnutí o příslušnosti soudu, který je nejbližše společně nadřízen jemu a soudu, jenž je podle něj příslušný, má-li za to, že sám není příslušný k jejímu projednání.²³² „Soud však ani v tomto případě nemůže zkoumat příslušnost v rámci předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, pokud mu již byla věc podle § 24 či § 25 TŘ přikázána nadřízeným soudem, jehož rozhodnutím je vázán (§ 189 TŘ per analogiam), ledaže by se v mezidobí podstatně změnil skutkový stav rozhodný pro posouzení příslušnosti.“²³³

Předseda senátu nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu také tehdy, má-li za to, že věc má být postoupena podle § 171 odst. 1 TŘ, tedy že nejde o trestný čin, ale že však jde o skutek, který by mohl být jiným příslušným orgánem posouzen jako přestupek, jiný správní delikt, nebo kárné provinění. Pokud se soud při předběžném projednání návrhu s tímto názorem předsedy senátu ztotožní, postoupí věc jinému orgánu v souladu s § 314p odst. 3 písm. b) TŘ. Pokud by k takovému rozhodnutí nedošlo v rámci předběžného projednání návrhu, soud má následně možnost takto rozhodnout též ve veřejném zasedání při rozhodování o návrhu na schválení dohody o vině a trestu dle § 314r odst. 5 TŘ.

Důvodem pro nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu jsou dle § 314p odst. 1 písm. c) TŘ také okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 TŘ nebo jeho přerušování podle § 173 odst. 1 TŘ, anebo okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 TŘ nebo schválení narovnání podle § 309 TŘ. Pokud by vyšlo najevo, že některé z vyjmenovaných okolností jsou dány, soud učiní jedno z odpovídajících rozhodnutí dle § 314p odst. 3 písm. c) až e) TŘ. Stejně jako v případě postoupení věci jinému orgánu platí, že pokud k některému z těchto rozhodnutí nedojde po předběžném projednání obžaloby, může soud takto rozhodnout též ve veřejném zasedání při rozhodování o návrhu na schválení dohody o vině a trestu dle § 314r odst. 5 TŘ. Kromě výše uvedeného dává zákonodárce soudu také možnost po předběžném projednání rozhodnout o odmítnutí návrhu pro závažné procesní vady nebo z důvodů uvedených v § 314r odst. 2 TŘ, přestože tyto důvody nejsou v § 314p odst. 1 TŘ výslovně uvedeny jako důvody, pro které by měl předseda senátu nařídit předběžné projednání obžaloby. Stejně tak má dle § 314p odst. 4 TŘ soud po předběžném projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu možnost fakultativně zastavit trestní stíhání

---

²³² TŘ – WK II. díl, s. 824 – 825.

²³³ TŘ – Beck, s. 3650.

pro okolnosti uvedené v § 172 odst. 2 TŘ, ačkoliv tyto okolnosti mezi důvody pro nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu nepatří.²³⁴

Formu zasedání soudu pro předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu stanoví § 314p odst. 2 TŘ jako neveřejné zasedání s tím, že považuje-li to předseda senátu pro rozhodnutí soudu za potřebné, může za tímto účelem nařídit veřejné zasedání. Jedná se tak o období ustanovení § 187 TŘ, které upravuje formu zasedání soudu při předběžném projednání obžaloby. Veřejné zasedání bude na místě, pokud samotná dohoda o vině a trestu a spisový materiál nepostačuje k rozhodnutí a bude tedy třeba provést některý další důkaz, např. výslech obviněného. Rozsáhlé dokazování by ale probíhat nemělo, neboť to není účelem předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.²³⁵

Soud po předběžném projednání návrhu rozhoduje podle § 314p odst. 3 a 4 TŘ ve formě usnesení a opravným prostředkem je tak stížnost (§ 141 odst. 1 TŘ), která má odkladný účinek jen, když to zákon výslovně stanoví (§ 141 odst. 4 TŘ). Stížnost můžou podat státní zástupce a obviněný a je přípustná proti všem rozhodnutím v odst. 3 a 4 s výjimkou rozhodnutí o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu podle § 314p odst. 3 písm. a) TŘ. Stížnost má odkladný účinek s výjimkou stížnosti proti rozhodnutí o přerušení trestního stíhání [§ 314p odst. 3 písm. e) TŘ]. Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a o schválení narovnání může podat stížnost, jež má odkladný účinek, též poškozený (§ 314p odst. 5 TŘ). Jestliže usnesení o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu nabylo právní moci, věc se vrací do přípravného řízení (§ 314p odst. 6 TŘ).

5.2.3. Průběh veřejného zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle § 314q

Návrh na schválení dohody o vině a trestu se zásadně projednává ve veřejném zasedání, ledaže by byl zvláštní důvod rozhodnout v neveřejném zasedání podle § 314r odst. 5 TŘ o postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání. Dohoda o vině a trestu patří mezi odklony od standardního trestního řízení, které mají za cíl celý proces zjednodušit, tím pádem se vůbec nekoná hlavní líčení. Na veřejné zasedání, ve kterém se schvaluje návrh dohody o vině a trestu, se použije obecná úprava veřejného zasedání v § 232 a násl. TŘ, pokud § 314q TŘ a 314r TŘ nestanoví jinak.²³⁶

---

²³⁴ TŘ – WK II. díl, s. 825.

²³⁵ Tamtéž, s. 826.

²³⁶ TŘ – Beck, s. 3664.

Návrh na schválení dohody o vině a trestu se stranám doručuje nejpozději s doručením předvolání k veřejnému zasedání, resp. s vyrozuměním o jeho konání.²³⁷ Návrh se doručuje podle § 64 odst. 1 písm. a) TŘ do vlastních rukou, přičemž v případě obviněného nelze užít tzv. náhradního doručení uložením dle § 64 odst. 4 TŘ, neboť je takový postup výslovně vyloučen v ustanovení § 64 odst. 5 písm. a) TŘ. Pokud by nebylo možné doručit obviněnému předvolání k veřejnému zasedání, je to důvod pro přerušování trestního stíhání dle § 314r odst. 5 in fine TŘ. V případě trestního řízení proti právnické osobě je třeba ji jako obviněného předvolat. V případě, že se fyzická osoba oprávněná za právnickou osobu v trestním řízení činit úkony (§ 34 TOPO) nedostaví, je možné vynutit její účast předvedením (§ 36 odst. 1 TOPO), ovšem za předpokladu, že byla tato fyzická osoba předvolána.²³⁸

Předseda senátu předvolá k veřejnému zasedání obviněného; o době a místu řízení vyrozumí státního zástupce a obhájce obviněného, jakož i poškozeného. Má-li poškozený zmocněnce, vyrozumí se o veřejném zasedání jen jeho zmocněnec. Veřejné zasedání se koná za stálé přítomnosti obviněného a státního zástupce (§ 314q odst. 1 TŘ).

Poškozený se vyrozumí bez ohledu na to, zda se připojil se svým nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, či nikoli. Nevyrozumí se takový poškozený, který se vzdal procesních práv poškozeného podle § 43 odst. 4 TŘ. Koná-li se veřejné zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu v řízení proti mladistvému, který je starší 18 let a zároveň není starší 19 let, je třeba vyrozumět i orgán sociálně-právní ochrany dětí.²³⁹

V předvolání i ve vyrozumění je třeba uvést místo (sídlo soudu, číslo jednací síně) a dobu (datum, čas) konání veřejného zasedání. Je třeba dodržet zákonné lhůty pro přípravu stanovené v § 233 odst. 2 TŘ. Pětidenní lhůta musí být zachována u obviněného a jeho obhájce, u státního zástupce, i u poškozeného, jakožto osoby, která může být rozhodnutím ve veřejném zasedání konaném o návrhu přímo dotčena. Pokud je obviněný stíhán vazebně a má být v rámci veřejného zasedání rozhodnuto o dalším trvání vazby podle § 72 odst. 3 TŘ, musí být stanoven termín veřejného zasedání tak, aby proběhlo ve lhůtě 30 dnů od podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Pokud není obviněný přítomen, veřejné zasedání není možné provést, ustanovení § 202 TŘ se neužije ani analogicky. Účast poškozeného nezbytná není, veřejné zasedání může proběhnout i v případě, že není přítomen.²⁴⁰

---

²³⁷ Neboť není výslovně upraveno v § 314q TŘ, použije se obecné ustanovení § 233 odst. 1 TŘ.

²³⁸ TŘ – Beck, s. 3665 – 3666.

²³⁹ Tamtéž, s. 3666.

²⁴⁰ TŘ – Beck, s. 3668.

V rámci zahájení veřejného zasedání předseda senátu vyzve prostřednictvím zapisovatele nebo technického zařízení strany, aby vstoupily do jednací síně. Předseda senátu dále sdělí, jaká věc má být projednávána (uvede formu jednání soudu, jméno a příjmení obviněného, trestného činu, pro nějž je stíhán, a že jde o jednání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu). Poté předseda senátu zjistí, jestli se dostavily osoby, které byly k veřejnému zasedání předvolány nebo o něm byly vyrozuměny, a ověří jejich totožnost. Dále zjistí, jestli byla u všech osob zachována lhůta k přípravě, příp. jestli souhlasí se zkrácením lhůty a konáním veřejného zasedání. Pokud se některá z předvolaných či vyrozuměných osob nedostavila, rozhodne soud po slyšení stran o tom, jestli je možné konat veřejné zasedání bez ní.²⁴¹

Po zahájení veřejného zasedání státní zástupce přednese návrh na schválení dohody o vině a trestu. Jedná se o období přednesu obžaloby v hlavním líčení dle § 206 TŘ. Přečte se podstatný obsah návrhu na schválení dohody o vině a trestu, především že se navrhuje tuto dohodu schválit. Musí být patrné jakého obviněného, jakého skutku a jakého trestného činu se návrh týká. Oproti obžalobě navíc státní zástupce přednese návrh na vyslovení určitého trestu, příp. ochranného opatření, bylo-li dohodnuto, případně i výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, pokud byl v dohodě sjednán. Přednes návrhu tedy vypadá obvykle tak, že státní zástupce přečte žalobní petit písemně podaného návrhu, přičemž místo podrobného odůvodnění postačí, když poukáže na písemné vyhotovení návrhu.²⁴²

Ve veřejném zasedání soud obecně neprovádí dokazování a obviněného tím pádem nevyslýchá, pokud to nepovažuje za potřebné (§ 314q odst. 5 TŘ). Obviněný má však vždy možnost, aby se k návrhu vyjádřil, k čemuž ho po tom, co je přednesen návrh na schválení dohody o vině a trestu, vyzve předseda senátu. Ačkoliv se nejedná o výslech, je třeba obviněného poučit podle § 33 odst. 1, 2 TŘ a umožnit mu tak plné uplatnění jeho práv. Dle § 33 odst. 5 TŘ jsou všechny orgány činné v trestním řízení povinny vždy obviněného o jeho právech poučit a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění. Obviněný nesmí být k vyjádření donucován (§ 92 odst. 1 TŘ).

Po poučení přichází tedy monologická část, kdy se obviněný může vyjádřit, přičemž záleží jen na něm, jak rozsáhlé a podrobné jeho vyjádření bude. Může se soustředit na vylíčení skutečností, které jsou předmětem obvinění, příp. na uvedení skutečností, které jeho obvinění zeslabují (§ 92 odst. 2 TŘ per analogiam), s ohledem na uzavřenou dohodu o vině a trestu spíše bude objasňovat skutečnosti, které v dohodě nejsou obsaženy, zejména svou motivaci k činu, nebo další skutečnosti, které mohly být příčinou spáchání činu, popř. může vylíčit, jak ke sjednání

---

²⁴¹ Tamtéž, s. 3669.

²⁴² Tamtéž, s. 3669 – 3670.

dohody došlo. S ohledem na možnost soudu rozhodnout podle § 228 TŘ o nárocích poškozeného pouze na podkladě spisu i v případě, že nárok poškozeného není součástí dohody, může se obviněný věnovat i těmto otázkám a předejít tak příp. překvapivému rozhodnutí soudu.²⁴³

Následuje dialogická část, v které soud musí položit obviněnému tři druhy otázek, uvedené v § 314q odst. 3 písm a), b), c) TŘ. Jednak jestli rozumí sjednané dohodě o vině a trestu, zejména zda je mu zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který se mu klade za vinu, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován [§ 314q odst. 3 písm. a) TŘ]. Přestože byl obviněný zastoupen při sjednávání obhájcem, s kterým měl obviněný celou věc konzultovat, zákonodárce chce předejít, aby obviněný dohodu uzavřel v omylu, z důvodu neznalosti skutkových okolností nebo právní kvalifikace apod. Jednoduše je cílem zajistit informovaný souhlas obviněného s dohodou.²⁴⁴

Další otázka směřuje na skutečnost, jestli prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil obviněný dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech na obhajobu [§ 314q odst. 3 písm. b) TŘ]. Obviněný si musí být vědom celého rozsahu skutku, jeho právní kvalifikace a sankce, která za něj hrozí. Nesmí být na něj činěn nátlak, musí být zachováno jeho právo na spravedlivý proces ve smyslu Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a to v pojetí judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že rozpor dohodovacího řízení s právem na spravedlivý proces by nastal v případě, kdy by rozdíl mezi dohodnutým trestem a trestem, který by obviněnému hrozil u soudu, byl tak velký, že by to bylo na místě považovat za nepatřičný nátlak na obviněného, aby uznal vinu, jestliže by byl ve skutečnosti nevinný. Dále pokud by dohoda představovala takový tlak, že by zcela narušila právo obviněného neobviňovat sama sebe, anebo pokud by se zdálo, že dohoda o vině a trestu je jedinou možnou cestou, jak se vyhnout trestu tak závažnému, že by byl v rozporu s čl. 3 Úmluvy.²⁴⁵ Dále se zjišťuje, zda nebylo porušeno právo obviněného na obhajobu, jestli měl obhájce již před započítím jednání o dohodě o vině a trestu, v jeho průběhu, jestli měl možnost svou situaci s obhájcem konzultovat.²⁴⁶

Dále se soud dle § 314q odst. 3 písm. c) TŘ dotáže obviněného, zdali mu jsou známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení, což znamená, že se ve věci již nebudou provádět důkazy, nebude moci navrhnout důkazy svědčící v jeho prospěch, neuplatní se v plné míře zásada zjištění skutkového stavu bez

---

²⁴³ Tamtéž, s. 3671.

²⁴⁴ Tamtéž, s. 3672.

²⁴⁵ *Babar Ahmad a další v. Spojené království*, 6. 7. 2010, č. 24027/07.

²⁴⁶ TŘ – Beck, s. 3672.

důvodných pochybností.²⁴⁷ Soud se také dotáže obviněného, jestli si je vědom, že by se vzdal práva podat odvolání proti rozsudku, kterým by soud dohodu o vině a trestu schválil, s výjimkou důvodu uvedeného v § 245 odst. 1 větě druhé TŘ, tedy pro případ, že by rozsudek nebyl v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl.

Podle čtvrtého odstavce po vyjádření obviněného umožní soud poškozenému, je-li přítomen, aby se vyjádřil (§ 314q odst. 4 TŘ). Poškozený se vyjádří zejména ke svému nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Sdělí soudu, jestli s dohodou v této podobě souhlasí, nebo případné důvody, proč s ní nesouhlasí. Pokud svůj nárok včas uplatnil (nejpozději při prvním jednání o dohodě), ale jeho nárok není součástí dohody, může požadovat, aby soud sám o jeho nároku rozhodl na podkladě spisového materiálu (§ 314r odst. 4 TŘ ve spojení s § 228 TŘ). Poškozený se též může vyjádřit k průběhu sjednávání dohody o vině a trestu a jejímu obsahu, k otázce viny a adekvátnosti trestu, k důsledkům, které pro poškozeného trestná činnost měla apod.²⁴⁸

Odstavec pátý ustanovení § 314q obsahuje sdělení, že dokazování soud ve veřejném zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu neprovádí. Tímto se veřejné zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu výrazně odlišuje od hlavního líčení, čímž celý proces zjednodušuje a urychluje. Možnosti, aby se ve věci konalo hlavní líčení, se obviněný vzdává tím, že dobrovolně přistoupí na sjednání dohody o vině a trestu. Zákonodárce přesto v druhé větě zmíněného ustanovení připouští, aby soud, považuje-li to za potřebné, vyslechl obviněného a opatřil potřebná vysvětlení. Taková situace nastane zejména v případě, kdy bude mít soud pochybnosti o pravdivosti vyjádření obviněného a jeho odpovědí na dotazy uvedené v odstavci třetím ustanovení § 314q písm. a), b), c). Pokud by ani tento postup nevedl k rozptýlení pochybností, bude muset soud rozhodnout o neschválení dohody dle § 314r odst. 2. Obviněný může být soudem vyslechnut také za účelem rozhodnutí o řádně a včas uplatněném nároku poškozeného dle § 314r odst. 4 a § 228.

5.2.4. Rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Pokud nedojde k odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu předsedou senátu po jeho přezkumu dle § 314o odst. 1 písm. b) TŘ ani k některému rozhodnutí uvedených v § 314p odst. 3, odst. 4 TŘ po předběžném projednání návrhu soudem, rozhodne soud zpravidla ve veřejném zasedání konaném o tomto návrhu dle § 314q TŘ, výjimečně rozhodne dle § 314r odst.

---

²⁴⁷ Tamtéž, s. 3673.

²⁴⁸ TŘ – WK II. díl, s. 834.

5 TŘ i mimo toto veřejné zasedání, dozví-li se důvod pro takové rozhodnutí mimo veřejné zasedání konané o tomto návrhu.

Soud má několik možností, jak rozhodnout. Jednak dohodu dle § 314r odst. 2 TŘ neschválí, a věc se tak vrací usnesením do přípravného řízení, nebo oznámí státnímu zástupci a obviněnému své výhrady a za účelem předložení případného nového znění dohody o vině a trestu veřejné zasedání odročí (§ 314r odst. 3 TŘ), nebo dohodu schválí odsuzujícím rozsudkem (§ 314r odst. 4 TŘ). Případně může soud učinit jiné rozhodnutí podle § 314r odst. 5 TŘ, tedy rozhodnout o postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušeni trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání.

Dle § 314r odst. 1 TŘ soud může rozhodovat o skutku, jeho právní kvalifikaci, trestu a ochranném opatření pouze v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu. Soud je tedy dohodou vázán, jde ovšem o vázanost relativní, neboť pokud má k právní kvalifikaci výhrady nebo sankcím výhrady, může je dle třetího odstavce oznámit státnímu zástupci a obviněnému, přičemž jim poskytne lhůtu pro předložení nového znění dohody. Pokud by strany nové znění nepředložily, dohodu neschválí dle druhého odstavce § 314r TŘ. Nepřipadá v úvahu, aby soud sám dohodu měnil, neboť by tak zasahoval do konsenzu stran a porušoval právo obviněného na spravedlivý proces.²⁴⁹

O nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje soud v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu, pokud s ní poškozený souhlasí, nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného (§ 314r odst. 1 TŘ). Podmínkou pro rozhodnutí soudu je řádné a včasné uplatnění nároku nejpozději při prvním jednání o dohodě (§ 43 odst. 3 TŘ). Soud je na jednu stranu vázán ve věci nároku poškozeného tím, co je uvedené v dohodě, na druhou stranu ve větě druhé odstavce 4 v části za středníkem je uvedeno, že soud může postupovat podle § 228 TŘ (tedy přiznat poškozenému právo na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení), pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to bez ohledu na to, co je obsaženo v dohodě o vině a trestu. Tento možný postup soudu potvrzuje i důvodová zpráva. Pokud takto soud rozhodne, není odsuzující rozsudek v souladu s dohodou, a proto proti němu mohou strany podat odvolání.²⁵⁰

Ve druhém odstavci § 314r TŘ zákon zmiňuje důvody pro neschválení dohody. Na prvním místě uvádí nesprávnost nebo nepřiměřenost dohody a zároveň zmiňuje hlediska, dle kterých lze

---

²⁴⁹ TŘ – Beck, s. 3678.

²⁵⁰ TŘ – Beck, s. 3679.

nesprávnost nebo nepřiměřenost zkoumat. Jednak je to soulad se skutkovým stavem. Nesoulad může spočívat v pochybeních skutkových nebo právních. Pokud jde o chyby ve skutkových zjištěních orgánů činných v trestním řízení, jedná se o situace, kdy stíhaný skutek, případně jeho popis, neodpovídá tomu, co se ve skutečnosti odehrálo. Důvodem by neměla být sebemenší pochybnost soudu o správnosti skutkových závěrů v dohodě, případně jakákoli věcná nesprávnost, ale pouze otázky zásadního rázu.

„Možnost neschválit dohodu o vině a trestu, neboť soud nepovažuje v dohodě obsažený popis skutku za reálný odraz toho, co se ve skutečnosti odehrálo, popř. o tom má závažné pochybnosti, je projevem zásady zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností (dříve tzv. materiální pravdy), která v minimální míře zůstává zachována i v tomto zvláštním způsobu řízení.“²⁵¹

Nesprávnost je možné spatřovat též v chybném právním posouzení. Soud může mít názor, že se jedná o trestný čin podle jiného ustanovení trestního zákoníku. Pokud by měl názor, že se vůbec nejedná o trestný čin, rozhodl by o postoupení věci dle odstavce 5. Pochybení v právním posouzení může být celá řada, např. posouzení jako jediného trestného činu namísto jednočinného souběhu dvou trestných činů, chybně stanovené stádium trestného činu nebo chybně stanovená forma účastenství apod. Soud nemůže měnit právní kvalifikaci skutku, je vázán kvalifikací v dohodě.²⁵²

Soud dohodu o vině a trestu neschválí také tehdy, je-li nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska druhu a výše navrženého trestu. Taková situace nastane předně tehdy, pokud trest nebude v souladu se zákonem, zejména proto, že za daný trestný čin trestní zákoník takový trest vůbec nepřipouští, sjednaná výměra je mimo rámec zákonné trestní sazby, nebyla dodržena pravidla pro ukládání úhrnného a souhrnného trestu atd. Ve vztahu k přiměřenosti může soud vycházet z kritérií vyplývajících z § 39 a násl. TZ. Důvodem pro neschválení dohody bude i případ, kdy trest ani jeho výměra neodporuje zákonu, přesto celkové vyznění trestu se jeví nepřiměřeně danému případu. Je třeba zdůraznit, že soud musí při posuzování zohledňovat specifika institutu dohody o vině a trestu jako odklonu od standardního řízení, tedy že se jedná o konsenzuální typ řízení a mírnější potrestání je výhodou pro obviněného, kterou získá za vzdání se určitých procesních práv za účelem urychlení řízení.

Dohoda o vině a trestu může být nesprávná nebo nepřiměřená také z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Pochybení může spočívat v tom, že povinnost nahradit škodu byla sjednána, ačkoliv na ní poškozený neměl

---

²⁵¹ Tamtéž, s. 3681 – 3682.

²⁵² Tamtéž, s. 3682.

nárok, byla sjednána nesprávně vzhledem k chybným skutkovým zjištěním nebo chybné aplikaci příslušné právní úpravy, příp. nebyla sjednána, ačkoliv vzhledem ke skutkovým okolnostem sjednána být měla. Pokud poškozený řádně a včas nárok uplatnil, ale dohoda jej neobsahuje, může soud postupovat podle § 314 odst. 4 TŘ, dohodu schválit a o náhradě škody rozhodnout podle obsahu spisu podle § 228 TŘ. Soud ovšem také může dohodu podle § 314 odst. 2 TŘ neschválit. Nesprávnost nebo nepřiměřenost z hlediska způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení může být také důsledkem porušení procesních práv poškozeného, např. pokud poškozený nebyl poučen o nutnosti uplatnit svůj nárok nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu.²⁵³

Soud dohodu neschválí také tehdy, pokud byly závažně porušeny práva obviněného, zejména práva na obhajobu. To může nastat například tehdy, pokud nebude splněna podmínka nutné obhajoby [§ 36 odst. 1 písm. d) TŘ], nebo také pokud obviněný obhájce bude mít, ale obhájce se nezúčastní sjednávání dohody. Závažné porušení práv obviněného by znamenal i nepřiměřený nátlak či nedostatek svobodného souhlasu s dohodou při znalosti všech významných okolností. Tato závažná porušení práv obviněného by měla být zjištěna již při přezkoumání (§ 314o TŘ) nebo předběžném projednání (§ 314p TŘ) návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nicméně může se stát, že vyjdou najevo až např. během vyjádření obviněného při veřejném zasedání.²⁵⁴

V případě, že soud dohodu o vině a trestu neschválí, vrátí věc usnesením do přípravného řízení. Opravným prostředkem je pak opět stížnost, které zákon výslovně přiznává odkladný účinek. Stížnost může podat státní zástupce, obviněný, obhájce obviněného, poškozený, případně zmocněnec poškozeného.

Dle odstavce třetího ustanovení § 314r TŘ může soud v případech stanovených v odstavci 2 namísto vrácení věci do přípravného řízení oznámit své výhrady státnímu zástupci a obviněnému, kteří mohou navrhnout nové znění dohody o vině a trestu. Za tímto účelem soud odročí veřejné zasedání. Tento postup bude zpravidla soud volit v případě, kdy mezi stranami panuje shoda v podstatných otázkách, a výhrady se týkají otázky, na které se strany dovedou shodnout. Soud sdělí stranám výhrady ve veřejném zasedání dostatečně určitě tak, aby se mohly projevit v nové verzi dohody. Nové znění dohody musí být předloženo ve lhůtě, kterou soud za tímto účelem stanoví. Jedná se o lhůtu soudcovskou, může být tedy i opakovaně prodloužena.²⁵⁵ Nové znění dohody má stejné povinné náležitosti jako původní dohoda a soud ji schvaluje

---

²⁵³ TŘ – WK II. díl, s. 838.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 839.

²⁵⁵ TŘ – Beck, s. 3686.

odsuzujícím rozsudkem. Pokud ve stanovené lhůtě nebude soudu předloženo nové znění dohody o vině a trestu, postupuje soud podle odstavce 2, tedy vrátí věc usnesením do přípravného řízení.

Odstavec čtvrtý § 314r TŘ stanoví, že soud dohodu o vině a trestu schválí odsuzujícím rozsudkem, ve kterém uvede výrok o schválení dohody o vině a trestu, případně ochranném opatření, v souladu s dohodou o vině a trestu. Rozsudek se vyhláší veřejně zpravidla hned po skončení jednání, které rozsudku předcházelo (§ 128 TŘ). Vedle obecných náležitostí rozsudek obsahuje také výrok o schválení dohody o vině a trestu (§ 120 odst. 4 TŘ).

Výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení soud uvede v souladu s dohodou o vině a trestu, se kterou poškozený souhlasí, nebo s dohodou o vině a trestu, v níž dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného (§ 43 odst. 3 TŘ); jinak soud postupuje podle § 228 TŘ, pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřeními důkazy, popřípadě podle § 229 TŘ.

Pokud soud poškozenému přizná nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení podle § 228 TŘ (za předpokladu, že je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřeními důkazy), jedná se o poměrně problematický postup, jelikož rozsudek v takovém případě nebude odpovídat sjednané dohodě a dojde k významnému zhoršení postavení obviněného. Soud by měl v takovém případě využít možnosti vyslechnout obviněného podle odstavce pátého § 314q TŘ k otázkám týkajících se nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Soud také může podle § 229 TŘ odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, lze podat odvolání, jež má odkladný účinek. Možnost odvolání je však značně omezená, neboť lze podat pouze v případě, že takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Poškozený může proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, podat odvolání pouze pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, ledaže v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydáním bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž souhlasil.

Odstavec pátý ustanovení § 314r TŘ jmenuje jiná rozhodnutí, které je možné o návrhu na schválení dohody o vině a trestu učinit. Také v rámci veřejného zasedání může soud dospět k závěru, že jsou dány důvody pro rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu dle § 171 odst. 1 TŘ, zastavení trestního stíhání dle § 172 odst. 1 a 2 TŘ, přerušení trestního stíhání dle § 173 odst. 1 a) až e) TŘ, nebo pro podmíněné zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání dle § 223a

odst. 1 TŘ. Jde o případy, pro které by soud rozhodl shodně již v rámci předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle § 314p odst. 3 nebo 4 TŘ (srov. u samosoudce § 314c odst. 2 TŘ), pokud by byly tehdy dány a soud o jejich existenci věděl. Soud může takové rozhodnutí učinit v rámci veřejného zasedání i mimo veřejné zasedání.

Všechna výše zmíněná rozhodnutí podle odstavce 5 mají formu usnesení, opravným prostředkem proti usnesení je stížnost, která má odkladný účinek, jen kde to zákon výslovně stanoví. Usnesení soudu lze stížností napadnout jen v těch případech, kde to zákon výslovně připouští a jestliže soud rozhoduje ve věci v prvním stupni. V daném případě ustanovení § 314r odst. 6 TŘ omezuje okruh osob, které mohou podat stížnost proti rozhodnutí podle odst. 5, přičemž pouze státní zástupce může podat stížnost proti všem rozhodnutím podle odst. 5. Obviněný a poškozený mohou podat stížnost pouze proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání. Zmíněné ustanovení dále přiznává odkladný účinek všem stížnostem proti rozhodnutí uvedeným v odst. 5, vyjma rozhodnutí o přerušení trestního stíhání.

5.2.5. Vrácení věci do přípravného řízení a jeho důsledky

Ustanovení § 314s TŘ vypočítává situace, kdy se během řízení o schválení dohody o vině a trestu věc vrací do přípravného řízení a důsledky s tím spojené. Účinky vrácení věci do přípravného řízení jsou spojené jednak s rozhodnutím předsedy senátu o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu po jeho přezkoumání dle § 314o odst. 1 písm. b) TŘ, po jehož právní moci se věc vrací do přípravného řízení dle § 314o odst. 3 TŘ. Dále se zpětvzetím návrhu na schválení dohody o vině a trestu státním zástupcem dle § 314o odst. 5 TŘ. Dále také s rozhodnutím senátu po předběžném projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu o odmítnutí návrhu dle § 314p odst. 3 písm. f) TŘ, po jehož právní moci se věc vrací do přípravného řízení dle § 314p odst. 6 TŘ. Nakonec také s neschválením dohody o vině a trestu a rozhodnutím soudu (samosoudce nebo senátu) dle § 314r odst. 2 TŘ (ihned, nebo po marném uplynutí lhůty stanovené dle § 314r odst. 3 TŘ).²⁵⁶

Byla-li věc vrácena do přípravného řízení, v dalším řízení se ke sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení viny obviněným, nepřihlíží. Jedná se o období ustanovení § 175a odst. 7 TŘ, dle kterého se v dalším řízení nepřihlíží k prohlášení viny učiněnému obviněným v případě, že nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu. Jde o projev ochrany obviněného, pro kterého by sjednávání dohody o vině a trestu bez takovéto pojistky nebylo výhodné, jelikož sjednaná dohoda nemusí být z mnoha důvodů soudem schválena, případně ji státní zástupce může vzít zpět.

---

²⁵⁶ TŘ – Beck, s. 3691 – 3692.

Formulace o prohlášení viny (užitá obdobně v § 175a odst. 7 TŘ) je odlišná od formulace užitá pro jeden z požadavků ke sjednání dohody, tedy prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Z teoretického hlediska lze prohlášení viny chápat vlastně jako úplné doznání k trestnému činu. V praxi ale bude v dohadovacím řízení docházet pouze k prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Toto prohlášení je ovšem pod pojmem prohlášení viny nepochybně zahrnuto. Důležité je, že toto prohlášení, učiněné za účelem sjednání dohody o vině a trestu, nemůže být proti obviněnému v dalším řízení použito.

Vrácení věci do přípravného řízení nevyklučuje sjednání nové dohody o vině a trestu, která následně může být také soudem schválena. Pokud byl předchozí návrh dohody o vině a trestu odmítnut, je státní zástupce připomínkami soudu vázán a měl by je do nového návrhu dohody promítnout.

Je-li obviněný ve vazbě a soud zároveň s vrácením věci do přípravného řízení nerozhodl o propuštění obviněného na svobodu, pokračuje vazba v přípravném řízení. Doba, kterou obviněný strávil ve vazbě před podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu, se sčítá s dobou, kterou obviněný stráví ve vazbě po vrácení věci do přípravného řízení. Toto pravidlo je třeba zohlednit při počítání vazebních lhůt dle § 72a odst. 1 – 3 TŘ. Vazba přitom může trvat jen nezbytně nutnou dobu a orgány činné v trestním řízení jsou povinny průběžně zkoumat, zda důvody vazby u obviněného ještě trvají nebo se nezměnily (§ 71 odst. 1 TŘ).

5.3. Sjednání dohody z podnětu soudu po předložení obžaloby

Zákon vede strany k uzavření dohody o vině a trestu také tím, že jako nový důvod pro předběžné projednání obžaloby bylo doplněno ustanovení § 186 písm. g) TŘ, tedy že vzhledem k okolnostem případu by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu, zejména navrhl-li takový postup státní zástupce nebo obviněný. Soud tedy v takovém případě může vyvolat sjednání dohody o vině a trestu postupem podle § 187 odst. 4 TŘ.

V rámci postupu podle § 187 odst. 4 TŘ soud zjistí stanovisko obviněného a státního zástupce k sjednání dohody o vině a trestu. Vyjádří-li se státní zástupce a obviněný, že mají zájem jednat o dohodě o vině a trestu, soud stanoví státnímu zástupci přiměřenou lhůtu k podání návrhu na schválení takové dohody. Podá-li státní zástupce ve stanovené lhůtě soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, postupuje soud podle § 314o – 314s TŘ; v případech, ve kterých se podle § 314o – 314r TŘ věc vrací do přípravného řízení, soud jedná na podkladě původní obžaloby. Nepodá-li státní zástupce ve stanovené lhůtě soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, soud nařídí hlavní líčení, neučiní-li některé z rozhodnutí uvedených v § 188 TŘ.

Jelínek považuje možnost uzavřít dohodu z podnětu soudu po předběžném projednání obžaloby za problematickou, neboť dohoda o vině a trestu předpokládá souhlas dotčených subjektů, a jestliže již byla podána obžaloba, pak lze předpokládat, že dotčené subjekty o dohodu zájem neměly. „Nařízení předběžného projednání obžaloby jen z důvodu, že soud má za to, že by měla být sjednána dohoda o vině a trestu, lze vykládat i jako snahu soudu subjekty k dohodě přimět, anebo dokonce jako snahu vyhnout se vůbec rozhodování soudem. V každém případě dojde ovšem v takovém případě k průtahům v řízení. De lege ferenda by bylo vhodnější, kdyby se možnost uzavřít dohodu o vině a trestu přenesla do řízení před soudem, což podle přijaté právní úpravy možné není.“²⁵⁷

5.4. Sjednání dohody u právnických osob

Byť komentáře příliš detailně tuto možnost nerozebírají, žádné ustanovení nebrání sjednání dohody o vině a trestu i v případě právnických osob. Je otázkou, do jaké míry měl zákonodárce zavedení sjednávání dohody pro právnické osoby v úmyslu, nebo jestli se spíše jedná o přehlédnutí této možnosti. Každopádně i u právnických osob k sjednávání dohod již dochází, i když ještě v daleko menší míře než u osob fyzických (např. v roce 2016 to byla pouze jedna dohoda o vině a trestu v celé České republice).²⁵⁸

Jelikož je četnost sjednání dohody o vině a trestu u právnických osob zatím zanedbatelná, neexistuje ani relevantní judikatura. Z důvodu podobnosti některých aspektů dohody s ostatními odklony je možno ovšem použít judikaturu, kterou lze vztáhnout na odklony obecně. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 17. 9. 2014²⁵⁹ připustil aplikaci odklonů i na právnické osoby, když zamítl stížnost pro porušení zákona podanou ministryní spravedlnosti.

Ve zmíněném rozhodnutí Nejvyšší soud charakterizuje TOPO jako tzv. vedlejší trestní zákon, pro který je typické, že obsahuje jak hmotněprávní, tak procesní ustanovení. Jak je uvedeno v § 1 odst. 2 TOPO, nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník a v řízení proti právnické osobě trestní řád, není-li to z povahy věci vyloučeno. Tím je ve vztahu k TOPO vyjádřena subsidiarita jmenovaných dvou zákonných předpisů. Nejvyšší soud tak konstatuje, že ustanovení § 307 TŘ, upravující podmíněné zastavení trestního stíhání, lze nepochybně použít i u právnických osob, zvláště pokud zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nemá ohledně tzv. odklonů žádné zvláštní ustanovení.

---

²⁵⁷ Jelínek, J. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. Bulletin advokacie, 2012, č. 10, s. 22.

²⁵⁸ Statistické ročenky kriminality a soudních agend, dostupné online na: <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html> (11. 5. 2018).

²⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014.

Předmětem stížnosti byla problematika doznání obviněného potřebného k podmíněnému zastavení trestního stíhání. Doznání se musí vztahovat na celý skutek, resp. na všechny skutkové okolnosti naplňující znaky stíhaného trestného činu, tedy i zavinění a protiprávnost. Samotný charakter doznání určuje jednoznačně osobu, která jej musí učinit, tj. pachatele trestného činu. Je proto vyloučeno, aby mohla doznání učinit osoba rozdílná od pachatele, tedy osoba, která se tohoto trestného činu sama nedopustila.

Ovšem TOPO v ustanovení § 34 odst. 4 vylučuje, aby osoba, která je obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci, činila úkony v trestním řízení vedeném proti právnické osobě. V případech, kdy je tedy vedeno trestní řízení jak proti fyzické osobě obviněné z přečinu, tak i proti právnické osobě, v jejímž zastoupení, resp., jejímž jménem obviněná fyzická osoba měla spáchat tento přečin, by tedy nebylo možné splnit uvedenou podmínku doznání, tudíž ani použít institut podmíněného zastavení trestního stíhání této právnické osoby. Ministryně proto naznačila, že by mělo dojít k modifikaci, tedy místo pachatele by se doznala fyzická osoba, která může za právnickou osobu činit úkony v trestním řízení.

S tím se ovšem Nejvyšší soud neztotožnil, naopak se postavil za argumentaci státního zástupce, že v takovém případě by doznání činila osoba, která o činu nic neví. Tato osoba jednající za právnickou osobu v trestním řízení by v podstatě byla nucena ke lži, neboť na protiprávním jednání jiné osoby se nijak nepodílela a není seznámena s okolnostmi jeho spáchání. Při jiném výkladu by došlo k nerovnosti mezi obviněnými fyzickými osobami na jedné straně a obviněnými právnickými osobami na straně druhé.

Nejvyšší soud tedy rozhodl v souladu s názorem státního zástupce, že doznání požadované v ustanovení § 307 odst. 1 písm. a) TŘ bude v řízení o přečinu vedeném jak proti fyzické osobě, tak i proti právnické osobě, jejímž jménem obviněná fyzická osoba měla přečin spáchat, naplněno tím, že doznání učiní tato obviněná fyzická osoba (§ 8 odst. 1 TOPO). Soud dále uvedl, že naopak souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání dávají osoby, které jsou oprávněny činit úkony v řízení za právnickou osobu. (§ 34 odst. 1, odst. 2 nebo odst. 5 TOPO).

Lze tedy předpokládat, že v případě sjednávání dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným, právnickou osobou, bude za právnickou osobu činit úkony v trestním řízení osoba, která je k tomu oprávněna v řízení před soudem podle občanského soudního řádu, příp. zmocněnec nebo opatrovník (§ 34 odst. 1, odst. 2, odst. 5. TOPO). Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, ovšem učiní fyzická osoba, jejíž jednání je právnické osobě přičitatelné (§ 8 odst. 1 TOPO).

Sjednat dohodu o vině a trestu s právnickou osobou lze pro všechny trestné činy, pro které to je možné u fyzických osob, s výjimkou trestných činů taxativně vyjmenovaných v § 7 TOPO.

Dle § 35 odst. 2 TOPO se pro obviněnou právnickou osobu nepoužijí ustanovení trestního řádu o nutné obhajobě, lze tedy soudit, že právnická osoba nemusí být zastoupena obhájcem ani při sjednávání dohody v přípravném řízení, ani při schvalování dohody soudem.

6. Právní úprava v USA

Na rozdíl od České republiky, kde je zatím institut dohody o vině a trestu využíván jen minimálně (v roce 2017 ve 110 trestních řízeních, tedy ani ne v 0,5 % všech případů)²⁶⁰, se odhaduje, že v USA je za pomoci institutu dohodovacího řízení (plea bargaining) spojeného s přiznáním viny (guilty plea) vyřizováno až 90 % trestních věcí.²⁶¹ Dressler ve své učebnici trestního procesu²⁶² uvádí, že v roce 1999 bylo 95 % všech odsuzujících rozsudků na federální úrovni dosaženo prostřednictvím přiznání viny. Na úrovni jednotlivých států uvádí statistiku z roku 1996, kdy v průměru 91 % všech odsuzujících rozsudků za zločiny (felonies) bylo dosaženo prostřednictvím přiznání viny.²⁶³

Dressler cituje profesora Alberta Alschulera, který se tématu dohodovacího řízení věnuje v několika monografiích. Profesor Alschuler uvádí, že po většinu historie common law soudy v Anglii i v USA důrazně odrazovaly obviněné od přiznávání viny. Po staletí bylo trestní řízení před soudem pokládáno za „nejspolehlivější test spravedlnosti“. Počínaje dvacátým stoletím však došlo k revoluci v pojetí angloamerického trestního procesu. Nejspolehlivější test spravedlnosti, tedy trestní řízení před soudem, je v USA ohroženým druhem. Naopak, většina obviněných využívá možnosti přiznat vinu v dohodovacím řízení. Dobrovolně se tedy vzdává své procesní ochrany zajištěné v trestním řízení před soudem, včetně presumpce neviny, zákazu nuceného sebeobviňování, práva konfrontovat svědky a práva křížového výslechu, práva navrhnout svědky a práva na veřejný a rychlý proces.²⁶⁴

Ačkoliv je dohodovací řízení v USA hojně využívané a v systému trestního procesu již hluboce zakořeněné, odborná veřejnost na tento institut hledí s jistou nedůvěrou a vznáší podobné argumenty jako kritici dohody o vině a trestu v českém prostředí. Přiznávají obvinění vinu i v případech, kdy jsou nevinní? Když obvinění souhlasí s tím, že jsou vinni, je tento souhlas informovaný a vyslovený bez nátlaku? Je správné, že trestní řízení před soudem, jakožto „nejspolehlivější test spravedlnosti“, se pomalu vytrácí? Nebo bychom měli být rádi, že si trestní proces vytvořil rychlé, levné a spravedlivé řešení trestních věcí?²⁶⁵

---

²⁶⁰Soudy jsou zavalené, věznice přeplněné. Justice chce více alternativních trestů, dostupné online na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2429836-soudy-jsou-zavalene-veznice-preplnene-justice-chce-vic-alternativnich-trestu> (11. 5. 2018).

²⁶¹ Štěpán, J. *Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech*. Právo a zákonnost, 1991, č. 5, s. 298.

²⁶² Dressler, J., Thomas III, G. C. *Criminal procedure: principles, policies and perspectives*. St. Paul : Thomson-West, 2003.

²⁶³ Tamtéž, s. 991.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ Tamtéž.

6.1. Vývoj

Ačkoliv neformální vyjednávání stran řízení je staré jako právo samo, formálně upravené dohádovací řízení v trestním procesu v common law po většinu času neexistovalo. Nejpozději ve 20. letech dvacátého století se ovšem dohádovací řízení začalo výrazně prosazovat na úkor klasického trestního řízení před soudem. Zpočátku fungovalo dohádovací řízení neformálně, Dressler dokonce používá slovo „podpultové“ („under the table“). Strany řízení tehdy nemohly uvést do formálního záznamu o řízení, že přiznání viny bylo učiněné jako součást nějaké dohody, neboť ústavnost takového procesu byla přinejmenším diskutabilní.²⁶⁶ Říha poukazuje na podobný způsob vývoje dohádovacího řízení v SRN, kdy se dlouhou dobu neformální praktiky dohadování na vině a trestu nakonec formalizovaly v zákonné procesní úpravě.²⁶⁷

Otázku ústavnosti dohádovacího řízení zodpověděl Nejvyšší Soud²⁶⁸ v rozhodnutí *Brady v. United States*,²⁶⁹ když potvrdil, že není protiústavní nabídnout výhodu obviněnému, jehož přiznání viny znamená naopak značnou výhodu pro veřejnou moc, a který svým přiznáním viny prokáže, že je připraven a ochoten přijmout odpovědnost za svůj protiprávní čin a připraven vstoupit do nápravného systému se stavem mysli, který dává naději na polepšení a návrat do běžného života dříve, než by bylo za normálních okolností možné.²⁷⁰

6.2. Současná podoba dohádovacího řízení

Po vyřešení otázky ústavnosti došlo ke kodifikaci úpravy dohádovacího řízení jak v jednotlivých státech, tak na federální úrovni (Federal Rule 11, App. C.), přičemž jednotlivé jurisdikce přijaly jednu až tři podoby dohod na základě přiznání viny obviněným. Jednak jsou to tzv. dohody se slibem státního zástupce nežalovat pro některé trestné činy, nebo stáhnout některá již vznesená obvinění (dismissal agreements) [Fed. R. Crim. P. 11(c)(1)(A)]. Obviněný jednak může přiznat vinu nebo prohlásit „nolo contendere“²⁷¹ ve vztahu k trestnému činu, který je mu

---

²⁶⁶ Tamtéž, s. 992.

²⁶⁷ TR – Beck, s. 2281.

²⁶⁸ Supreme Court of the United States.

²⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Brady v. United States*, 397 U.S. 742 (1970).

²⁷⁰ Dressler, J., Thomas III, G. C. *Criminal procedure: principles, policies and perspectives*. St. Paul : Thomson-West, 2003, s. 992.

²⁷¹ Nolo contendere, no contest, non vult contendere – vyjádření obviněného, že nezpochybňuje obvinění proti němu, avšak nepřiznává vinu. Toto vyjádření je často upřednostněno před přiznáním viny, neboť přiznání viny může být později použito proti obviněnému v občanskoprávním řízení o náhradě škody. NO CONTEST, Black's Law Dictionary (10th ed. 2014). Soud a v některých jurisdikcích i státní zástupce musí dát předběžný souhlas s tím, že obviněný bude prohlašovat nolo contendere místo prohlášení viny. MILLER, Marc a Ronald F. WRIGHT. *Criminal procedures: prosecution and adjudication: cases, statutes, and executive materials*. Gaithersburg: Aspen Law & Business, c1999.

kladen za vinu nebo k méně závažnému trestnému činu (lesser offense)²⁷² nebo k méně závažnému podobnému trestnému činu (related offense).²⁷³ Dohoda potom výslovně stanoví, že státní zástupce výměnou za přiznání viny ve vztahu k určitému trestnému činu nebude žalovat pro ostatní spáchané trestné činy, resp. že stáhne některá již vznesená obvinění.²⁷⁴

Další možná podoba dohody se věnuje hlavně otázce trestu (sentencing agreements) [Fed. R. Crim. P. 11(c)(1)(C)], přičemž v rámci těchto dohod je výměnou za obviněného prohlášení viny nebo „nolo contendere“ dohodnut konkrétní trest a jeho výměra (nebo alespoň rozsah).²⁷⁵

Poslední možnost je, že trest není předem domluven, ale státní zástupce se zaváže doporučit soudu určitý trest, nebo neoponovat požadavku obviněného na udělení určitého trestu soudem (sentencing recommendation agreements) [Fed. R. Crim. P. 11(c)(1)(B)]. Tato podoba dohody je pro obviněného jednoznačně nejméně výhodná, jelikož doporučení státního zástupce není pro soud závazné a obviněný nemůže vzít zpět přiznání viny v případě, že by nebyl s uděleným trestem spokojen.²⁷⁶

6.3. Náležitosti přiznání viny

6.3.1. Způsobnost k přiznání viny

Nejvyšší Soud v roce 1993 v případě *Godinez v. Moran*²⁷⁷ zvrátil rozhodnutí odvolacího soudu USA pro 9. okruh a rozhodl, že standard způsobilosti k přiznání viny je stejný jako standard způsobilosti k řízení před soudem. Vyžaduje se, aby obviněný rozuměl podstatě a povaze svých činů, měl schopnost rozpoznat správné od špatného. Musí dále rozumět podstatě obvinění a být schopný spolupracovat se svým obhájcem při své obhajobě. Musí rozumět důsledkům přiznání viny. V případě, že se chce vzdát práva na obhajobu, musí tak učinit rozumně a vědomě.

---

²⁷² Lesser offense – trestný čin, který je tvořen některými, ale ne všemi prvky více závažného trestného činu, a je tedy nutně spáchan při páčání více závažného činu. OFFENSE, Black's Law Dictionary (10th ed. 2014). Např. zabití (manslaughter) je méně závažný obsažený trestný čin (lesser included offense) trestného činu vraždy (murder).

²⁷³ Related offense - méně závažný podobný trestný čin je trestný čin, který je podobný jinému více závažnému trestnému činu, nicméně jeho skutková podstata není totožná a jeho důsledky jsou méně závažné. Je tvořen některými prvky více závažného trestného činu. Například loupež (robbery), která je vykonaná pouze za užití zastrašování, oproti loupeži, která je vykonaná za užití zbraně (armed robbery). <https://www.justipedia.com/definition/20148/lesser-related-offense>.

²⁷⁴ Dressler, J., Thomas III, G. C. *Criminal procedure: principles, policies and perspectives*. St. Paul : Thomson-West, 2003, s. 992.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Godinez v. Moran*, 509 U.S. 389 (1993).

6.3.2. Dobrovolné, vědomé a rozumné přiznání viny

Standard dobrovolného, vědomého a rozumného (voluntary, knowing, and intelligent) přiznání viny, zavedl Nejvyšší Soud v již zmíněném přelomovém rozhodnutí *Brady v. USA*.²⁷⁸ Tento rozsudek říká, že přiznání viny musí být dobrovolným výrazem vlastní volby obviněného. Přiznání viny je více než jen přiznání vykonaných skutků. Je to také vzdání se nároku na trestní proces před soudem a na porotu či soudce, kteří rozhodnou o vině. Akt vzdání se práv zaručených Ústavou Spojených států amerických musí být nejen dobrovolný, ale také vědomý a rozumný, vykonaný s dostatečnou znalostí okolností a důsledků tohoto aktu. Z rozhodnutí též vyplývá, že pouhá skutečnost, že obviněný učiní přiznání viny z důvodu, aby se vyhnul trestu smrti, který by mu hrozil v procesu před soudem, neznamená, že přiznání viny není učiněno dobrovolně.

V případě *Henderson v. Morgan*²⁷⁹ rozhodl Nejvyšší Soud, že přiznání viny za vraždu druhého stupně nelze považovat za dobrovolné a rozumné v případě, kdy obviněný nebyl poučen o tom, že jedním z elementů skutkové podstaty tohoto trestného činu je úmysl způsobit smrt oběti.²⁸⁰

Federální pravidla pro trestní proces stanoví, že předtím, než soud přijme přiznání viny nebo nolo contendere, musí se obviněný osobně vyjádřit před soudem, aby soud mohl posoudit, zda je přiznání viny učiněno dobrovolně a není důsledkem použití síly, zastrašování nebo slibů ze strany státního zástupce (jiných slibů, než jsou dojednány v dohodě) (Fed. R. Crim. P. 11.).

6.3.3. Faktický základ přiznání viny

V rozhodnutí *North Carolina v. Alford*²⁸¹ judikoval Nejvyšší Soud standard, jakým má být posuzováno přiznání viny obviněného co se týče souladu s okolnostmi případu. Dle tohoto standardu má být na přiznání viny obviněného nahlíženo ve světle důkazů proti obviněnému. Obviněný Alford totiž prohlásil vinu, aby se vyhnul řízení před soudem ze strachu z trestu, který by si mohl od soudu odnést, ale zároveň prohlašoval, že je nevinný. Takové prohlášení viny může soud přijmout, pokud jsou důkazy, které dostatečně ukazují na vinu obviněného. Není tedy podstatné, jestli současně s procesním přiznáním viny obviněný proklamuje, že je nevinný. Podobnou funkci má i možnost soudu přijmout prohlášení nolo contendere popsaná výše. Nejedná se také o porušení ústavních práv obviněného, pokud soud odmítne přijmout přiznání viny, když

²⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Brady v. United States*, 397 U.S. 742 (1970).

²⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Henderson v. Morgan*, 426 U.S. 637 (1976).

²⁸⁰ Vorenberg, J. *Criminal law and procedure: cases and materials*. 2nd ed. St. Paul : West Group, 1981, s. 882.

²⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *North Carolina v. Alford*, 400 U.S. 25 (1970).

má v ruce důkazy, které dle názoru soudu ukazují na okolnost vylučující protiprávnost činu obviněného.²⁸²

Obviněný také nemá právo vzít zpět jednou učiněné přiznání viny. V tomto ohledu je ponechána diskrece soudci, který zpětvzetí přiznání viny může i nemusí vzít zpět. Federální pravidlo pro trestní proces stanoví, že pokud chce obviněný vzít zpět učiněné přiznání viny po tom, co bylo přijato, ale před tím, než byl vynesena rozsudek o trestu, soud může takové zpětvzetí povolit, pokud obviněný prokáže řádný a spravedlivý (fair and just) důvod ke zpětvzetí přiznání viny [Fed. R. Crim. P. 11(d)(2)(B)].

6.3.4. Vzdání se práva na odvolání

Ačkoliv soudy napříč jurisdikcemi nejsou jednotné v názoru na otázku, zda se obviněný může v dohodě výslovně vzdát práva na odvolání, většina soudů zastává názor, že ano.²⁸³ Některé soudy jsou ovšem toho názoru, že státní zástupci nemůžou v dohodě s obviněným sjednat vzdání se práva na odvolání, neboť by to odporovalo veřejnému pořádku. Státní zástupci by tímto ujednáním totiž vyloučili jedinou možnost dozoru nad jejich činností.²⁸⁴

6.4. Argumenty ve prospěch dohodovacího řízení v USA

Dressler upozorňuje, že dle mnohých tvrzení by v případě poklesu počtu trestních věcí vyřešených v rámci dohodovacího řízení o 1/3 došlo k nárůstu trestních procesů až o 400 %, což by naprosto zahltilo systém trestní justice v USA. Výsledkem by byly společensky nepřijatelné a pravděpodobně protiústavní průtahy v řízení. Na druhou stranu poukazuje na dvě studie z Filadelfie, kde docházelo k řešení věcí v dohodovacím řízení daleko méně často než je celonárodní průměr v USA, přičemž trestní soudy byly schopné vykonat vyšší počet procesů bez nepřekonatelných obtíží. Další studie poukazují na fakt, že pokud by bylo dohodovací řízení v USA zakázáno, pravděpodobně by se jen vrátilo na neoficiální úroveň, kde také vzniklo a probíhalo, dokud mu nebyly dané zákonné parametry.

Nejvyšší soudu ve svém rozhodnutí ve věci *Brady v. United States*²⁸⁵ konstatoval, že dohodovací řízení není pouze nezbytná součást trestního procesu, ale také vysoce žádoucí součást. Ačkoliv řada akademiků dohodovací řízení kritizuje, lidé z praxe s ním buď nemají problém,

---

²⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Lynch v. Overholser*, 369 U.S. 705 (1962). Konkrétně se jednalo o psychiatrický posudek ukazující na možnou maniodepresivní psychózu v době činu.

²⁸³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu státu Iowa, *State v. Hinners*, 471 N.W.2d 841 (Iowa 1991), rozsudek Nejvyššího soudu státu New York, *People v. Seaberg*, 541 N.E.2d 1022 (N.Y. 1989).

²⁸⁴ Obviněný se může proti odsuzujícímu rozsudku odvolat nehledě na ujednání o vzdání se práva na odvolání. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu státu *Arizona, State v. Ethington*, 592 P.2d. 768 (Ariz. 1979).

²⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Brady v. United States*, 397 U.S. 742 (1970).

anebo ho naopak obhajují. Zastánci dohodovacího řízení jednak zdůrazňují, že pro obviněné, u kterých je riziko odsouzení vzhledem k důkazní situaci vysoké, znamená dohodovací řízení šanci, jak minimalizovat svůj trest, náklady na obhajobu, i úzkost a obavy z výsledku řízení před soudem. Dále je tento systém výhodný také pro státní zástupce, kterým umožňuje vyhodnotit pravděpodobné náklady na provedení řízení před soudem, pravděpodobnost odsouzení a pravděpodobný druh a výši trestu, což může využít během dohodovacího řízení k výběru ideálního trestu za spáchaný zločin. Nakonec výsledkem užívání dohodovacího řízení je daleko větší efektivita celé trestní justice, jelikož tresty jsou rychleji udělovány a více tak plní svůj účel, přičemž státní zástupci a soudy se mohou soustředit na složitější případy s náročnou důkazní situací. Zjednodušeně řečeno, dle zastánců dohodovacího řízení by jeho zákaz vedl k zahlcené trestní justici, přetížení advokátů, soudců a státních zástupců by vedlo k dramatickému poklesu kvality řízení před soudem, které by tak ztrácelo na spolehlivosti a produkovalo daleko více justičních omylů než dosud.

6.5. Kritika dohodovacího řízení v USA

I v USA je dohodovací řízení podrobena velké kritice. Zatímco praktici, tedy soudci, státní zástupci a obhájci si institut většinou pochvalují, většinou z řad profesorů trestního práva zaznívá mnoho kritických hlasů. Argumenty kritiků jsou většinou velice podobné těm, které zaznívají i v České republice v souvislosti institutem dohody o vině a trestu.

6.5.1. Dohody slouží hlavně mocným

Dressler cituje profesora George Fishera, který uvádí, že jako většina vítězství v historii, i dohodovací řízení zvítězilo nad řízením před soudem, protože lépe sloužilo mocným. Jiní zdůrazňují, že dohodovací řízení je považováno za přínosné jen proto, že je velice přínosné pro aktéry tohoto řízení, tedy hlavně obviněné a orgány činné v trestním řízení, ovšem ti praví aktéři, pro něž by měl být systém trestní justice přínosný, jsou poškození a veřejnost.²⁸⁶

6.5.2. Neopodstatněné rozdíly v trestech

Kritici vidí dohodovací řízení jako přílišnou shovívavost k obviněným. Že obvinění, kteří přiznají vinu, odcházejí od soudu s nižšími tresty, je v USA obecně známým faktem, o kterém dobře vědí i obvinění. Průměrné zmírnění trestu v případě přiznání viny se liší podle konkrétní jurisdikce, navíc v těch jurisdikcích, kde jsou přiznání viny nejpobulárnější, je obecně málo řízení

---

²⁸⁶ Dressler, J., Thomas III, G. C. *Criminal procedure: principles, policies and perspectives*. St. Paul : Thomson-West, 2003, s. 995.

před soudem pro porovnání. Odhad americké komise zabývající se problematikou trestů (U.S. Sentencing Commission) je, že na federální úrovni činí zmírnění trestní sazby v průměru 30 až 40 % oproti trestním sazbám udíleným po řízení před soudem.²⁸⁷ Podle mnohých jsou tím pádem někteří pachatelé málo potrestáni a tyto nízké tresty postrádají odstrašující funkci. Navíc tato praxe je nespravedlivá k obviněným, kteří si vyberou cestu klasického trestního řízení před soudem a nutí tak státního zástupce opravdu prokazovat jejich vinu, na což mají ústavní nárok.

Některé studie došly k závěrům, že na federální úrovni má rozhodnutí obviněného, zda přizná vinu v rámci dohodovacího řízení, nebo zda absolvuje řízení před porotním nebo soudcovským soudem, větší dopad na výši budoucího trestu než předchozí trestná činnost. Prof. Hans Zeisel zjistil, že v New York City obvinění, kteří si zvolili cestu řízení před soudem, odcházeli s až dvojnásobnou výší trestu, než kolik činila pro tyto obviněné nabídka výše trestu od státních zástupců v dohodovacím řízení.

6.5.3. Navrhování nepřiměřené výše trestů státními zástupci

Dalším výrazným nedostatkem dohodovacího řízení v USA je dle kritiků praxe státních zástupců, kteří mají ve zvyku zpočátku navrhnout přemrštěný trest, aby z něj mohli slevovat v dohodovacím řízení. Přistupují tak k dohodovacímu řízení jako k obchodování na koňském trhu, kde obě strany zpočátku chtějí daleko více, než ve skutečnosti mohou dostat. Návrhu přemrštěného trestu mohou státní zástupci dosáhnout jednak tím, že v prvním obvinění nebo žalobě uvedou co nejvíce trestných činů, které podle důkazů obviněný teoreticky spáchal. V trestním systému USA se totiž jednotlivé tresty standardně sčítají. Tato praktika státních zástupců se považuje za tzv. horizontální navyšování (horizontal overcharging). Druhý způsob má vertikální charakter (vertical overcharging), kdy státní zástupce chce žalovat pro ten nejzávažnější trestný čin, pro který mu důkazy alespoň v teoretické rovině žalovat umožňují. Často pak státní zástupci využívají obou postupů zároveň. Nežádka v takovém případě ani dostatek důkazů pro taková obvinění nemají, což je považováno za ryze umělé navyšování (genuine overcharging). Důsledkem je, že zmírnění trestu pro obviněného díky dohodovacímu řízení je často iluzorní.²⁸⁸

6.5.4. Nekvalitní obhajoba

V idealistických představách je obhájce v trestních věcech hrdina, který se za svého klienta do posledního dechu bije před soudem proti krvelačným státním zástupcům. Kritici dohodovacího

---

²⁸⁷ Miller, M., Wright, R. *Criminal procedures: cases, statutes, and executive materials*. Gaithersburg : Aspen Publishers, 2003, s. 1000 – 1001.

²⁸⁸ Dressler, J., Thomas III, G. C. *Criminal procedure: principles, policies and perspectives*. St. Paul : Thomson-West, 2003, s. 995 – 996.

řízení poukazují na to, že pokud chce být v USA advokát úspěšný v odvětví trestního práva, musí si buď udělat jméno jako skvělý obhájce před soudem, čímž naláká klienty ochotné platit za obhajobu horentní sumy, anebo pracovat s velkým počtem méně platících klientů najednou. Je časově nereálné, aby všechny klienty zastupoval před soudem, proto bude z logiky věci naléhat na své klienty, aby přiznali vinu a vyhnuli se tak řízení před soudem. Z obhájce se tak často stává pouze vyjednávač v dohadovacím řízení (pleader). I veřejní obhájci (public defenders), kteří jsou často oceňováni za svou vysoce etickou práci, se často až moc spoléhají na dohadovací řízení z důvodu nutnosti šetřit čas kvůli ohromnému počtu klientů. Veřejní obhájci navíc se státními zástupci pracují na denní bázi, znají se a jsou zvyklí spolu vyjednávat, mají tedy k sobě určitý profesionální vztah, jehož výsledky nemusí být v nejlepším zájmu klienta. Navíc, právníci obecně se neradi pletou, a pokud jejich klienti přistoupí na dohodu, nikdy se nedozví, jaký trest by si odnesli od soudu. Na druhou stranu, pokud obhájce poradí klientovi, aby vinu nepřiznával, a klient si odnese od soudu daleko větší trest, je to považováno za velkou chybu obhájce.²⁸⁹

6.5.5. Odsouzení nevinných

Pokud je dohadovací řízení jedna ze zákonných možností řešení trestního řízení, klade to na obviněné přehnaný tlak. Stačí, když obvinění neradi riskují. Dressler popisuje jeden modelový, ale údajně pravdivý případ z praxe. Obviněný XY je obviněn z únosu a znásilnění. Svému obhájci tvrdí, že je nevinný. Obhájce je na základě důkazů proti jeho klientovi přesvědčen o pravděpodobném zproštění viny v řízení před soudem. Státní zástupce, vědom si slabosti svého případu, nabídne přiznání viny pro napadení, přečin s trestem 30 dnů vězení. Přes výhrady obhájce, obviněný dohodu přijímá s argumentem, že si nemůže dovolit riskovat. Ať už je příběh pravdivý, nebo ne, ukazuje model, jakým způsobem může nekompromisně vyjednávací státní zástupce dotlačit nevinného obviněného k tomu, aby přijal dohodu o vině a trestu.²⁹⁰

Není ovšem třeba zůstat u modelového případu, u kterého nelze bezvýhradně ověřit autenticitu. Nepravdivá doznání (confessions) a nepravdivá přiznání viny (guilty pleas) považují za vůbec nejzávažnější problém dohadovacího řízení, proto bych rád uvedl reálné příklady. Problém nepravdivých doznání a přiznání viny v USA není zanedbatelný, jak ukazují níže shrnuté materiály, vyhotovené národním registrem odsouzených, kteří byli zproštěni viny.²⁹¹

---

²⁸⁹ Tamtéž, s. 996.

²⁹⁰ Tamtéž, s. 996 – 997.

²⁹¹ Národní registr odsouzených, kteří byli zproštěni viny (The National Registry of Exonerations) je společný projekt UC Irvine Newkirk Center for Science and Society, University of Michigan Law School a Michigan State University College of Law. Registr poskytuje detailní informace o všech případech odsouzených pachatelů od roku 1989, kteří byli následně zproštěni viny.

Například materiál z roku 2015²⁹² v úvodu vysvětluje rozdíl mezi doznáním obviněného (confession) a přiznání viny v dohadovacím řízení (guilty plea). Doznání je důkaz, který má značnou sílu, ale musí být hodnocen spolu s dalšími důkazy. Doznání samo o sobě neurčuje výsledek trestního řízení. Na druhou stranu přiznání viny není důkazem, ale v podstatě formální souhlas obviněného být shledán vinným prostřednictvím odsuzujícího rozsudku. Přímým výsledkem je shledání obviněného vinným ze skutku, který je předmětem trestního řízení.²⁹³

Nepravdivá doznání nejsou tak frekventovaná, přesto se objevují, a to hlavně když jsou obvinění vystaveni zdlouhavým výslechům, vytvářejících tlak na obviněného, aby se doznal. Studie uvádí, že na takovéto zdlouhavé vyslýchání plné psychického nátlaku má policejní orgán čas a prostředky hlavně v případech závažné trestné činnosti. Výsledkem je, že 70 % případů následného zproštění viny (exoneration) v trestních věcech, kde se obviněný nepravdivě doznal, připadá na případy vraždy.

Vztahu mezi nepravdivým doznáním a nepravdivým přiznáním viny v dohadovacím řízení se autoři věnují dále, kde uvádí, že v průměru 10 % z celkového počtu odsouzených, u kterých se následně po odsouzení podařilo zproštění viny, nepravdivě přiznalo vinu v rámci dohadovacího řízení (156 / 1543). Zproštění pachatelé, kteří se předtím nepravdivě doznali, ovšem nepravdivě přiznali vinu v rámci dohadovacího řízení ve 25 % případů (54 / 215), zatímco zproštění pachatelé, kteří se nedoznali, nepravdivě přiznali vinu v dohadovacím řízení pouze v 7 % z případů (102 / 1328). Jinými slovy, obviněný, který se nepravdivě doznal, s třikrát větší pravděpodobností nepravdivě přiznal vinu v dohadovacím řízení. To znamená, že obvinění, kteří se nepravdivě doznali, nevěří, že by od soudu neodešli jako odsouzení, a proto raději nepravdivě přiznají vinu v dohadovacím řízení. Nutno podotknout, že jejich obava je na místě, jelikož přesvědčit porotu u soudu o nepravdivosti doznání, je velice složitý úkol.²⁹⁴

Kromě nátlaku orgánů činných v trestním řízení autoři zmiňují další možný důvod nepravdivého doznání a nepravdivého přiznání viny. Juan Silva Sr. se nepravdivě doznal a nepravdivě přiznal vinu v případě zabití, když se tímto pokoušel ochránit svého syna, který doopravdy popsaný trestný čin spáchal. Zproštěn obžaloby byl v roce 2015.²⁹⁵

Další materiál publikovaný Národním registrem zproštění viny se věnuje velkému počtu následných zproštění viny v Harris County, Texas, USA. V období od roku 2014 do roku 2016 byl v Harris County velký počet případů, kdy obvinění přiznali vinu v případech držení nelegálních

---

²⁹² Guilty Pleas and False Confessions, dostupné online na: <https://www.law.umich.edu/special/exoneration/Documents/NRE.Guilty.Plea.Article4.pdf> (11. 5. 2018).

²⁹³ Tamtéž.

²⁹⁴ Tamtéž.

²⁹⁵ Tamtéž.

drug (possession of illegal drugs). Po několika měsících nebo letech ale testy zabavených látek prokázaly, že se o žádné nelegální látky nejednalo. Okresní státní zastupitelství v Harris County, odbor přezkumu odsuzujících rozsudků (Harris County District Attorney's Post Conviction Review Section) prozatím zjistilo 126 takových případů.²⁹⁶

Proč tak velký počet nevinných přiznalo vinu? Mnozí z nich si mysleli, že látky, které měli v držení, jsou opravdu nelegální drogy, ačkoliv ve skutečnosti o zakázané drogy nešlo. Drtivá většina z těchto nevinných odsouzených přiznala vinu při svém prvním slyšení u soudu (initial court appearance), aby se vyhnula několika měsícům ve vazbě a možnosti několikaletého vězení v případě odsouzení u soudu. Mnohým z nich bylo bezpochyby řečeno, že látky, které měli v držení, již byly testovány pozitivně při terénním testu na drogy. Toto vysvětlení platí obzvláště u pachatelů, kteří již byli v minulosti trestaní, takže u nich byla nastavená vysoká částka kauce a u soudu jim hrozily kvůli předchozím záznamům v rejstříku trestů několikaleté tresty.²⁹⁷

Zmíněné terénní testování na drogy bylo jednou z příčin nepravdivých přiznání viny. Chybovali policisté, kteří zaměnili nevinný bílý prášek za kokain, ubalenou cigaretu tabáku za cigaretu marihuany, volně prodejné prášky za drogy typu extáze. Terénní testování na drogy není důkaz přípustitelný u soudu, tím jsou pouze laboratorní testy, jejich pozitivní výsledky ale dokážou vzbudit u nevinných obavu z prohry u soudu spojené s vysokým trestem. Tolik případů zproštění viny po letech od odsouzení obviněných v dohodovacím řízení vzbudilo pozornost i v dalších částech USA. Například v okrese Multnomah ve státě Oregon zjistili, že od roku 2010 nepravdivě přiznalo vinu v případech držení nelegálních drog výměnou za podmíněné odsouzení (probation) 5 osob, ačkoliv následné laboratorní testy přítomnost nelegálních látek vyloučili.²⁹⁸

Výsledkem je, že například v Harris County přestali nabízet obviněným přiznání viny dříve, než budou známy výsledky z laboratorních testů, což bych považoval za logický postup již od začátku. Bohužel, tento postup platí pouze v případě, že by výsledkem dohodovacího měl být trest odnětí svobody. Podmínečné odsouzení nevinného obviněného z držení nelegálních drog v dohodovacím řízení dříve, než dojde k laboratorním testům je stále možné. Nemluvě o faktu, že ve většině jurisdikcí v USA po prohlášení viny obviněným v dohodovacím řízení k žádným laboratorním testům nikdy nedojde, a v jurisdikcích, kde laboratorní testy proběhnou, jsou často negativní výsledky ignorovány nebo ztraceny.²⁹⁹

---

²⁹⁶Drug cases, dostupné online na: https://www.law.umich.edu/special/exoneration/Documents/Drug_Cases_2016.pdf (11. 5. 2018).

²⁹⁷ Tamtéž.

²⁹⁸ Tamtéž.

²⁹⁹ Tamtéž.

Dle mého názoru je tato praxe zhoubná jak pro dohodovací řízení, tak pro spravedlivé řešení trestních řízení vůbec. Důvodem je pravděpodobně nákladnost a časová náročnost laboratorního testování a vůbec snaha ušetřit čas a práci trestním orgánům. To ale nemůže být omluvou pro tak závažná pochybení při hledání spravedlnosti.

Problém s nepravdivými přiznáními viny v dohodovacím řízení v USA je nejvíce markantní u drogových deliktů, týkat se však může ve velké míře i některých přečinů (misdemeanors) a nepříliš závažných zločinů (low-level felonies), jako je například útok (assault), neoprávněný vstup na cizí pozemek (trespassing), nebo odpor při zatýkání (resisting arrest). Důvody k nepravdivým doznání viny v těchto případech mohou být stejné, vyhnutí se dlouhodobému zadržování ve vazbě a možnému několikaletému trestu odnětí svobody. Ve zmíněných případech ale data nejsou dostupná, jelikož se organizace snažící se o očištění nespravedlivě odsouzených zabývají pouze závažnějšími případy.³⁰⁰

Na závěr nutno dodat, že problém s nepravdivými přiznáními viny v dohodovacích řízeních se týká z velké části afroamerické menšiny, jelikož ta se často potýká s předsudky orgánů činných v trestním řízení, nedostatkem peněz na kvalitní obhajobu a v neposlední řadě také s vyšší kriminalitou, znamenající často bohatou trestní minulost spojenou s hrozbou vyššího trestu.³⁰¹

6.6. Srovnání úpravy v USA a v ČR

Srovnávat dohodovací řízení v USA a v ČR není jednoduché. Nejkřiklavější rozdíl je určitě v četnosti užívání tohoto institutu. Propastný rozdíl přibližně 90% všech trestních věcí proti asi 0,5% trestních věcí hovoří za vše. Do jisté míry je to určitě dané tím, že zatímco v USA se tento institut plně rozvinul již ve 20. letech minulého století, v ČR je možné tento institut využívat až od novely trestního řádu v roce 2012. Spíše si ale myslím, že tento rozdíl je do jisté míry dán tím, že dohodovací řízení je daleko více vlastní adversárnímu typu řízení angloamerického typu, kde je také obviněný brán více jako strana trestního řízení, než jako jeho objekt.

Nejdůležitějším aspektem, proč je v USA dohodovací řízení rozšířeno daleko více, je ale dle mého názoru velký rozdíl v trestech, které lze vyjednat v rámci dohody, a které lze obdržet v řízení před soudem. Zatímco v ČR má státní zástupce velmi málo možností, jak ovlivnit sjednanou výši trestu (jedná se hlavně o výběr např. peněžitého trestu namísto trestu odnětí svobody, pokud to pro určitý trestný čin trestní zákon dovoluje, stanovení výměry trestu na dolní hranici, polehčující okolnosti, mimořádném snížení trestu odnětí svobody), v USA má státní zástupce široké pole působnosti při určování trestu a jeho výměry, včetně možnosti pro některé

---

³⁰⁰ Tamtéž.

³⁰¹ Tamtéž.

skutky obvinění stáhnout. Státní zástupce v USA má tak daleko lepší vyjednávací pozici a obviněný má na druhé straně daleko větší motivaci nabídku přijmout.

Velké rozdíly v trestech udělovaných v řízení před soudem a v dohodnutých trestech ostatně také považuji za největší negativum úpravy v USA, respektive důsledků úpravy v USA. Touto cestou by se praxe v ČR dle mého názoru neměla ubírat, jelikož je tím částečně popřena spravedlnost i právo obviněného na spravedlivý proces. Mám za to, že takto propastný rozdíl v trestech by byl také v rozporu s judikaturou ESLP. Na druhou stranu právní úprava, která by dala státnímu zástupci více možností, jak zmírnit trest nebo jeho výměru, by určitě prospěla dohodovacímu řízení v ČR, stejně tak jako možnost dohodu sjednat u zvláště závažných zločinů. V USA jsou dohody využívány u závažných trestných činů, jako například trestné čin proti životu a zdraví, velice hojně, jelikož řízení před soudem jsou v takových věcech zdlouhavé, důkazně komplikované a tresty vysoké.

7. Zhodnocení a návrhy de lege ferenda

Určitým vodítkem pro zhodnocení právní úpravy dohody o vině a trestu v českém právním řádu může být i statistika jejího využívání. Na schválení dohody o vině a trestu zatím připadá pouze malá část z celkového počtu vyřizovaných trestních věcí (v roce 2017 uzavřel obviněný se státním zástupcem dohodu o vině a trestu ve 110 trestních řízeních, tedy ani ne v 0,5 % všech případů).³⁰²

Ani z porovnání s využíváním ostatních typů odklonů nevychází dohoda o vině a trestu dobře. Trestní příkaz i podmíněné zastavení trestního stíhání jsou využívány v daleko větší míře. (viz. statistika v tabulce níže).³⁰³

Tabulka 1: Trestní příkazy, podmíněné zastavení, narovnání, dohody o vině a trestu u okresních soudů

	Vyřízeno vrácením státnímu zástupci	Vyřízeno odmítnutím návrhu na potrestání	Vyřízeno trestním příkazem	Vyřízeno podmíněným zastavením	Vyřízeno narovnáním	Vyřízeno schválením dohody o vině a trestu
2012	512	104	50450	1891	71	8
2013	377	118	60842	2007	79	72
2014	432	225	55689	2004	71	70
2015	402	279	48107	1930	51	72
2016	380	115	44437	1903	35	93

Nejvyšší státní zastupitelství stojí o to, aby se dohoda využívala častěji. Od častějšího využívání dohody si slibuje zjednodušení trestního procesu, jeho zrychlení a výrazné odlehčení soudům i věznicím. Státní zástupci, soudci i policisté absolvují sérii školení s cílem, aby se naučili s institutem dohody lépe pracovat a začali dohody používat častěji.³⁰⁴ Nejvyšší státní zastupitelství

³⁰²Soudy jsou zavalené, věznice přeplněné. Justice chce více alternativních trestů, dostupné online na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2429836-soudy-jsou-zavalene-veznice-preplnene-justice-chce-vic-alternativnich-trestu> (11. 5. 2018).

³⁰³ Statistické ročenky kriminality a soudních agend, dostupné online na: <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html> (11. 5. 2018).

³⁰⁴Soudy jsou zavalené, věznice přeplněné. Justice chce více alternativních trestů, dostupné online na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2429836-soudy-jsou-zavalene-veznice-preplnene-justice-chce-vic-alternativnich-trestu> (11. 5. 2018).

zřejmě vychází z předpokladu, že institut dohody o vině a trestu není využíván právě z důvodu, že orgány činné v trestním řízení na něj nejsou zvyklé nebo s ním neumějí pracovat.

Mám za to, že tento faktor je marginální oproti faktu, že současná právní úprava příliš neplní účel, proč se tento institut do českého právního řádu zaváděl. Myslím, že bez změny právní úpravy nemůže dojít k výraznému navýšení četnosti užívání dohody o vině a trestu.

První a nejdůležitější bod vidím v rozšíření možnosti uzavírat dohodu také pro zvlášť závažné zločiny. Pokud považujeme za přínosné mít v českém právním řádu dohodu o vině a trestu, mám za to, že je nesmyslné ji sice zavést, ale natolik ji omezit, že se prakticky nevyužívá. Pokud je to opravdu tak problematický institut, že nemůže být rozšířen na zvlášť závažné zločiny, bude lepší ji úplně zrušit, neboť v současné podobě dle mého názoru neplní svůj účel.

Problém je v celkovém nahlížení na restorativní justici. Tentno moderní přístup k trestní justici, který se na rozdíl od trestání soustřeďuje na obnovu vztahů narušených trestnou činností, vidí někteří lidé jako použitelný pouze v otázkách méně závažných trestných činů. Pokud by byl tento pohled správný, znamenalo by to velké omezení pro instrumenty restorativní justice jako je i dohoda o vině a trestu. Praxe ale ukazuje, že naopak více lze tímto přístupem získat v případech závažnějších trestných činů, ať už z hlediska přínosu pro oběti nebo prevence trestné činnosti.³⁰⁵ Dohodovací řízení může být u zvlášť závažných zločinů komplikovanější pro všechny zúčastněné. Na druhou stranu v těchto trestních věcech je často velice komplikované i samotné řízení před soudem.

Pro rozšíření stávající úpravy dohody o vině a trestu o možnost uzavřít ji i v řízení o zvlášť závažných zločinech se vyslovili také významní zástupci praxe, jako jsou nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman, místopředseda Městského soudu v Praze pro věci trestní Jan Kadlec nebo prezident Unie obhájců, advokát Tomáš Sokol. Významní právníci a akademici Jiří Jelínek a Aleš Gerloch tuto možnost naopak kritizují.³⁰⁶

Dalším návrhem de lege ferenda je zavedení určitých pravidel pro zmírnění trestu v případě obviněných, kteří učiní prohlášení o spáchání skutku v dohodovacím řízení. Jednak by tímto způsobem dostali státní zástupci více možností pro vyjednávání s obviněným. Dále by to také znamenalo určité mantinely, za které by státní zástupci nemohli jít. To by myslím vedlo k větší transparentnosti celého procesu spojené s větší důvěrou veřejnosti v tento institut dohody o vině a

---

³⁰⁵ Marshall, T. *Restorative Justice: An Overview*. London : Crown copyright, 1999, s. 8 – 9. Dostupné online na: <http://fbga.redguitars.co.uk/restorativeJusticeAnOverview.pdf> (30. 4. 2018).

³⁰⁶Dohoda o vině a trestu rozšířená na všechny zločiny včetně vraždy? Obhájci souhlasí, akademici varují, dostupné online na: <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/dohoda-vine-trestu-rozsirena-vsechny-zlociny-vcetne-vrazdy-obhajci-souhlas-akademici-varuji/> (30. 4. 2018).

trestu. Pro stanovení určitých hranic, kam až by mohla dohoda zajít, se vyslovil i bývalý předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu Stanislav Rizman.³⁰⁷

Ustanovení, která by zvýhodňovala pachatele, který přistoupí na sjednání dohody o vině a trestu, bych navrhol zakomponovat do obecné části TZ, konkrétně do druhého dílu věnujícímu se trestům (§ 39 a násl. TZ). Domnívám se, že ze sjednání dohody o vině a trestu lze z pravidla dovodit pachatelův kladný postoj k probíhajícímu trestnímu řízení. V odstavci prvním ustanovení § 39 TZ, který vypočítává faktory, ke kterým má soud přihlížet při stanovení druhu a výměry trestu, lze tedy dle mého názoru v případě sjednání dohody o vině a trestu příznivě využít pachatelův dosavadní způsob života a možnost jeho nápravy, stejně tak jako chování pachatele po činu, zejména jeho snahu nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu. Mám za to, že stejně, jako je v § 39 odst. 1 TZ zmíněn institut spolupracujícího obviněného, bylo by možné doplnit do znění tohoto odstavce i sjednání dohody o vině a trestu. Doplněná věta by mohla znít: „Soud zohlední též ochotu obviněného sjednat dohodu o vině a trestu.“

V § 41 TZ je demonstrativní výčet polehčujících okolností. Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, v tomto výčtu bohužel nenajdeme. Zmíněnou polehčující okolnost lze tedy považovat nanejvýš za polehčující okolnost nepojmenovanou, což není šťastné řešení, neboť takový stav nedostatečně privileguje takového obviněného, který na sjednání dohody o vině a trestu přistoupí. Podobně, jako je v polehčujících okolnostech v § 41 TZ uveden pod písmenem m) spolupracující obviněný, mohl by být pod jiným písmenem zmíněn také obviněný, který v dohodovacím řízení prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán.

Případ sjednání dohody o vině a trestu by se mohl objevit i v § 46 TZ jako důvod pro upuštění od potrestání. Upuštění od potrestání by mohlo připadat v úvahu např. pokud by obviněný čelil trestnímu stíhání pro více skutků, přičemž státní zástupce by trval na potrestání obviněného pouze pro některé skutky. Tato varianta by byla hodně kontroverzní, neboť by naprosto potlačila zásadu legality. Pokud by k takovému řešení mohlo dojít, mělo by být omezené pouze na méně závažné trestné činy, např. pouze na přečiny.

Lze také zvážit možnost uvést dohodu o vině a trestu jako jeden z důvodů pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody v § 58 TZ. Myslím, že už v současné podobě tohoto ustanovení lze mimořádné snížení trestu odnětí svobody v případě dohody o vině a trestu použít, jelikož „má-li soud vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání, může snížit trest odnětí svobody

---

³⁰⁷Tamtéž.

pod dolní hranici trestní sazby tímto zákonem stanovené.“ Nevýhoda je, že opět není sjednání dohody o vině a trestu konkrétně jako důvod uveden. Stejně tak není uvedeno ani detailnější pravidlo, o kolik trest odnětí svobody snížit. Inspiraci by šlo najít na Slovensku, kde je v § 39 odst. 2 písm. d) zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, jako jeden z důvodů pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody, ukládání takového trestu v „konání o dohode o uznání viny a přijatí trestu.“ Ve čtvrtém odstavci zmíněného ustanovení je navíc uvedeno, že v případě sjednání dohody o vině a trestu může soud uložit trest odnětí svobody snížený o jednu třetinu pod dolní hranicí zákonem stanovené trestní sazby a v případě taxativně vyjmenovaných trestných činů ne kratší než dvacet let. Problém v tomto srovnání je, že slovenský trestní kodex je zpravidla charakteristický vyššími trestními sazbami, než jaké obsahuje kodex český (např. úkladná vražda uvedená v § 144 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, kde je stanovena trestní sazba 20 – 25 let, v případě kvalifikované skutkové podstaty 25 let až doživotí, přičemž srovnatelný trestný čin vraždy v českém TZ podle § 140 odst. 2, resp. 3, je spojen s trestní sazbou 12 – 20 let, resp. 15 – 20 let nebo výjimečným trestem). Touto cestou bych tedy za současné výše trestních sazeb v ČR jít nedoporučoval, nebo jedině při důsledném vyloučení trestných činů, na které by se mimořádné snížení nevztahovalo vůbec, anebo za přísnějších podmínek.

V současné podobě v českém trestním řádu dle mého názoru dohoda o vině a trestu neplní svůj účel. Již při svém uvedení do českého trestního řádu neměla v této podobě šanci na široké využívání a plán zákonodárce s touto právní úpravou byl poměrně naivní. Při zavádění dohody do českého trestního řádu se tehdejší ministr spravedlnosti Pospíšil vyjádřil, že v úpravě dohody jsou „veškeré pojistky, aby se vyloučilo zneužití tohoto institutu“, a že „trest by měl být v zásadě stejný, jako kdyby probíhalo celé hlavní líčení.“³⁰⁸ Mám za to, že takový plán zákonodárce odporuje samotnému smyslu dohody o vině a trestu. Pokud obviněný nezíská výhodu v podobě mírnějšího trestu, nemá příliš velkou motivaci dohodu uzavřít, neboť v případě, že proběhne standardní řízení před soudem, může být teoreticky zproštěn obžaloby a odejít bez trestu.

Pokud se podíváme na význam slova „bargaining“ z amerického předobrazu dohody o vině a trestu (plea bargaining), znamená vyjednávání, smlouvání. „A bargain“ se překládá jako výhodná koupě, mimořádně výhodná nabídka. Pokud pro obviněného žádná výhodná nabídka z vyjednávání nevyplyne, není pro něj výhodné dohodu uzavírat.

Jako další návrh de lege ferenda bych uvedl zavedení možnosti sjednat dohodu o vině a trestu i po zahájení hlavního líčení. Lze si představit případy, kdy by mohlo dojít k dohodě mezi

---

³⁰⁸Pospíšil: Dohoda o vině a trestu zkrátí trestní řízení, dostupné online na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1240955-pospissil-dohoda-o-vine-a-trestu-zkrati-trestni-rizeni> (30. 4. 2018).

státním zástupcem a obviněným teprve po zahájení hlavního líčení, a to například i z podnětu soudu. Často právě až během hlavního líčení dochází k potřebnému konsenzu mezi stranami trestního řízení. Obviněný by tak svým prohlášením o spáchání skutku ulehčil důkazní situaci, přičemž by získal jistotu ohledně druhu a výše trestu, který by už nemohl být měněn soudem, případně vyššími soudními instancemi. Podobná možnost sjednání dohody o vině a trestu v rámci hlavního líčení existuje ve slovenské právní úpravě (srov. § 255 odst. 3 zákona č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok).

Nejlepší by jistě bylo změnit právní úpravu dohody o vině a trestu v rámci celkové rekodifikace trestního procesu, neboť by se zároveň mohly upravit i základní zásady trestního řízení, z nichž některé kolidují nejen s dohodou o vině a trestu, ale i některými dalšími instituty, jako je podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání apod. Dohoda by tak mohla být také více v souladu s hmotněprávní úpravou a lépe ji využívat. Bohužel, bolestně očekávaná celková rekodifikace trestního řádu je stále v nedohlednu, tudíž by bylo dobré provést alespoň dílčí novelizaci právní úpravy v souladu s doporučeními uvedenými výše.

Závěr

Dohoda o vině a trestu je jednou z alternativních forem řešení trestních věcí, která byla do trestního řádu zavedena jeho novelou z roku 2012. Uzavírá ji v přípravném řízení státní zástupce a obviněný, případně poškozený. Dohoda obsahuje popis skutku, o kterém obviněný prohlásí, že jej spáchal a výměru trestu, resp. jiné sankce. Dále by měla obsahovat také rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, pokud v této otázce došlo k dohodě stran. Platnost dohody o vině a trestu je podmíněna jejím schválením soudem ve veřejném zasedání.

V českém trestním řádu se jedná o poměrně cizorodý prvek, který pochází z angloamerického trestního procesu. Z důvodu kolize s mnoha zásadami trestního řízení je tento institut trnem v oku mnoha kritiků, z nichž někteří volají po jeho úplném odstranění z trestního řádu. Zákonodárce měl s institutem dohody o vině a trestu ambiciózní plány. Cílem bylo hlavně celkové odbřemenění justice zjednodušením a zefektivněním konkrétních trestních řízení, v kterých bude dohoda použita. Dohoda měla také omezit sekundární viktimizaci a vnést do trestního řádu prvky restorativní justice. Bohužel lze konstatovat, že tyto plány zatím zůstávají nenaplněny, neboť dohoda o vině a trestu je využívána k řešení jen zlomku trestních věcí.

Domnívám se, že na vině je sám zákonodárce, který z důvodu kontroverznosti tohoto institutu stanovil pro dohodu mnoho pojistek a omezení, z nichž některé brání jeho širšímu využití. Některé pojistky, jako např. schvalování dohody soudem ve veřejném zasedání a nemožnost přihlídnout k prohlášení obviněného o spáchání skutku v dalším řízení v případě, že není dohoda schválena, považuji za prospěšné a bránící možným excesům a zneužití. Navíc soudím, že díky těmto pojistkám je zachována většina zásad trestního procesu v únosné míře. Vzhledem k tomu, že dohoda o vině a trestu není jediným alternativním způsobem řešení trestních věcí, který je se zásadami trestního řízení v kolizi, nevidím důvod, proč ona jediná by neměla být životaschopným institutem v trestním řádu. Problémy s nesouladem těchto tzv. odklonů se zásadami trestního řízení, by měla vyřešit celková rekodifikace trestního řádu. Bohužel se zdá, že rekodifikace je stále v nedohlednu.

Za klíčový nedostatek úpravy dohody o vině a trestu považuji omezení, díky kterému nelze dohodu o vině a trestu sjednat u zvlášť závažných zločinů, neboť u těch by mohla být hojně využívána z důvodu nemožnosti využití ostatních odklonů. Považuji za chybu, že zákonodárce neměl dostatek odvahy v tomto směru neomezovat dohodu o vině a trestu již při jejím zavedení v roce 2012. Pojistka v podobě nutnosti schválení dohody soudem mi připadá jako dostatečná, aby toto omezení mohlo být vypuštěno.

Domnívám se, že dosavadní minimální využívání dohody je dostatečným důkazem toho, že v současné podobě svůj účel nenaplnuje a naplňovat nemůže. Proto by měl zákonodárce najít odvahu zmíněné omezení zrušit alespoň v rámci možné novelizace právní úpravy institutu dohody o vině a trestu. Myslím, že při tom může využít zkušenosti z okolních zemí, kde dohody takto omezeny nejsou. Navíc by zákonodárce mohl tuto příležitost využít také k úpravě větší diskrece pro státní zástupce při stanovení trestní sankce, stejně jako k úpravě případných hranic této diskrece nebo také k zavedení možnosti sjednat dohodu o vině a trestu i v řízení před soudem po zahájení hlavního líčení.

Mám za to, že i přes veškeré snahy nejvyššího státního zastupitelství o hojnější využívání současné právní úpravy dohody, zůstane bez novelizace právní úpravy dohoda o vině a trestu jen okrajovým institutem, který se bude v určité minimální míře využívat, ale ani zdaleka nenaplní proklamovaný záměr zákonodárce.

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
DZ	Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
Sb.	Sbírka zákonů
TOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
TŘ, Trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
TŘ – Beck	Šámal, P. a kol. <i>Trestní řád II. (157–314s). Komentář</i> . 7. vydání. Praha : C.H. Beck, 2013
TŘ – WK	Draščík, A., Fenyk, J. a kol. <i>Trestní řád: Komentář. I. díl</i> . Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017
TŘ – WK II. díl	Draščík, A., Fenyk, J. a kol. <i>Trestní řád: Komentář. II. díl</i> . Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017
TZ, Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Úmluva	Evropská úmluva o ochraně lidských práv
USA	Spojené státy americké
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Zákon č. 193/2012 Sb.	Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
ZSM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

Seznam použitých zdrojů

1. Učebnice, monografie, komentáře

- Draštík, A., Fenyk, J. a kol. *Trestní řád: Komentář*. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017.
- Dressler, J., Thomas III, G. C. *Criminal procedure: principles, policies and perspectives*. St. Paul : Thomson-West, 2003.
- Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha : Wolters Kluwer, a. s., 2015.
- Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha : Leges, 2016.
- Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. Praha : C. H. Beck, 2012.
- Lata, J. *Účel a smysl trestu*. Praha : LexisNexis CZ s.r.o., 2007.
- Miller, M., Wright, R. *Criminal procedures: cases, statutes, and executive materials*. Gaithersburg : Aspen Publishers, 2003.
- Novotný, F. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2017.
- Repík, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha : ORAC, 2002.
- Šámal, P. a kol. *Trestní řád: Komentář*. 7. vydání. Praha : C.H. Beck, 2013.
- Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha : Codex Bohemia, 1999.
- Ščerba, F. a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha : Leges, 2012.
- Vorenberg, J. *Criminal law and procedure: cases and materials*. 2nd ed. St. Paul : West Group, 1981.

2. Časopisecké články a příspěvky ve sbornících

- Jelínek, J. *Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související*. Bulletin advokacie, 2012, č. 10.
- Král, V. *Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu*. Právní rozhledy, 2008, č. 20.
- Musil, J. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1.
- Pipek, J. *Oficiální nebo dalekosáhle privatizované trestní řízení*. Právník, 2000, č. 12.
- Šámal, P. *Úvahy nad zjednodušenými formami trestního řízení (diversion) de lege ferenda*. Časopis pro právní vědu a praxi, 1994.
- Štěpán, J. *Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech*. Právo a zákonnost, 1991, č. 5.
- Vantuch, P. *K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině*. Trestní právo, 2006, č. 12.

3. Internetové zdroje

- Marshall, T. *Restorative Justice: An Overview*. London: Crown copyright, 1999, dostupné online na: <http://fbga.redguitars.co.uk/restorativeJusticeAnOverview.pdf> (11. 5. 2018).
- *Germany's Party Finance Scandal "Ends" With Kohl's Plea Bargain and Too Many Unanswered Questions*, 2 German Law Journal (2001), dostupné on-line na: http://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56bc2e4c0442624cb958a07a/1455173196905/GLJ_Vol_02_No_05_04.pdf (28. 4. 2018).
- Statistické ročenky kriminality a soudních agend, dostupné online na: <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html> (11. 5. 2018).
- Soudy jsou zavalené, věznice přeplněné. Justice chce více alternativních trestů, dostupné online na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2429836-soudy-jsou-zavalene-veznice-preplnene-justice-chce-vic-alternativnich-trestu> (11. 5. 2018).
- Guilty Pleas and False Confessions, dostupné online na: <https://www.law.umich.edu/special/exoneration/Documents/NRE.Guilty.Plea.Article4.pdf> (11. 5. 2018)
- Drug cases, dostupné online na: https://www.law.umich.edu/special/exoneration/Documents/Drug_Cases_2016.pdf (11. 5. 2018).
- Dohoda o vině a trestu rozšířená na všechny zločiny včetně vraždy? Obhájci souhlasí, akademici varují, dostupné online na: <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/dohoda-vine-trestu-rozsirena-vsechny-zlociny-vcetne-vrazdy-obhajci-souhlas-i-akademici-varuji/> (30. 4. 2018).
- Pospíšil: Dohoda o vině a trestu zkrátí trestní řízení, dostupné online na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1240955-pospasil-dohoda-o-vine-a-trestu-zkrati-trestni-rizeni> (30. 4. 2018).

4. Seznam použitých právních předpisů

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.
- Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.
- Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon.
- Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok.

5. Seznam použité judikatury

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 5. 1973, sp. zn. 2 Tzf 2/73.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 7. 5. 1984, sp. zn. 3 Tz 6/84.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze 6. 3. 1989 sp. zn. 7 To 1/89.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. Tzn 12/94.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. 2. 1980, *Deweere v. Belgie*, č. 6903/75.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. 3. 1972, *X. v. Spojené království*, č. 5076/71.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23.6.1981, *Le Compte, Van Leuven a De Meyere v. Belgie*, č. 6878/75 a 7238/75.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. 2. 1980, *Deweere v. Belgie*, č. 6903/75.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 8. 1987, *Lutz v. Německo*, 9912/82.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 19. 2. 2002, *Philip Hall v. Spojené království*, 65327/01.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 7. 2010, *Babar Ahmad a další v. Spojené království*, č. 24027/07.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. 4. 2014, *Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia*, č. 9043/05.
- Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Brady v. United States*, 397 U.S. 742 (1970).
- Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *North Carolina v. Alford*, 400 U.S. 25 (1970).
- Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Henderson v. Morgan*, 426 U.S. 637 (1976).
- Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *Godinez v. Moran*, 509 U.S. 389 (1993).
- Rozsudek Nejvyššího soudu státu Arizona, *State v. Ethington*, 592 P.2d. 768 (Ariz. 1979).
- Rozsudek Nejvyššího soudu státu New York, *People v. Seaberg*, 541 N.E.2d 1022 (N.Y. 1989).
- Rozsudek Nejvyššího soudu státu Iowa, *State v. Hinnners*, 471 N.W.2d 841 (Iowa 1991).

6. Seznam ostatních zdrojů

- Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

- Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. září 2009, o trestním řízení č. 8/2009.

Dohoda o vině a trestu

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá institutem dohody o vině a trestu, který byl zaveden do českého trestního řádu v roce 2012. Dohoda o vině a trestu představuje alternativní způsob vyřízení trestních věcí. Dohodu uzavírá státní zástupce a obviněný za současného zohlednění zájmů poškozeného. Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Státní zástupce navrhne pro obviněného adekvátní trest za tento skutek, přičemž konečnou verzi dohody schvaluje soud.

Pro obviněného tento procesní postup znamená zmírnění trestu výměnou za prohlášení o spáchání skutku. Výhodou pro orgány činné v trestním řízení je zkrácené a zjednodušené trestní řízení. Mezi další výhody řešení trestních věcí formou sjednání dohody o vině a trestu lze zařadit úsporu nákladů spojených se standardním řízením před soudem a ochrana poškozených.

Institut dohody o vině a trestu pochází z angloamerické právní kultury, kde je jedním z pilířů trestního procesu. V českých podmínkách jde ale o institut cizí a kontroverzní, který je podroben silné kritice hlavně ze strany právních teoretiků.

Cílem mé práce je zhodnotit, jestli dohoda o vině a trestu může být hojně využívaným institutem i v České republice, nebo se jedná o institut natolik cizorodý, že se v českých podmínkách nemůže uplatnit. Případně bych chtěl zjistit, jestli může fungovat ve stávající podobě, nebo je třeba za účelem většího rozšíření institutu provést změny stávající zákonné úpravy.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. V první kapitole se věnuji dohodě o vině a trestu obecně. Ve druhé kapitole se zabývám výhodami a nevýhodami tohoto institutu, přičemž zřejmě nejvíce kritizovanou nevýhodou dohody je nesoulad s některými zásadami trestního procesu, čemuž se věnuje kapitola třetí. Ve čtvrté kapitole je rozebrána dohoda o vině a trestu v kontextu judikatury Evropského soudu pro lidská práva. V páté kapitole je komplexně zachycena platná právní úprava v České republice. V šesté kapitole se zabývám základními charakteristikami právní úpravy v USA a jejím srovnáním s úpravou v České republice. Nakonec v kapitole sedmé se pokouším o zhodnocení stávající právní úpravy a vyslovení návrhů de lege ferenda.

Klíčová slova:

Dohoda o vině a trestu, odklon, restorativní justice

Agreement on guilt and punishment

Abstract

This master`s thesis deals with the topic of agreement on guilt and punishment, which was introduced into Czech criminal procedure code in 2012. The agreement on guilt and punishment represents an alternative way of solving criminal cases. The agreement is entered into by the prosecutor and the accused, while taking into account the interests of the injured party. A precondition of the conclusion of an agreement on guilt and punishment is the declaration of the accused that they committed the act for which they are prosecuted. The prosecutor proposes the adequate punishment for the act committed and the final version of the agreement has to be approved by the court.

For the accused, this procedure means a mitigation of the sentence in exchange for a declaration of committing an act. An advantage for the law enforcement authorities is shorter and simplified criminal procedure. Other benefits of the conclusion of the agreement on guilt and punishment are the cost savings and the protection of injured parties.

The institute of agreement on guilt and punishment has its origin in the Anglo-American legal system where it is one of the pillars of the criminal process. In the Czech context, however, it is a foreign and controversial institute, which is subject to strong criticism mainly by legal theorists.

The aim of the thesis is to evaluate whether the agreement on guilt and punishment can be a widely used institute in the Czech Republic, or it is an institute so foreign that it is unlikely to succeed in the Czech Republic. Consequently, I would like to find out if the current state of the institute is sufficient or it shall be amended.

The thesis is divided into six chapters. In the first chapter I deal with the agreement on guilt and punishment in general. In the second chapter I deal with the advantages and disadvantages of the institute. The most criticized disadvantage of the agreement is the inconsistency with certain principles of the criminal process, which is dealt with in chapter three. The fourth chapter deals with the agreement on guilt and punishment in the context of the case law of the European Court of Human Rights. The fifth chapter comprehensively records the valid legal regulation in the Czech Republic. In the sixth chapter I deal with the basic characteristics of the legal regulation in the USA and its comparison with the regulation in the Czech Republic. Finally, in the seventh chapter, I am trying to evaluate the existing legislation and make the proposals *de lege ferenda*.

Key words:

Agreement on guilt and punishment, diversion, restorative justice